

POLSKA
GOSPODARCZA
TYGODNIK

1 9 3 1

F

Handwritten notes on the right edge of the page, including the word 'Kawca' and other illegible scribbles.

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL” BIELSZOWICE, KNURÓW

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ
PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
PRZESŁANKI GOSPODARCZE OSTATNICH ZMIAN W TARYFIE CELNEJ — <i>M. R.</i>	1713	KRONIKA BIEŻĄCA: PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1727
		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1727
ŻYCIE GOSPODARCZE: Oszczędność przymusowa i ubezpieczenia społeczne — <i>B.</i>		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		PODATKI I OPŁATY	1727
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1718	KREDYT	1728
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1720	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1728
ROLNICTWO.	1721	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Konferencja państw rolniczych w Sofji		REZERWY KRUSZCOWO-DEWIZOWE BANKÓW BI- LETOWYCH WOBEC KRYZYSU WALUTOWEGO — <i>E. B.</i>	1729
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	1723	OGÓLNE	1731
Handel zagraniczny w listopadzie 1931 r. — <i>W. J.</i>		FRANCJA	1732
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1724	CHINY	1732
RYNEK AKCYJNY	1724	SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	1733
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO	1725	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1733
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1726		
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE.	1726		
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:			
ORZECZNICTWO SĄDOWE	1726		

PRZESŁANKI GOSPODARCZE OSTATNICH ZMIAN W TARYFIE CELNEJ

W TYCH dniach wydane zostało nowe rozporządzenie z dziedziny polityki celnej. Dotyczy ono zmiany stawek celnych na niektóre owoce i artykuły kolonialne, oraz na surowce włókniste, obejmuje więc dwie ważne grupy towarów, z których szczególnie grupa druga odgrywa w naszym przywozie i życiu ekonomicznym rolę doniosłą.

Zanim przejdziemy do scharakteryzowania i omówienia głównych celów gospodarczych nowego rozporządzenia, musimy najpierw zobrazować te zmiany, jakie wprowadza ono w taryfie celnej.

W grupie pierwszej (produkty spożywcze) rozporządzenie podnosi obecną stawkę celną na: jabłka świeże (poz. 6 p. 1) oraz owoce i jagody świeże, solone i moczone (poz. 6 p. 2) ze zł 258 na zł 300, jednocześnie jednak wprowadza ulgą

stawkę w wysokości zł 200 dla jabłek i bananów, sprowadzanych przez porty polskiego obszaru celnego, względnie w wysokości zł 30 dla jabłek oraz zł 100 dla bananów, sprowadzanych przez te porty za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu.

Następnie podniesiona zostaje stawka celna na cytryny (poz. 6 p. 3), mianowicie ze zł 22'10 na zł 50, z ulgą stawką zł 35 względnie zł 25 (za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu) dla importu przez porty polskie. Również obecna stawka zł 206'40 na pomarańcze i mandarynki (poz. 6 p. 4) podniesiona zostaje na zł 300, przyczem dla pomarańcz, sprowadzanych przez porty polskiego obszaru celnego stawka wynosić będzie zł 200, a dla pomarańcz, sprowadzanych przez te porty za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu — zł 100.

Z towarów kolonialnych zmianie ulegają stawki na kawę (poz. 18 p. 1, 2, 3, 4, 5), kaka o (poz. 19 p. 1 i 2) oraz herbatę (poz. 20 p. 1). Stawka na kawę surową podniesiona zostaje ze zł 90 na zł 200, przy czym, podobnie jak przy jabłkach i pomarańczach, rozporządzenie wprowadza stawkę ulgową w wysokości zł 150 przy imporcie przez porty polskie, względnie utrzymuje dotychczasową stawkę zł 90 przy przywozie przez porty za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu. Stawkę na kawę paloną niemieloną rozporządzenie podnosi ze zł 140 na zł 200, na herbatę ze zł 450 na zł 600 (stawka ulgowa zł 525 dla importu przez porty, względnie dotychczasowa stawka zł 450 dla importu przez porty za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu) oraz na kakao w ziarnkach i łupinki kakaowe — ze zł 25 na zł 35 (z utrzymaniem dotychczasowej stawki zł 25 jako stawki ulgowej przy przywozie przez porty polskiego obszaru celnego i za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu¹⁾).

W drugiej grupie towarów (surowce włókniste) największe znaczenie posiada wprowadzenie stawki celnej na bawełnę surową, końce tkackie bawełniane i t. p. materiały bawełniane surowe, wymienione w poz. 179 p. 1 taryfy celnej. Stawkę tę nowe rozporządzenie ustala na zł 45, z zastosowaniem jednak — za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu: ulgowej stawki w wysokości zł 1 na towary tej pozycji, sprowadzane przez porty polskie, oraz ulgowych stawek okresowych przy przywozie inną drogą, a mianowicie: przy przywozie do 31/XII 1932 r. — zł 1, od 1/I 1933 r. do 31/XII 1933 r. — zł 6, po 1/I 1934 r. — zł 12.

Następnie, w tej grupie towarów, rozporządzenie znosi bezcłowy przywóz juty surowej (poz. 179 p. 2), wprowadzając cło dla tego surowca w wysokości zł 10 z jednoczesnym wprowadzeniem ulgowej stawki zł 5 dla juty, sprowadzanej przez porty polskie, oraz dopuszczeniem możliwości bezcłowego przywozu w wypadku przywozu przez porty polskie za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu.

Len i konopie (poz. 179 p. 3) otrzymują stawkę: a) czesane — zł 30, b) inne — zł 20, przy czym za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu może być dopuszczony przywóz bezcłowy, stosowany dotychczas na te surowce. Podobnie konopie Manilla, len nowozelandzki, sisal, aloes i inne materiały roślinne, zastępujące len lub konopie (poz. 179 p. 5), otrzymują nową stawkę w wysokości zł 20 oraz ulgową stawkę zł 10 — przy przywozie przez porty polskiego obszaru celnego. Ramia, wełna z igieł sosnowych oraz włókna pokrzywy korzystać mogą nadal z przywozu bezcłowego. Bawełna odłuszczona i bielona do przerobu fabrycznego za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu opłacać może cło zł 3.

Rozporządzenie wprowadza również stawki celne na przywóz wełny (poz. 181 p. 1), mianowicie przewiduje stawkę w wysokości zł 8 dla wełny niepranej oraz zł 12 dla wełny pranej, zezwala jednak na bezcłowy przywóz zarówno wełny niepranej jak i pranej, jeżeli odbywa się on przez porty polskiego obszaru celnego, względnie drogą lądową, lecz w tym wypadku za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu.

Oto są najpoważniejsze zmiany, jakie w taryfie celnej wprowadza omawiane rozporządzenie. Jak wi-

dzimy z powyższego przeglądu, zmiany te nie dadzą się scharakteryzować jedynie jako podwyżki celne i porównać z temi podwyżkami, jakie dziś szeroko stosowane są przez poszczególne państwa w obronie przed dumpingiem, bądź w interesie bilansów handlowych. Oprócz zwyżek, mamy tu do czynienia również z pewnemi, nawet znacznemi, zniżkami ceł na niektóre towary — przy przywozie, odpowiadającym zgóry określonym warunkom.

Mają więc te zmiany na uwadze szersze cele ogólnogospodarcze, które przedewszystkiem wymagają omówienia.

Przystępując do omówienia pierwszej grupy zmian celnych należy przedewszystkiem zwrócić uwagę, iż obok nowych stawek na owoce i artykuły kolonialne umieszczone są przepisy, które umożliwiają importowanie tych towarów po cło w pewnych wypadkach nawet niższem aniżeli cło dzisiejsze, o ile będą one sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego. Przepisy te mają na celu przedewszystkiem skierowanie przywozu tych towarów na porty polskie oraz osiągnięcie innych jeszcze celów, które będą każdorazowo wymienione w warunkach, umieszczonych w pozwoleniu Ministra Skarbu.

Warunki te nie są jeszcze w tej chwili wyraźnie sprecyzowane i kształtują się różnie w odniesieniu do różnych towarów. Np. przy kawie ma chodzić o to, aby kawa, korzystająca z ulgowego cła, stanowiła zapłatę za eksportowane z Polski towary (oprócz wymienionego wyraźnie w uwadze warunku przywozu przez porty polskie); mówi się o eksporcie szyn i in. towarów do Brazylii — za cenę ulgowego przywozu kawy. Przy owocach (jabłka świeże, pomarańcze, banany) projektuje się, że warunkiem, wskazywanym w pozwoleniu, będzie założenie targów owocowych w Gdyni i ewentualne eksportowanie odpowiednich ilości towarów polskich.

Z punktu widzenia wymienionych celów ogólnogospodarczych zmiany, jakie w swej pierwszej części wprowadza nowe rozporządzenie celne, należy uważać za pożądane i mogące dać naszemu życiu gospodarczemu poważne korzyści.

Jeżeli chodzi o część drugą rozporządzenia, wprowadzającą stawki celne na surowce włókniste, to dotyczy ona kwestji, będącej od dłuższego już czasu sporną.

Wprowadzenie ceł na surowce włókniste roślinne oparte zostało na przesłankach wniosków celnych Komisji Lniarskiej, która domagała się zastosowania tych ceł, jak również na wnioskach Komisji Wełnianej, projektującej wprowadzenie cła na wełnę. Obie te komisje dały wyraz tendencjom, zmierzającym do stworzenia dla surowca krajowego przynajmniej częściowej ochrony celnej, która zabezpieczyłaby go w pewien sposób od konkurencji (częściowo dumpingowej) zagranicy, oraz podkreślającym konieczność przeprowadzenia rewizji zasad dotychczasowej polityki włókienniczej w dziedzinie importu surowców egzotycznych.

Słuszność obu tych tendencji zdaje się nie budzić wątpliwości.

Polska, jako kraj wybitnie rolniczy, o przemyśle naogół nie wystarczającym na potrzeby kraju, zachować może równowagę wewnętrznych stosunków gospodarczych tylko wówczas, skoro będzie się odby-

¹⁾ Pomijamy zmiany w innych punktach, posiadające mniejsze znaczenie.

wała jak najszersza wymiana dóbr między ludnością miejską i wiejską.

Nie należy zapominać, że kwestja rentowności przemysłu naszego jest przede wszystkim kwestją zbytu na rynku wewnętrznym. Rynek wewnętrzny, a nie eksport, jest podstawą i warunkiem egzystencji i celowości wszystkich niemal gałęzi naszego przemysłu, to też wzmocnienie tego rynku wewnętrznego, poprzez zwiększenie jego chłonności konsumpcyjnej, automatycznie powiększa zdolności eksportowe. W interesie zatem przemysłu leży, aby wsi stworzyć szersze możliwości zbytu wszystkich artykułów roślinnych i hodowlanych.

Wychodząc z powyższych założeń, ochrona celna dla rozwoju produkcji naszych surowców roślinnych wydaje się konieczną, tem bardziej, że odgrywają tu jeszcze rolę inne czynniki, jak np. równowaga bilansu handlowego (przywóz za ostatnie 10 lat surowców włóknistych przedstawia wartość zł 5 milj.) oraz zagadnienie obrony Państwa.

Jeżeli chodzi o naszą politykę w dziedzinie surowców włóknistych, to stan faktyczny był następujący:

1) żaden z krajowych surowców włóknistych (len, konopie, wełna) nie korzystał dotychczas z ochrony celnej;

2) surowce włókniste zagraniczne przywożone były bez cła;

3) przemysł, przerabiający krajowe surowce włókniste, pozbawiony jest prawie zupełnie kredytów, a ochrona celna (przedza lniana ma niższą ochronę celną od bawełnianej) jest znacznie osłabiona przez uwagę do poz. 184 taryfy celnej, zezwalającą na przywóz przedzy lnianej z Czechosłowacji ze zniżką 60% od stawki konwencyjnej;

4) przemysł, przerabiający surowce włókniste zagraniczne, korzysta z wysokiej ochrony celnej i wydawnego poparcia finansowego Skarbu Państwa (premje wywozowe, kredyty, gwarancje finansowe etc.).

W związku z powyższą polityką pozostaje, niewątpliwie, zmniejszenie się obszaru zasiewów lnu i konopii, pogorszenie się ich gatunków oraz zmniejszenie się pogłowia owiec z 12 milj. przed wojną do 2 milj. obecnie.

Od zasady wolnego przywozu surowców odstąpiły już i odstępują liczne kraje. Tak więc m. in. przedwojenna Rosja, w której granicach rozwijał się nasz przemysł bawełniany, posiadała wysokie stawki celne na bawełnę (zł 120 od 100 kg); Rumunia ma stawkę celną 32 lei od 100 kg; Francja pobiera również opłaty od przywożonej bawełny, o ile nie pochodzi ona z kolonij francuskich etc.

Poza tem, jak wiadomo, zagadnienie materiałów włókienniczych jest z punktu widzenia gospodarczego drugie z rzędu (po kwestji wyżywienia ludności) co do ważności, i dlatego też całkowite uzależnienie się w tym zakresie od surowców importowanych nie jest rzeczą pożądaną dla naszego gospodarstwa, zwłaszcza wobec dzisiejszych tendencji rozwojowych gospodarki światowej, idących w kierunku autarchji.

Po tych ogólnych uwagach, wskazujących na konieczność poddania rewizji dotychczasowej polityki celnej w odniesieniu do surowców włóknistych, omówimy kolejno dotychczasową i nowowytworzoną sytuację celną poszczególnych surowców.

Bawełna, jak wiadomo, od kilkadziesiąt zaledwie lat zaczęła wypierać z rynku surowce krajowe,

twierdzenie więc, że nie konkuruje ona z lnem, jest nieścisłe. Wystarczy wymienić bieliznę pościelową lub stołową, ręczniki, które, zrobione z lnu, mogą konkurować z bawełnianymi, ponieważ są znacznie trwalsze od tych ostatnich. Można ogólnie stwierdzić, że wszystkie surowce włókniste wzajemnie się do pewnego stopnia w pewnych dziedzinach zastępują.

W obecnych warunkach przy odpowiedniej polityce celnej, zdaniem rzeczoznawców, zastąpienie bawełny lnem może być zrealizowane w granicach 5—10%.

Wprowadzenie cła na bawełnę w wysokości zł 1 od 100 kg obciąży 1 m najtańszego perkalu sumą gr 0'2, nie będzie więc miało żadnego znaczenia w kalkulacji ceny tkanin bawełnianych, a natomiast będzie wyrazem zrewidowanej polityki włókienniczej. Zaprowadzenie tego cła, które (jeśli chodzi o przywóz bawełny przez suchą granicę) od 1933 r. będzie stopniowo podwyższane—powinno skłonić nasz przemysł włókienniczy do większego zainteresowania się rodzimym włóknem roślinnym.

Stan krajowej produkcji wełny wymaga również pewnej, chociażby skromnej, ochrony celnej, która zapewni surowcowi krajowego pochodzenia osiągnięcie na rynku wewnętrznym cen, odpowiadających przynajmniej jego produkcji i zapewniających minimum warunków dla rozwoju owczarstwa. Niewątpliwie, obecny bezcłowy i nieograniczony import wełny, przy równoczesnym braku organizacji zbytu wełny w kraju oraz dogodnych warunkach nabywania przez przemysł wełny zagranicznej — stwarza sytuację niezwykle trudną dla krajowego owczarstwa, to też w obecnej chwili stoimy przed upadkiem krajowej hodowli owiec, a więc w konsekwencji przed zupełnym uzależnieniem się w zakresie surowca wełnianego od zagranicy.

Silne wahania cen wełny na rynku światowym i trudności, związane z magazynowaniem niezbędnych znacznych zapasów wełny, wysuwają i w tym wypadku konieczność uniezależnienia się od zagranicy. Możliwe to jest przy postawieniu krajowej hodowli owiec na odpowiednim poziomie — tak pod względem ilości jak i jakości, oraz przy zapewnieniu opłacalności tej hodowli.

Polska posiada wszelkie warunki, niezbędne dla utrzymania i należytego rozwoju owcy w gospodarstwie rolnem, zarówno większem i mniejszem, znajdującem się na najwyższym i najniższym poziomie kultury rolnej. Dla należytego wykorzystania tych warunków przemysł wełniany winien zagwarantować odbiór istniejących zapasów wełny na rynku krajowym i dlatego też, przy wprowadzeniu ceł przywozowych na wełnę, uzyskanie prawa do bezcłowego przywozu odpowiednich ilości wełny zagranicznej za pozwoleniem Min. Skarbu zostaje uzależnione od nabycia w ściśle określonych warunkach wełny krajowej.

Organizacja zbytu wełny krajowej wykazuje braki zasadnicze. Pewna część idzie na potrzeby chałupnictwa, znaczną część skupują agenci zagraniczni i wysyłają głównie do Niemiec, gdzie wełna jest sortowana i prana, a potem najczęściej wraca do kraju, za co Niemcom płacimy rocznie zł 15—20 milj.; pozostałą część zakupuje nasz przemysł na potrzeby zamówień wojskowych, przy których jest wymagane wykazanie się zużyciem pewnego procentu wełny krajowej.

Dlatego też wełny prane zostały wyżej ocłone, by tą drogą przejść z pomocą unieruchomionym krajowym pralniom wełny.

Przemysł jutowy jest typowym przemysłem pomocniczym. Wyroby jego dostarczają tanich opakowań. Prócz juty do wyrobu opakowań służą: konopie, len, bawełna, tkaniny drzewne i z masy papierowej. Nadają się również do wyrobu opakowań tkaniny z sizalu i manilli, z którymi dokonano w ostatnich czasach szeregu udanych prób. Każdy rodzaj opakowania usiłuje rozszerzyć zakres swej stosowności.

Przemysł jutowy posiada wysoką ochronę celną, jest zorganizowany (w syndykat) i wykorzystuje niewątpliwie swą przewagę gospodarczą: cena worka u nas wynosi zł 1'40, natomiast w Niemczech gr 80.

Wprowadzenie cła na jutę z zachowaniem bezcłowego przywozu przez porty polskie w ramach kontyngentu za pozwoleniem Min. Skarbu (na potrzeby naszego eksportu) umożliwi Państwu kontrolę nad zaspakajaniem zapotrzebowania na opakowania i worki w sposób najbardziej racjonalny. Jest to tem bardziej konieczne, że juta stwarza obecnie również konkurencję opakowaniom papierowym, wyrabianym z surowca krajowego (celluloza), które coraz więcej zdobywają rynek (cement, nawozy), jak również konopnym.

Wprowadzenie stawki celnej na jutę w wysokości zł 10 od 100 kg obciąży worki wartości zł 1'40 powyżej kwotą gr 4.

Tak przedstawiają się zasadnicze przesłanki omawianych zmian w taryfie celnej, a zarazem główne cele ogólnogospodarcze nowego rozporządzenia. Uzupełnić je jeszcze należy niezwykle ważnym zadaniem, wymionem już przy omówieniu pierwszej grupy zmian celnych, mianowicie zadaniem skierowania szeregu ładunków masowych na porty polskie. Celowi temu służyć będą zniżki, które zezwala stosować rozporządzenie przy imporcie poszczególnych towarów przez porty polskiego obszaru celnego — bądź generalnie, bądź za specjalnym pozwoleniem Ministerstwa Skarbu.

Postanowienia te są szczególnie ważne (poza importem owoców południowych oraz kawy i herbaty) dla

handlu bawełną, stanowiąc dalszy krok na drodze dotychczasowych naszych wysiłków, zmierzających do skoncentrowania handlu tym towarem w Gdyni i uniezależnienia się od zbędnego pośrednictwa. Jednozłotowa stawka celna na bawełnę, przywołaną przez Gdynię, stanowić będzie niewątpliwie dużą atrakcję dla naszego portu, z chwilą, gdy wejdą w życie wyższe stawki przy przywozie przez suchą granicę. W ciągu roku, który dzieli nas od tej chwili, zarówno sam port jak i przemysł włókienniczy rozwinąć będą musiały i uzupełnić już prowadzone prace organizacyjne w dziedzinie zapewnienia własnemu naszemu handlowi bawełną jak najlepszych warunków.

Do tego samego celu — skierowania jak największych obrotów handlowych na porty polskie i uzależnienia się od pośrednictwa zagranicy — zmierzają również ulgi, wprowadzające bezcłowy przywóz juty i wełny oraz zniżoną (zł 5) stawkę na len i konopie, o ile przywóz tych towarów odbywa się przez porty polskie.

Korzyści, jakie odnieść może gospodarstwo polskie z rozszerzenia naszego handlu morskiego — nie trzeba chyba uzasadniać. Zaznaczymy tu tylko, że skierowanie masowych ładunków na Gdynię stworzyłoby m. in. możliwość dodatkowego zatrudnienia dla naszych morskich linii żeglugowych, przechodzących silny kryzys, jak również zwiększyłoby nasze możliwości eksportowe (frachty powrotne) do krajów pochodzenia tych ładunków.

Należy wreszcie zauważyć, iż poza wyszczególnionymi przez nas i omówionymi celami morskimi (preferencja dla portów) ochronnymi (len, konopie, wełna) i organizacyjnymi (handel bawełną, możliwość wykorzystania rozporządzenia jako środka organizacji kartelu bawełnianego i t. p.) ostatnie rozporządzenie o zmianach w taryfie celnej, wprowadzając szereg zwyczajów w cłach, szczególnie na te towary, których import odbywać się będzie inną drogą aniżeli przez porty polskie, przyniesie Państwu również pewne, ograniczone zresztą, korzyści fiskalne.

M R.

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

OSZCZĘDNOŚĆ PRZYMUSOWA I UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE. — W początku r. b. Izba Przemysłowo-Handlowa w Sosnowcu ogłosiła drukiem broszurę P. Juljusza Brauna p. t. „Oszczędność przymusowa i częściowe ubezpieczenie”. Autor broszury, referujący poglądy sfer gospodarczych zagłębia dąbrowskiego, pragnie zreformować system ubezpieczeń społecznych w ten sposób, by obok ubezpieczenia od wypadków przy pracy, ubezpieczenia na pomoc leczniczą w chorobie oraz częściowego ubezpieczenia na wypadek przedwczesnej niezdolności do zarobkowania lub śmierci wprowadzić dla każdego ubezpieczonego indywidualne konta przymusowej oszczędności. Część składowi ubezpieczenia chorobowego oraz część składowi ubezpieczenia na wypadek niezdolności do zarobkowania i starości wpłacano by na te konta. Właściciele kont nie mają prawa dysponowania swymi oszczędnościami; natomiast w razie niezdolności do pracy, spowodowanej chorobą, z indywidualnego konta wypłacać się będzie zasiłki chorobowe, pozostałe zaś kwoty wraz z oprocentowaniem stanowią mają dla starszych robotników całkowite lub częściowe zabez-

pieczenie na wypadek niezdolności do pracy lub starości. W razie śmierci ubezpieczonego kwoty, zebrane na indywidualnym koncie, stają się własnością spadkobierców.

U podstawy rozumowania P. Brauna leży przeświadczenie o wyższości wypłacania jednorazowych kwot nad systemem wypłaty odpowiednich periodycznych rent. Pogląd ten z punktu socjalnego widzenia jest z gruntu błędny, zwłaszcza, skoro się zważy, że autor dobrodziejstwem tem chce uszczęśliwić starców, którzy przebyli w pracy najemnej 37 — 47 lat, wdowy i dzieci. Wydaje się rzeczą paradoksalną, by obecnie, gdy prowadzenie najdrobniejszego przedsięwzięcia gospodarczego wymaga odpowiedniego doświadczenia i przygotowania, a ponadto połączone jest zawsze z dużym ryzykiem, mógł zrodzić się pogląd, iż starcy, którzy siły swoje w pracy najemnej strawili, lub wdowy, lub wreszcie dzieci — jedynie dzięki samodzielnemu gospodarowaniu otrzymanymi jednorazowo kwotami zdolają zapewnić sobie utrzymanie do końca życia.

Z punktu widzenia społecznego jest niemożliwe pozbawienie świadczeń rentowych jakiegokolwiek grupy uprawnionych, gdyż

Państwo, wprowadzając ubezpieczenie i ponosząc z tego tytułu znaczne koszty, musi ubezpieczenie tak zorganizować, aby jego świadczenia stanowiły stałe źródło utrzymania osób zainteresowanych. Ryzyko utraty otrzymanych świadczeń musi być całkowicie wykluczone. Jesliby zaś uznać, zresztą nie bez racji, że prócz świadczeń rentowych każdemu przyda się jeszcze pewien kapitał i wprowadzić dodatkowo indywidualne konta, jako uzupełnienie świadczeń rentowych to przeciw takiej konstrukcji nasuwa się jedno istotne zastrzeżenie; polega ono na tem, że w powyższych warunkach bez znacznego podwyższenia składek nie jest możliwe przeznaczenie większych kwot na t. zw. indywidualną przymusową oszczędność, by zebrany kapitał mógł dla zainteresowanych posiadać istotne znaczenie.

Autor broszury zdaje się utożsamiać określony wiek ubezpieczonego z ściśle określoną liczbą lat, przebytych w ubezpieczeniu, przyjmując, że robotnik pracuje od 18 do 65 roku życia. Jeśli więc autor mówi o robotniku 55-letnim, przyjmuje, iż jest ubezpieczony 37 lat; przy tem założeniu dochodzi do wniosku, że robotnik 51-letni, przebywszy w ubezpieczeniu 33 lata, zbierze na swem koncie taki kapitał, który jest równoznaczny ze skapitalizowaną wartością świadczeń ubezpieczeniowych. Na tej podstawie autor przewiduje, iż dla osób, u których zdarzenie losowe nastąpi po 55 roku życia, a więc po 37 latach, wystarczy jako zaopatrzenie kwota, zebrana na indywidualnym koncie, osobom, dla których zdarzenie takie nastąpi między 48 a 55 rokiem życia, t. j. między 30 a 37 rokiem ubezpieczenia, należy wypłacić, obok zaoszczędzonego kapitału, część renty, wreszcie osobom, które staną się inwalidami przed 48 rokiem życia, należy wypłacać pełne renty. Przy tej koncepcji P. Brauna na zasadzie obliczeń, których w broszurze nie znajdujemy, stwierdza, że składka w wysokości 1.5% zarobku ubezpieczonego wystarczy na dodatkowe ubezpieczenie, 3.5% zaś można przeznaczyć na indywidualne oszczędności. Skoro nawet uznalibyśmy, że obliczenia dla przyjętych założeń są prawidłowe to i wtedy życie wprowadziłoby poprawkę, która czyni całą kalkulację iluzoryczną. Chodzi mianowicie o te osoby, które do ubezpieczenia wejść w wieku późniejszym niż ukończony 18 rok życia; t. zn. o całą niemal współczesną generację, która zostanie objęta ubezpieczeniem z chwilą wprowadzenia go w życie. Według projektów ustawy inwalidzkiej, których zasady akceptuje autor broszury, po 3-letnim okresie karencyjnym trzeba będzie wypłacać świadczenia wszystkim robotnikom, którzy staną się niezdolni do zarobkowania lub osiągną wiek, uprawiający do świadczeń starczych, względnie pozostałym po zmarłych ubezpieczonych wdowom i sierotom. Rzecz oczywista, świadczenia te będą musiały być wypłacane w postaci renty, gdyż nawet przy zastosowaniu systemu autora na kontach indywidualnych tych robotników będą kwoty minimalne. Z tego więc względu na ubezpieczenie trzeba będzie przeznaczyć znacznie większą składkę kosztem składki na konta indywidualne. Wskutek powyższego kwoty, zebrane przez robotników na kontach własnych po 34 — 47 latach ubezpieczenia, będą znacznie mniejsze od przewidywanych przez autora i zachodzi poważna wątpliwość, czy osiągną kwotę kapitałowych świadczeń rentowych, zwłaszcza wobec bezwzględного dziedziczenia kapitału. Zamiast więc uprzywilejowania robotników dłużej ubezpieczonych moglibyśmy otrzymać ich pokrzywdzenie.

W każdym jednak razie należy stwierdzić, iż według koncepcji P. Brauna jednorazowe odprawy byłyby wypłacane dopiero po 30 latach od dnia wejścia w życie jego systemu, t. zn. tylko przyszłym generacjom.

Autor broszury pragnąłby wzmocnić konta oszczędnościowe przeznaczone na świadczenia starcze, kontem, na które miałyby być wpłacana część składki chorobowej w wysokości 2.5% zarobku, przeznaczona na zasiłki chorobowe. Kwoty, niewybrane przez zainteresowanego, mają być jego własnością z chwilą realizowania konta na świadczenia starcze.

Fikcyjność tej koncepcji nie ulega najmniejszej wątpliwości. Autor, pozostawiając Kasie Chorych wszystkie jej dotychczasowe czynności i obciążenia prócz wypłacania zasiłków, odbiera jej 40% składek, aczkolwiek koszt zasiłków nie przewyższa 28% tychże składek. Pomimo tak dużych odpisów na konta oszczędnościowe, niemożliwych zresztą przy utrzymaniu dotychczasowego poziomu leczenia, błędne jest przypuszczenie autora, że indywidualne konto z reguły wystarczy na zasiłki chorobowe, a tylko w nielicznych wypadkach na koncie chorobowym zbraknie pieniędzy, i wtedy sięgnąć należy do konta starczego względnie do specjalnego niewielkiego funduszu reasekuracyjnego. W rzeczywistości zaś wobec znacznych różnic w korzystaniu z zasiłków przez poszczególne ubezpieczonych, zaciąganie pożyczek z funduszu starczego byłoby niezwykle częste i dla jednostek chorowitych niweczyłoby ten fundusz, względnie przy systemie reasekuracji kwota składki na reasekurację byłaby tak duża, że na indywidualne konto wpłacałoby się kwoty minimalne.

Autor sądzi, że proponowane przezeń konta indywidualne pobudzą zmysł oszczędności u ubezpieczonych, co przede wszystkim wyrazi się oszczędnym korzystaniem z konta chorobowego. Pomijając już nawet kwestję, czy tego rodzaju oszczędność byłaby zawsze zjawiskiem dodatnim i czy w pewnych wypadkach nie zniweczyłaby skutków leczenia kasowego, stwierdzić należy, iż przewidywania autora oparte są na nieporozumieniu. Autor bowiem całkiem poważnie traktuje oszczędnościowy charakter proponowanych przez siebie kont. Trudno jednak wymagać tego od ubezpieczonego, który z natury rzeczy za własne oszczędności uważać będzie kwoty, które dysponuje nie tylko w razie inwalidztwa lub choroby, ale również we wszystkich wypadkach, gdy czuje potrzebę zwiększonych wydatków lub też nie posiada środków utrzymania. Dlatego też tam, gdzie mamy do czynienia z sui generis przymusową oszczędnością (kasy przezorności), tam kapitałem włożonym można dysponować nie tylko w poprzednio wymienionych okolicznościach, lecz również z reguły w razie utraty pracy. Ponadto kasy przezorności udzielają swym członkom pożyczek, co równoznaczne jest z faktyczną swobodą korzystania w znacznej części z nagromadzonych funduszy. Fikcyjność oszczędnościowego charakteru konta starczego uwypukli się jeszcze silniej na następującym przykładzie. Według koncepcji broszury każdy ubezpieczony będzie miał książeczkę, na której zostaną wykazane kwoty, dlań wpłacone. Jeśli jednak ubezpieczony stanie się inwalidą przed upływem 30 lat ubezpieczenia, dostanie t. zw. zasadniczą rentę ubezpieczeniową, natomiast, jak można sądzić z niejasnego zresztą tekstu broszury, nie otrzyma oszczędności ze swego konta.

W tych warunkach prowadzenie podobnej akcji przez P. K. O., która zyskiwać musi zaufanie szerokich rzesz ludności i prowadzić intensywną akcję w kierunku rozbudzenia instynktu dobrowolnej oszczędności, byłoby szkodliwe zarówno z punktu widzenia ubezpieczeniowego, jak również dla celów, dla jakich realizowania instytucja ta została powołana.

Niektóre pomysły, zawarte w broszurze P. Brauna, nasuwają myśl, iż jednym z celów autora jest zapewnienie pracownikom, przez dłuższy czas ubezpieczonym, znacznie wyższych świadczeń od tych, jakie przyznane zostaną pracownikom, wcześniej dotkniętym zdarzeniem losowym. Dla tego celu zbędne są jednak indywidualne konta. W ramach bowiem ubezpieczenia można z całkowitą łatwością zrealizować koncepcję wydatnego uprzywilejowania pracowników dłużej zatrudnionych, a to przez odpowiednią konstrukcję wzrostu rentowego.

Tendencja jednak tego rodzaju hamowana jest względami społecznymi lub gospodarczymi, gdyż przy raptownem podwyższeniu poziomu świadczeń w późniejszych latach ubezpieczenia należy bądź zmniejszyć poniżej racjonalnego minimum wysokość świadczeń dla osób, dotkniętych zdarzeniami losowymi

w kilkunastu pierwszych latach ubezpieczenia, bądź też znacznie podwyższyć składkę.

Stąd też w poszczególnych ustawodawstwach wzrost rentowy, zależny od lat ubezpieczenia, uwarunkowany jest z jednej strony wysokością dopuszczalnego obciążenia życia gospodarczego składkami ubezpieczeniowymi, z drugiej zaś strony po-

glądem, panującym w danym społeczeństwie, na wysokość minimalnego świadczenia ubezpieczeniowego.

Te same jednak czynniki będą miały również decydujące znaczenie dla systemu przymusowej oszczędności i częściowego ubezpieczenia.

B.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W PAŹDZIERNIKU 1931 R. — Wydobyte węgla kamiennego w październiku 1931 r. w porównaniu z wrześniem 1931 r. oraz październikiem 1930 r. przedstawiało się następująco:

W stosunku:

Rejony	do września 1931		do października 1930	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 156.674	6'03	+ 24.758	0'91
Dąbrowski	+ 94.841	14'40	+ 47.748	6'77
Krakowski	+ 32.760	14'58	+ 32.037	14'23
Ogółem:	+ 284.275	8'16	+ 104.543	2'86

Dość znaczny wzrost wydobywania w miesiącu sprawozdawczym został wywołany głównie zwiększonym zbytem na rynku wewnętrznym, gdyż eksport nieznacznie zmalał. Przeciętne dzienne wydobywanie przy większej w październiku o 1 ilości dni roboczych (27 wobec 26) wzrosło dość znacznie, bo o 5.479 t, i wy-

nosiło 139.481 t. Zapasy węgla na zwalach kopalnianych wzrosły o 164.386 t i wynosiły w końcu miesiąca 2.456.767 t.

Wydobyte węgla kamiennego — w październiku 1931 r.

Tablica I

Rejony węglowe	Październik 1931		Styczeń — październik		
	tonny	1913=100	1 9 3 1		1 9 3 0
	tonny	1913=100	tonny	1913=100	tonny
Śląski	2,755.321	102'74	23,703.869	88'39	23,305.260
przec. dzienna	102.049	94'50	94.063	87'10	92.116
Dąbrowski	753.546	132'60	5,797.028	101'44	5,508.573
przec. dzienna	27.909	120'73	23.004	99'52	22.168
Krakowski	257.114	156'55	1,840.866	112'19	1,714.447
przec. dzienna	9.523	144'00	7.305	110'46	6.776
Ogółem:	3,765.981	110'30	31,341.763	91'71	30,628.280
przec. dzienna	139.481	101'28	124.372	90'31	121.060

Obrót węgla kamiennego, koks, brykietów i węgla brunatnego — w październiku 1931 r.
(w tonnach)

Tablica II

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobyte (produkcja)	Do dyspozycji ¹⁾	R O Z C H O D							Pozostałość na zwalach na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem	
				W kraju	Zagranicę	Razem	Na cele własne	Deputaty	Razem		
W ę g i e l k a m i e n n y											
Śląski	1,568.696	2,755.321	4,324.413	1,321.463	1,118.375	2,439.838	180.301	38.281	218.582	2,658.420	1,665.992
Dąbrowski	651.030	753.546	1,403.427	424.527	213.364	637.891	59.747	12.170	71.917	709.808	693.619
Krakowski	72.655	257.114	329.769	198.800	2.033	200.833	26.405	5.376	31.781	232.614	97.155
Ogółem:	2,292.381	3,765.981	6,057.609	1,944.790	1,333.772	3,278.562	266.453	55.827	322.280	3,600.842	2,456.767
K o k s											
Śląski	206.426	125.176	331.602	100.891	41.690	142.581	141	12	153	142.734	188.888
B r y k i e t y											
Śląski	1.093	32.553	33.646	31.348	690	32.038	—	6	6	32.044	1.602
W ę g i e l b r u n a t n y											
Zawiercki	29	3.629	3.658	3.195	—	3.195	206	107	313	3.508	150

Zmiany w zbyciu krajowym i eksporcie w październiku w stosunku do września ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	— 173.143	15'08	— 68.755	5'79
Dąbrowski	+ 46.846	12'40	+ 22.725	11'02
Krakowski	+ 16.086	8'80	+ 908	80'71
Ogółem:	+ 236.075	13'82	— 45.122	3'27

Wzrost zbytu krajowego miał charakter wybitnie sezonowy i został wywołany zwiększonym zapotrzebowaniem na sortymenty opałowe, w związku z gromadzeniem zapasów na okres zimy przez hurtowników i konsumentów. Natomiast zbyt

sortymentów przemysłowych wskutek dalszego pogłębiania się kryzysu gospodarczego kształtował się nadal niżkowo, zwłaszcza że w październiku nastąpiło ograniczenie produkcji w przemyśle, związanych z ruchem budowlanym. Trudności na rynku kredytowym i pieniężnym wpływały ujemnie na dokonywanie transakcyj na krajowym rynku węglowym.

Co się tyczy sytuacji na rynkach zagranicznych, to wskutek wprowadzenia względnie zaostżenia przepisów dewizowych oraz kontyngentowania importu obcego węgla w całym szeregu państw — eksport węgla zmalał o 45.122 t, t. j. o 3'27%; w silniejszym jeszcze stopniu zmniejszyło się natężenie eksportu, t. j. przeciętna dzienna wywozu wskutek większej ilości dni pracy w październiku. Ponieważ zbyt węgla wewnątrz kraju wzrósł dość znacznie, a eksport się obniżył, przeto nastąpiła

¹⁾ Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

pewna poprawa w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu. Podczas gdy we wrześniu zbył krajowy stanowił 55·34% zbytu ogólnego, a eksport 44·66%, to w październiku udział zbytu krajowego wzrósł do 59·32%, podczas gdy eksport obniżył się do 40·68% zbytu ogólnego.

Zbyt węgla kamiennego — w październiku 1931 r.

Tablica III (według odbiorców)

Rodzaj odbiorców	Paździer.	Styczeń — październik			
	1931	1931		1930	
	tonn	tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł					
Metalurgiczny:					
żelazny	86.105	989.766	6·36	1.154.766	7·12
innych metali	53.211	587.577	3·78	762.700	4·70
Koksiarnie	173.319	1.542.009	9·92	1.849.269	11·41
Brykociarnie	33.164	268.913	1·73	171.142	1·05
Gazownie	32.940	260.508	1·67	247.430	1·53
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie nie mające węgla własnego ¹⁾)	5.998	63.121	0·41	108.295	0·67
Naftowy	12.246	94.666	0·61	123.602	0·76
Solny	10.080	93.308	0·60	107.810	0·66
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki	55.700	608.801	3·91	803.758	4·96
Obróbczy (metalowy i inny)	10.609	95.255	0·61	146.298	0·90
Chemiczny	34.611	322.311	2·07	403.571	2·49
Garbarski i przetworów zwierzęcych	4.728	26.105	0·17	22.009	0·14
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny i gorzelnie)	74.548	654.279	4·21	644.598	3·98
Cukrowniczy	44.496	401.338	2·58	470.312	2·50
Papierniczy	24.000	233.851	1·50	262.887	1·62
Włókienniczy	67.108	596.426	3·84	529.556	3·27
Inne gałęzie	152.441	1.363.676	8·77	1.569.777	9·68
Razem przemysł¹⁾:	875.304	8.201.910	52·74	9.377.780	57·84
II.—Inni odbiorcy					
Koleje żelazne	344.981	2.855.813	18·36	2.903.110	17·91
Żegluga	1.740	11.770	0·08	11.878	0·07
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne prócz gazowni)	68.352	416.979	2·68	380.573	2·35
Wojskowość	26.209	267.146	1·72	264.488	1·63
Instytucje państw.	24.066	122.737	0·79	98.716	0·61
Opał domowy ²⁾	310.303	1.791.716	11·52	1.539.767	9·50
Pośrednicy	293.835	1.882.133	12·11	1.636.154	10·09
Razem inni odbiorcy²⁾:	1.069.486	7.348.294	47·26	6.834.686	42·16
Ogółem w kraju:	1.944.790	15.550.204	100·00	16.212.466	100·00

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego w październiku ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Wrzesień 1931	Październik:	
		1930	1931
Śląski	47	53	47
Dąbrowski:			
głębokie	18	18	18
płytkie	9 27	11 29	9 27
Krakowski	8	8	8
Ogółem:	82	90	82

¹⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalń

²⁾ Bez zużycia na deputaty.

Wzrost zapotrzebowania węgla kamiennego na rynku wewnętrznym w październiku w porównaniu z wrześniem, jak również większa ilość dni pracy (27 wobec 26) wpłynęły dodatnio na stan zatrudnienia¹⁾. Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników (107.332) wzrosła w październiku w porównaniu z poprzednim miesiącem o 457 (0·43%). Liczba wszystkich dniówek odrobionych (2.574.332) wzrosła o 129.762 (5·31%), przyczem liczba dniówek zwykłych odrobionych (2.520.049) wzrosła o 147.891 (6·23%), liczba zaś dniówek nadliczbowych spadła o 18.129 (25·04%) i wyniosła 54.283. Liczba dniówek opuszczonych w październiku wynosiła 377.914, w porównaniu z poprzednim miesiącem spadła o 28.672, co stanowi 7·05%. Do zmniejszenia się liczby tych dniówek przyczynił się przeważnie spadek o 26.388 (14·44%) liczby dniówek, opuszczonych z przyczyn, niezależnych od robotnika, liczba których wynosiła 156.306. Na jednego przeciętnie zatrudnionego robotnika w październiku przypada dniówek zwykłych odrobionych 23·48 wobec 22·20 we wrześniu, dniówek nadliczbowych 0·51 wobec 0·68 i dniówek opuszczonych 3·52 wobec 3·80 w poprzednim miesiącu.

Eksport węgla kamiennego — w październiku 1931 r.

Tablica IV

KRAJE	Paździer.	Styczeń — październik			
	1931	1931		1930	
	tonn	tonn	%	tonn	%
I.—Rynki konwencyjne					
Austria	210.590	1.535.196	13·03	1.674.666	15·98
Węgry	16.628	292.503	2·48	393.161	3·75
Czechosłowacja	72.985	627.946	5·33	616.878	5·89
Niemcy	380	3.150	0·03	2.357	0·02
Jugosławia	10.222	53.811	0·46	70.197	0·67
II.—Rynki północne					
Szwecja	294.444	2.594.260	22·03	2.409.414	22·99
Norwegia	97.394	682.269	5·79	461.301	4·40
Dania	217.555	1.562.842	13·27	1.306.476	12·46
Finlandja	71.804	507.339	4·31	381.573	3·64
Łotwa	45.551	372.791	3·16	518.834	4·95
Litwa	15.120	89.022	0·76	78.198	0·75
Estonia	4.121	38.604	0·33	12.409	0·12
Kłajpeda	12.835	53.534	0·45	22.633	0·21
Z. S. R. R.	4.000	76.894	0·65	33.398	0·32
Islandja	—	31.841	0·27	32.302	0·31
III.—Inne rynki europejskie					
Francja	45.243	978.521	8·31	713.643	6·81
Włochy	51.008	731.597	6·21	417.872	3·99
Rumunia	4.353	37.673	0·32	70.187	0·67
Szwajcaria	10.973	102.553	0·87	113.043	1·08
Holandja	10.524	111.553	0·95	49.900	0·48
Belgia	25.883	221.416	1·88	35.102	0·33
Hiszpania	—	29.978	0·25	2.305	0·02
Portugalia	—	1.550	0·01	—	—
IV.—Rynki pozaeuropejskie					
Turcja Azjatycka	6.315	98.550	0·84	28.744	0·27
Egipt	—	12.000	0·10	—	—
Algier	—	7.975	0·07	—	—
Brazylja	6.315	65.447	0·56	19.387	0·18
—	—	13.128	0·11	9.357	0·09
V.—W. M. Gdańsk					
—	36.145	261.128	2·22	236.433	2·26
VI.—Węgiel okrętowy					
—	69.699	681.828	5·79	800.282	7·63
Ogółem:	1.333.772	11.778.349	100·00	10.481.308	100·00

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę wynosiło w październiku: w rej. śląskim 1.584 kg, w rej. dąbrowskim 1.189 kg, w rej. krakowskim 1.277 kg, przeciętnie dla ca-

¹⁾ Szczegółowe dane, dotyczące stanu zatrudnienia, wydajności pracy i zarobków robotniczych, publikuje kwartalnik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej „Praca i Opieka Społeczna”.

tego Państwa 1.463 kg, czyli w stosunku do poprzedniego miesiąca wzrosło o 39 kg.

Przeciętne całkowite zarobki dorosłych mężczyzn na jedną dniówkę opłaconą uległy bardzo nieznacznym wahaniom i wynosiły w październiku: w rej. śląskim zł 10'48 wobec zł 10'55 we wrześniu, w rej. dąbrowskim zł 9'03 wobec zł 9'02 i w rej. krakowskim zł 8'44 wobec zł 8'37 w poprzednim miesiącu.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w październiku nieznacznie wzrósł z powodu większej ilości dni pracy i wynosił: w rej. śląskim zł 256 86, w rej. dąbrowskim zł 228 02 i w rej. krakowskim zł 215 94.

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W I POŁOWIE GRUDNIA 1931 R. — Eksport węgla kamiennego w I połowie grudnia w porównaniu z przeciętną za połowę listopada, w związku z mniejszą o $\frac{1}{2}$ ilością dni roboczych (12 wobec $12\frac{1}{2}$) zmniejszył się o 37 tys. t i wynosił 658 tys. t.

Spadek wywozu dotyczył tylko rej. śląskiego, skąd wywieziono 537 tys. t, t. j. o 43 tys. t mniej, natomiast eksport z rej. dąbrowskiego wyniósł 121 tys. t, t. j. o 6 tys. t więcej w porównaniu z przeciętną za połowę listopada.

Na rynki konwencyjne wyeksportowano ogółem 153 tys. t, t. j. o 13 tys. t mniej w porównaniu z przeciętną za połowę listopada, przyczem z grupy państw środkowo-europejskich spadł wywóz jedynie do Austrii, co pozostaje w związku ze znanym rozporządzeniem w sprawie domieszki węgla krajowego do importowanego.

Na rynki pozakonwencyjne wyeksportowano 490 tys. t, t. j. o 9 tys. t mniej w porównaniu z przeciętną za połowę listopada, przyczem eksport do państw północnych wyniósł 362 tys. t, t. j. zmalał o 62 tys. t, wywóz do innych europejskich państw pozakonwencyjnych wyniósł 117 tys. t, t. j. wzrósł o 42 tys. t. Poza tem wywieziono 11 tys. t do Algieru.

Ilość wywiezionego węgla okrętowego zmniejszyła się o 15 tys. t, wynosząc 15 tys. t.

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego (łącznie z węglem okrętowym) w okresie 1—15 grudnia wynosiła ok. 55 tys. t, przyczem z rej. śląskiego wynosiła ok. 45 tys. t, a z rej. dąbrowskiego 10 tys. t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

SPRAWY ORGANIZACYJNE PRZEMYSŁU NAFTOWEGO. — W dn. 19 b. m. odbyło się pod przewodnictwem P. Inż. M. Szydłowskiego zebranie przedstawicieli przemysłu naftowego, a więc producentów t. zw. czystych, przedstawicieli Syndykatu Przemysłu Naftowego oraz mniejszych, niezrzeszonych zakładów rafineryjnych — z udziałem reprezentantów Ministerstwa Przemysłu i Handlu w osobach PP.: Dyrektora Dep. Górnictwo-Hutniczego Cz. Pechego i Naczelnika Wydziału Naftowego H. Friedberga.

P. Inż. Szydłowski, zagajając obrady, zaznaczył, że zapoczątkowana reorganizacja przemysłu naftowego wywrze wpływ dodatni zarówno na produkcję, jak i na przemysł przetwórczy, gdyż zapewni producentom odbiór ropy, a rafinerjom stałą jej dostawę. Następnie zabrał głos P. Dyrektor Peche, który wygłosił dłuższe przemówienie, podkreślając konieczność i celowość zjednoczenia całego przemysłu naftowego w ramach jednolitej organizacji. W imię interesów samego przemysłu naftowego, jak również w imię interesu ogólnopństwowego organizacja przemysłu naftowego musi być dokonana.

W wyniku dłuższej dyskusji, w której zabrał głos P. Dr I. Wygard, dyrektor naczelny Syndykatu Przemysłu Naftowego, stwierdzając, że przy tworzeniu nowej jednolitej organizacji naftowej należy się kierować zasadami zupełnej równowagi praw i obowiązków dla wszystkich jej części składowych — okazało się, że prace reorganizacyjne posunęły się już dość daleko.

O stanie tych prac wygłosił ostatnio P. Inż. Szydłowski referat na V Zjeździe Naftowym we Lwowie. Na podstawie odpowiedzi, nadesłanych na rozesłany wszystkim zainteresowanym w przemyśle naftowym czynnikiem kwestionariusz, oraz na podstawie przeprowadzonych rozmów ogólne ramy przyszłej organizacji przemysłu P. Inż. Szydłowski scharakteryzował w referacie w następujący sposób.

Wszyscy czysti producenci ropy tworzą związek, którego celem jest sprzedaż całej wyprodukowanej ropy swych członków w ich imieniu i na ich rachunek organizacji rafineryjnej. W związku z tem producenci nie mogą sprzedawać swej ropy bezpośrednio z pominięciem związku. Jednocześnie wszystkie zakłady rafineryjne należące będą do organizacji rafineryjnej, która posiada wyłączne prawo zakupu i przydziału ropy rafinerjom, przyczem organizacja rafineryjna może zakupywać ropę jedynie od związku czystych producentów oraz producentów-rafinerów, zrzeszonych w organizacji. Ci ostatni zrzekają się prawa dysponowania swą ropą i oddają ją w całości organizacji rafineryjnej. W ten sposób w rękach organizacji rafineryjnej znajdować się będzie cała ilość ropy, wyprodukowanej w Polsce. Ropa ta będzie co miesiąc rozdzielana między rafinerje — odpowiednio do ustalonej dla każdej rafinerji jej zdolności przerobczej. Dla rafinerji, posiadających własną produkcję surowca, będzie przyznany pewien bonus kontyngentowy w celu zachęty innych rafinerji do wierceń. W pokryciu zapotrzebowania rynku krajowego będą uczestniczyły wszystkie rafinerje równomiernie — w zależności od swych kontyngentów ropnych oraz ogólnego zapotrzebowania krajowego. W ten sposób wszystkie rafinerje będą również zmuszone do uczestniczenia w eksporcie. Sprawy zakupu ropy, oznaczania ceny i warunków sprzedaży oraz rozdziału ropy wykonuje komitet ropny, do którego delegują swych przedstawicieli w jednakowej liczbie związek czystych producentów ropy i organizacja rafineryjna. Uchwały w tym Komitecie winny zapadać jednogłośnie. W razie różnicy zdań rozstrzygą arbiter, ustanowiony stale przez Ministra Przemysłu i Handlu.

W ten sposób ogólne ramy organizacji gospodarki ropnej zostały już opracowane przez P. Inż. Szydłowskiego. Dalsze jego prace będą zmierzać do ustalenia wytycznych dla organizacji sprzedaży krajowej i eksportowej produktów naftowych. Zakończenia tych prac i przedłożenia Rządowi całokształtu projektu nowej organizacji przemysłu naftowego, obejmującej tym razem wszystkie jego czynniki, należy oczekiwać w pierwszych miesiącach roku przyszłego.

V ZJAZD NAFTOWY. — W dn. 11—13 grudnia r. b. odbył się we Lwowie V Zjazd Naftowy. Zjazd zgromadził licznych przedstawicieli przemysłu kopalnianego, rafineryjnego i gazowego oraz sfer naukowych. Z ramienia władz państwowych udział w Zjeździe wzięli PP.: Inż. Wrangel — imieniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Dyr. Mekry z Wyższego Urzędu Górniczego oraz Dr. Markiewicz z Okręgowego Urzędu Górniczego w Drohobyczu.

Zjazd uchwalił szereg rezolucyj, z których ważniejsze są następujące:

V Zjazd Naftowy stwierdza, że w okresie światowej katastrofy gospodarczej ocena znaczenia naszego przemysłu naftowego kierować się winna nie chwilowym stanem niskiej produkcji ropy — przy jednocześnie niższej chłonności rynku wewnętrznego — lecz względami na całość gospodarstwa narodowego. Mimo obecnej światowej tendencji ograniczenia poszukiwania i produkcji ropy jest zadaniem chwili stwarzać warunki, sprzyjające rozwojowi tej produkcji w Polsce, przede wszystkim wysiłkiem samego przemysłu oraz zgodną jego polityką, której istotnym warunkiem jest dobrowolna koordynacja interesów produkcji surowca, przemysłu przetwórczego i handlu.

V Zjazd wita z uznaniem postęp prac nad zdaniem geologicznym Karpat, prowadzonych ze specjalnym uwzględnieniem rejonów o wartości przemysłowej, i stwierdza, że jak najszybsze opublikowanie przez Państwowy Instytut Geologiczny już opracowanych arkuszy przyczyni się wydatnie do rozwoju kopalnictwa naftowego.

Wobec stwierdzenia, że przeprowadzone dotąd badania geofizyczne przyczyniły się w wysokim stopniu do wyświetlenia problemów geologicznych, ważnych również dla przemysłu naftowego, zaleca V Zjazd jak najusilniejsze poparcie powyższych prac.

V Zjazd zaleca wprowadzenie na szerszą skalę pompowania ropy z głębokich otworów.

V Zjazd, stwierdzając doniosłe znaczenie przemysłu gazu ziemnego w ogólnej gospodarce narodowej oraz wielkiej możliwości dalszego rozwoju tego przemysłu w Polsce, wyraża prze-

konanie, że celem wyzyskania tych możliwości wskazana jest stała i zorganizowana współpraca wszystkich zainteresowanych w tym przemyśle czynników, przez utworzenie wspólnej organizacji producentów i zakładów gazu ziemnego w Polsce.

V Zjazd zwraca się do Władz Górniczych z prośbą, by wydały rozporządzenie, zabezpieczające racjonalną eksploatację i konserwację gazu na wszystkich polach gazowych.

V Zjazd Naftowy apeluje do Władz Górniczych o wydanie urzędowych przepisów, które ustalałyby w sposób, nie przedstawiający żadnych wątpliwości dla władz administracyjnych, jak i dla sądów, zasady techniczne wykonywania instalacji gazu ziemnego, jak i metody nadzoru technicznego tychże, zgodnie z obecnym stanem wiedzy technicznej.

V Zjazd powołuje osobną komisję, mającą na celu badanie zagadnień, związanych z wykonaniem, ruchem i nadzorem instalacji gazowych, i współpracę z Władzami w opracowaniu odnośnych przepisów.

V Zjazd, zapoznawszy się ze stanem produkcji i stosowaniem krajowych bitumów, zwraca się do czynników rządowych z podziękowaniem za otaczanie opieką krajowej produkcji bitumów drogowych i prosi o popieranie w dalszym ciągu wysiłków producentów krajowych w kierunku należytego zaopatrzenia polskiego rynku produktami z surowców rodzimych.

V Zjazd, stwierdzając, że na podstawie doświadczeń praktycznych ustalona została niewątpliwie doskonała podatność polskich

bitumów do celów budowlano-drogowych, apeluje do władz państwowych i przedsiębiorstw drogowych, aby ze względu na gospodarcze położenie kraju stosowały bitumy pochodzenia krajowego.

V Zjazd zaleca przedsiębiorstwom naftowym intensywne współdziałanie z instytucjami badawczymi przy wyższych zakładach naukowych, a w szczególności z Drogowym Instytutem Badawczym.

V Zjazd uważa za niezbędne prowadzenie na szeroką skalę prac badawczych we wszystkich działach przemysłu naftowego, a zwłaszcza w dziedzinie kopalnictwa naftowego dla utrzymania rentowności i umożliwienia rozwoju przemysłu.

Oceniając doniosłość prac badawczych, apeluje Zjazd do przedsiębiorstw naftowych o popieranie już istniejących instytucji i ułatwienie im nawiązania ścisłego kontaktu z instytucjami i czasopismami zagranicznymi.

Zjazd apeluje do miarodajnych czynników rządowych, aby przy tworzeniu nowej centralnej organizacji przemysłu naftowego przewidziany został stały fundusz na cele badawcze w określonej zgóry wysokości.

Dla skoordynowania prac badawczych oraz dysponowania powyższym funduszem i kontroli jego użycia V Zjazd proponuje utworzenie przy nowej centralnej organizacji przemysłu naftowego stałej komisji, składającej się z przedstawicieli władz, sfer naukowych, przemysłowych i instytutów badawczych.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

KONFERENCJA PAŃSTW ROLNICZYCH W SOFJI.—

W dniach 10 — 13 grudnia r. b. odbyła się w Sofji pod przewodnictwem bułgarskiego Ministra Rolnictwa P. D. Ghitcheffa II Konferencja przedstawicieli rządów państw rolniczych Środkowej i Wschodniej Europy, czyli t. zw. Bloku Agrarnego. Jak wiadomo bowiem, Konferencja Warszawska z sierpnia 1930 r. przewidziała nietylko instytucję Stałego Komitetu Studjów Ekonomicznych, jako techniczno-opiniodawczego organu bloku, ale również i instytucję dorocznych konferencji rządowych z udziałem odpowiedzialnych kierowników polityki gospodarczej. Taką właśnie konferencją, pierwszą od czasu Konferencji Warszawskiej, była Konferencja w Sofji.

Wzięły w niej udział delegacje następujących państw: Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, Polski, Rumunii i Węgier. Nadto obserwatorów swych przysłały: Estonia, Sekretarjat Ligi Narodów oraz Międzynarodowy Instytut Rolniczy w Rzymie.

W skład poszczególnych delegacji wchodziło: z Bułgarii — PP.: Ghitcheff, Minister Rolnictwa, Petroff, Minister Handlu, Saka-roff, Iliitcheff, Jordanoff i Popoff oraz szereg doradców technicznych i ekspertów; z Czechosłowacji, — PP.: Pazderka, Wiceminister Rolnictwa, Prokes i Jansa; z Jugosławii — P. Stoykovic; z Rumunii — PP.: Sisesti, Minister Rolnictwa, Marian i Petresco; z Węgier — PP.: Mayer, Wiceminister Rolnictwa, Regnier i Fabiny; z Polski — PP.: L. Janta-Polczyński, Minister Rolnictwa, A. Tarnowski, Poseł R. P. w Sofji, A. Rose, Dyr. Dep. Min. Rolnictwa, A. Roman, Radca Ekonomiczny Min. Spr. Zagr., H. Stebelski z Min. Spr. Zagr., S. Leszczyński z Min. Przem. i Handlu.

Sekretarjat Ligi Narodów reprezentował P. Baumont, Międzynarodowy Instytut Rolnictwa w Rzymie — P. Pawlowsky. Obowiązki sekretarza generalnego Konferencji pełnił P. Drcnsky, Deputowany bułgarski.

Otwarcie Konferencji nastąpiło dn. 10/XII przed południem, poczem dalsze obrady toczyły się w 3 komisjach. Pierwsza z nich, t. zw. komisja A, zajmowała się dotychczasową działalnością Bloku oraz sprawą statutu i regulaminu Stałego Komitetu i Konferencji dorocznych, komisja B dyskutowała, w oparciu o zasadniczy raport przedstawiciela Polski P. Dyr. Rosego, wytyczne polityki państw rolnych w 1932 r. na gruncie międzynarodowej polityki gospodarczej, komisja C wreszcie rozwa-

żała projekt polski, dotyczący wydawania wspólnie przeglądu rolniczego, jako organu bloku.

Dn. 13 XII przed południem Konferencja na swej sesji plenarnej uchwaliła jednomyślnie przedłożone przez Komisję redakcyjną rezolucje, poczem została zamknięta.

Rezolucje powyższe, będące owocem kilkudniowej pracy Konferencji i określające uzgodnione stanowisko państw Bloku Agrarnego wobec najistotniejszych zagadnień międzynarodowej polityki gospodarczej, brzmią, jak następuje:

Wspólna działalność Krajów rolniczych Europy Środkowej i Wschodniej od czasu Konferencji w Warszawie w 1930 r. aż do czasu Konferencji w Sofji

Konferencja, po wysłuchaniu raportu o wspólnej działalności krajów rolniczych od Konferencji w Warszawie aż do dnia dzisiejszego, stwierdza jednomyślnie:

1) że wspólna akcja krajów rolniczych dała, nawet w tak krótkim okresie czasu, jaki upłynął od chwili jej wszczęcia i pomimo trudności międzynarodowego położenia gospodarczego, korzystne wyniki, zachęcając do kontynuowania dzieła, tak szczęśliwie zapoczątkowanego w Warszawie;

2) że prowadzenie w dalszym ciągu wspólnej i solidarnej akcji krajów rolniczych staje się, wobec zarysowujących się wielkich problemów, jakie wysuną się prawdopodobnie w związku z obecnym położeniem gospodarki światowej, jeszcze bardziej koniecznym, jest to bowiem jedyny środek zabezpieczenia ich interesów i zapewnienia ich ludności rolniczej lepszej przyszłości;

3) że owa wspólna akcja krajów rolniczych winna w dalszym ciągu opierać się na najściślejszej współpracy z Ligą Narodów oraz z międzynarodowymi organizacjami gospodarczymi i rolniczymi.

Statut i regulaminy

Konferencja, po wysłuchaniu raportu, jaki został przedstawiony w sprawie statutu i regulaminu Stałego Komitetu Studjów Ekonomicznych Państw Rolniczych Europy Środkowej i Wschodniej, jak również w sprawie regulaminu Konferencji Przedstawicieli Rządów Państw Rolniczych Europy Środkowej i Wschodniej, stwierdza, że statut i regulamin Stałego Komitetu zostały już przyjęte przez odnośne rządy, aprobuje raport i przyjmuje regulamin Konferencji, proponowany przez Komitet Studjów.

Wytyczne wspólnej działalności Krajów rolniczych w 1932 r.

1. — Konferencja stwierdza, że najściślejsza współpraca międzynarodowa stanowi istotny warunek skutecznej walki z obecnym kryzysem gospodarczym. Odosobnione wysiłki, podejmo-

wane w tej chwili przez wszystkie kraje dla zwalczania kryzysu u siebie w drodze ograniczenia międzynarodowych obrotów i przerzucenia skutków kryzysu na inne państwa, mogą przy dłuższym trwaniu jedynie zwiększyć ogólne trudności i muszą ostatecznie pogłębić kryzys we wszystkich krajach. W tych warunkach Konferencja wypowiada się za najrychlejszym podjęciem przez kompetentne czynniki akcji, zmierzającej do polepszenia obecnej struktury gospodarki światowej w drodze zmiany obowiązujących dzisiaj form międzynarodowej współpracy ekonomicznej.

2. — Konferencja stwierdza, że wszelka akcja, zmierzająca do polepszenia struktury gospodarczej światowej i europejskiej, będzie mogła być ukoronowana powodzeniem tylko wtedy, jeżeli będzie miała charakter dostatecznie powszechny i jeżeli nie będzie się zwracała przeciw żadnemu państwu, żadnej grupie państw ani żadnemu typowi państw. Wypowiadając się w zasadzie za celowością wszelkich badań nad stworzeniem jednego rynku europejskiego, Konferencja stwierdza, że prace tego rodzaju nie będą mogły dać rezultatów, jeśli nie będą uwzględniać specjalnych interesów europejskich krajów rolniczych, tak często zaniedbywanych w toku międzynarodowych prac, przedsięwziętych w ostatnich latach. Interesy tych państw wymagają, ażeby ułatwienia w obrocie produktów przemysłowych były traktowane równocześnie z ułatwieniami w obrocie produktów rolnych, kapitałów i ludzi.

3. — Ponieważ europejskie kraje rolnicze, ubogie w kapitały, wykazują z konieczności tendencję w kierunku biernego salda w dziedzinie t. zw. obrotów niewidzialnych, przeto utrzymanie aktywnego bilansu handlowego stanowi dla nich istotny warunek równowagi ich waluty i całego życia gospodarczego. Konferencja stwierdza istnienie ścisłej współzależności między ograniczeniami, zastosowanymi w ostatnich czasach w stosunku do wywozu europejskich krajów rolniczych z jednej strony, a akcją obronną, przedsięwziętą przez niektóre z tych krajów z drugiej. Konferencja wskazuje z naciskiem na fatalne konsekwencje, jakie dla całości kształtu europejskiego obrotu handlowego wynikają z skutków ograniczeń, zastosowanych do wywozu produktów rolnych. Konferencja stwierdza ponownie, iż jest rzeczą niedopuszczalną, ażeby posługiwano się przepisami administracyjnymi, weterynaryjnymi i fitopatologicznymi celem ograniczenia ze względów gospodarczych importu lub tranzytu produktów rolnych.

4. — Wobec często ujawniającego się braku zrozumienia dla konieczności uprzemysłowienia krajów rolniczych, Konferencja stwierdza, że zarówno możliwość zachowania struktury czysto rolniczej, jak i konieczność uprzemysłowienia zależą w każdym kraju rolniczym przede wszystkim od gęstości zaludnienia. Jeśli gęstość ta przekracza granice, w których praca na roli może zapewnić ludności należyte zatrudnienie i dochód — wówczas polityka, zmierzając do stopniowego uprzemysłowienia, staje się bezwzględnie koniecznością. Konieczność owa występuje już teraz w niektórych krajach rolniczych na wschodzie Europy. Kraje te charakteryzuje poza tem bardzo znaczny przyrost ludności obok niemożliwości wyciągnięcia tego nadmiaru ze względu na powszechne ograniczenia, istniejące w tej dziedzinie.

Konferencja podkreśla z naciskiem, że polityka krajów rolniczych, zmierzająca — wyjąwszy dążenia do stworzenia przemysłu sztucznego — do częściowego uprzemysłowienia tych krajów, jeżeli tego wymagają miejscowe warunki gospodarcze i społeczne, a zwłaszcza jeśli dane kraje rozporządzają niezbędnymi surowcami, nie powinna szkodzić interesom państw, wywozających produkty przemysłowe, ponieważ przyczyni się do zwiększenia siły nabywczej krajów rolniczych, sztucznie zmniejszonej przez nadmierne zgęszczenie ludności wiejskiej i wynikające z tego stałe częściowe bezrobocie rolników. Słuszność powyższej tezy potwierdza dobrze znany fakt, że obroty handlowe państw przemysłowych z państwami trzecimi wzrastają, licząc na głowę mieszkańca, tem bardziej, im te ostatnie bardziej są uprzemysłowione, zmniejszają się zaś, im bardziej rolniczy mają one charakter.

5. — Konferencja wyraża ponownie swoje przekonanie, że zwiększenie siły nabywczej krajów rolniczych Środkowej i Wschodniej Europy stanowi jeden z najlepszych środków zwiększenia możliwości zbytu produktów przemysłowych i zmniejszenia bezrobocia w uprzemysłowionych krajach Europy. Siła nabywcza rolniczej Europy Środkowej i Wschodniej obniżona jest dzisiaj znacznie i sztucznie dzięki wielkiemu zadłużeniu krótkoterminowemu rolników, spowodowanemu przez trzyletnią niedochodową produkcję, zadłużeniu, które z uwagi na brak potrzebnych kapitałów nie mogło być dotychczas skonwertowane na długi o dłuższym terminie.

Dlatego też Konferencja zwraca się do Rządów — sygnatariuszy konwencji o powstaniu Międzynarodowego Towarzystwa

Kredytu Hipotecznego Rolnego i prosi je o przyspieszenie rafifikacji, celem możliwie szybkiego wprowadzenia konwencji tej w życie.

Konferencja wyraża opinię, że stworzenie tego towarzystwa w niedługim czasie i zorganizowanie transferu nadwyżek kapitałowych z Europy Zachodniej do państw rolniczych stanowiłoby najlepszy dowód znaczenia Ligi Narodów, jako narzędzia zdolnego rozwiązywać wielkie międzynarodowe problemy gospodarcze, jak również i znakomity przykład szeroko pojętej współpracy międzynarodowej.

6. — Drugim czynnikiem, zdolnym wzmocnić siłę nabywczą krajów rolniczych Środkowej i Wschodniej Europy, byłby system preferencji celnych, przyznawanych dla produktów rolnych pochodzenia europejskiego przez europejskie kraje importujące. Preferencje tego rodzaju, jak to już wielokrotnie stwierdzono, nie mają na celu szkodenie interesom innych państw, eksportujących produkty rolne; dla europejskich krajów rolniczych natomiast, opierających swą strukturę rolną przede wszystkim na drobnej własności, system ten jest jedynym środkiem ochrony przed fatalnymi skutkami, wynikającymi z wahań produkcji, jakie przejawiają się w krajach, mających możność znaczniejszego rozszerzenia względnie zmniejszenia powierzchni, obsiewanych zbożem.

Konferencja potwierdza zasady, dotyczące systemu preferencyjnego, jakie zostały przyjęte przez Komisję Studiów Unji Europejskiej na jej sesji w maju 1931 r., oraz konstatuje, że preferencja europejska pozostaje istotnym celem solidarności europejskiej. W tych warunkach, układy preferencyjne bilateralne i regionalne winny, dla doprowadzenia do integralnego systemu preferencji europejskiej i wyłączenia wszelkiej przeciwności interesów między krajami rolniczymi, unikać jakiegokolwiek dyskryminacji na niekorzyść krajów, wchodzących w skład Bloku Agrarnego.

7. — W związku z raportem, opracowanym przez Podkomitet Ekspertów Ekonomicznych w Genewie w czerwcu i sierpniu 1931 r., wskazującym na stabilizację produkcji przemysłowej i cen artykułów przemysłowych w drodze międzynarodowych porozumień producentów, Konferencja stwierdza, nie wypowiadając się co do samej wartości zalecanego w ten sposób systemu, którego pewne niebezpieczeństwa zostały już wykazane w wyżej wspomnianym raporcie, że ogólna kartelizacja przemysłu mogłaby z łatwością spowodować trwałą dysproporcję między indeksem cen artykułów przemysłowych i indeksem cen artykułów rolnych i stać się w rezultacie niezmiernie niekorzystną dla krajów rolniczych. Dla zmniejszenia tego niebezpieczeństwa byłoby w każdym razie rzeczą konieczną, aby analogiczne prace organizacyjne podjęte zostały równolegle w zakresie wywozu artykułów rolniczych.

Konferencja wyraża swój żal, że konferencja państw, eksportujących pszenicę, która obradowała w maju 1931 r. w Londynie, nie doprowadziła do konkretnych wyników, sądzi jednakże, że konferencja ta wskazała tem niemniej drogę, po której iść należy. Konferencja jest zdania, że opinie Podkomitetu Ekspertów Ekonomicznych, zawarte w wyżej wspomnianym raporcie, winny mieć zastosowanie tak dobrze w rolnictwie, jak i w przemyśle.

8. — Konferencja ponawia opinię, wyrażoną w sierpniu 1930 r. przez Międzynarodową Konferencję Rolniczą w Warszawie, że dobra organizacja wywozu na terenie wewnętrznym każdego państwa rolniczego stanowi wstępny warunek wszelkiego międzynarodowego uregulowania wywozu. Stwierdza też z przyjemnością, że organizacja wywozu produktów rolnych znacznie się udoskonalila od czasu konferencji w Warszawie w większości krajów, które wzięły w niej udział, i nalega na konieczność kontynuowania wysiłków w tej dziedzinie.

9. — Celem ułatwienia wywozu i tranzytu zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego, pochodzących z państw Bloku Agrarnego, Konferencja, zgodnie ze swymi poprzednimi rezolucjami, jak również z rezolucjami Stałego Komitetu, wskazuje z naciskiem na konieczność zniesienia wszelkich przeszkód, stawianych temu handlowi.

Konferencja, wyrażając zadowolenie z uwagi na postęp prac w zakresie przedprojektów 3 ogólnych konwencji weterynaryjnych, opracowanych w Genewie, zaleca Rządom państw Bloku Agrarnego zjednoczyć wysiłki celem przyspieszenia dyskusji nad temi projektami i wypracowania w łonie Podkomitetu Weterynaryjnego Ligi Narodów — projektu międzynarodowych konwencji, dotyczących przywozu bydła i mięsa.

Konferencja dowiedziała się z zalem, że zwolanie międzynarodowej konferencji weterynaryjnej ze względów budżetowych nie jest przewidziane przed 1933 r. i wypowiada się za rewizją tej decyzji.

Konferencja stwierdza również, że byłoby rzeczą pożyteczną, aby Stały Komitet studiów zbadał możliwość zwolania komi-

tu technicznego ekspertów weterynaryjnych dla przestudjowania projektu konwencji, opracowanego na pierwszej sesji Stałego Komitetu w lutym 1931 r. w Bukareszcie.

10. — Jeśli z jakichkolwiek względów zawarcie porozumień między głównymi producentami zbóż byłoby rzeczą niemożliwą, co dla interesów krajów rolniczych stanowiłoby fakt najbardziej pożałowania godny — istnieje tem niemniej szereg produktów roślinnych i hodowlanych, eksportowanych wyłącznie lub przeważnie przez niektóre kraje europejskie, które mogłyby już teraz dążyć do zawarcia umów między sobą. Tytułem przykładu Konferencja wskazuje na kukurydzę, jęczmień, żyto, bydło, nierogaciznę, bekony, chmiel, masło, jaja, drzewo etc. i stwierdza, że obniżanie cen wywozowych, jakie wynika z bezplanowej konkurencji między państwami, eksportującymi te produkty, jest szkodliwym dla interesów tych wszystkich krajów, a nawet z interesem państw importujących ze względu na zmniejszenie dochodu ich rolników. Dlatego też Konferencja zaleca państwom, zainteresowanym w wywozie tych artykułów, wszędzie możliwe szybko rokowań, zmierzających do zawarcia układów, dotyczących eksportu. Konferencja porucza Stałemu Komitetowi Studiów Ekonomicznych zbadać ten problem we wszystkich szczegółach celem przedstawienia zainteresowanym Rządów soreczynowanych propozycji.

11. — Obrona interesów krajów rolniczych nabiera obecnie, naskutek kryzysu gospodarczego, szczególnego znaczenia, a to z uwagi na możliwość szerokiej akcji międzynarodowej, mającej za zadanie zlikwidować kryzys i ulepszyć całą strukturę gospodarki europejskiej. Konferencja wyraża opinię, że jedynie akcja uzgodiona i oparta o program, ustalony zawczasu we wszystkich szczegółach, może zapewnić krajom rolniczym Środkowej i Wschodniej Europy obronę ich interesów. Jedynie akcja tego rodzaju jest w stanie wywalczyć należyte uznanie dla interesów poszczególnych krajów rolniczych, i z tego też względu Konferencja zaleca reprezentowanym na niej Rządów, ażeby kontynuowały współdziałanie i pogłębiały współpracę między państwami rolniczymi, zapoczątkowaną na Konferencji w Warszawie.

12. — Konferencja zaleca Rządów, na niej reprezentowanym, ażeby uwzględniły one powyższe rezolucje przy redagowaniu odpowiedzi na raport Podkomitetu Ekspertów Ekonomicznych z dn. 29/VIII 1931 r., które to odpowiedzi mają być przesłane Lidze Narodów.

Wydawanie organu krajów rolniczych Środkowej i Wschodniej Europy

Konferencja przyjmuje propozycję Delegacji polskiej, dotyczącą wydawania czasopisma w języku francuskim, jako organu Stałego Komitetu Studiów Ekonomicznych Państw Środkowej i Wschodniej Europy. Przyjmuje również propozycję, ażeby

użyć w tym celu czasopisma „L'Agriculture Polonoise et de Pays de L'Est Européen”, wydawanego od 1930 r. w Paryżu który, począwszy od dn. 1/IV 1932 r., ukazywać się będzie pod tytułem: „L'Est Européen Agricole”.

Pismo to składać się będzie z 2 części: a) części ogólnej, w której będą umieszczane artykuły, poświęcone wspólnej działalności krajów rolniczych (zagadnienia, będące lub mające być przedmiotem obrad Bloku, poglądy Bloku etc.) i która będzie poza tem zawierać część dokumentową, obejmującą teksty rezolucyj układów, sprawozdań i t. p., dotyczących działalności krajów rolniczych; b) części „narodowej”, poświęconej życiu gospodarstwu każdego Państwa, należącego do grupy krajów rolniczych.

Część a zawierać będzie co najmniej 200 stron rocznie. Koszty wydawnictwa będą pokryte, z zastrzeżeniem aprobaty ze strony zainteresowanych Rządów, przez wszystkie kraje według skali, odpowiadającej 1/5 kwot, przewidzianych w propozycji polskiej na wydawanie całego czasopisma.

Koszty wydawnicze drugiej części będą pokryte przez poszczególne kraje bądź przez wpłatę kwot ryczałtem (4/5 kwot, przewidzianych w propozycji polskiej), dającą prawo każdemu z nich do dysponowania określoną liczbą stron w ciągu roku dla wszelkich artykułów, informacji i t. p., które danego kraju dotyczą, bądź też przez wpłatę kwot, ustalanych każdorazowo od strony przez Komitet Redakcyjny, o ile poszczególne kraje miałyby opublikować dotyczące ich informacje lub artykuły.

Przegląd w dawany będzie pod kontrolą Komitetu Redakcyjnego, w skład którego wejdzie przedstawiciel każdego z państw uczestniczących. Komitet ten zbierać się będzie co najmniej raz na rok przy okazji jednej z sesyj Stałego Komitetu Studiów. Czasopismo wydawane będzie w Paryżu, a kierownictwo naczelne powierzone będzie, pod kontrolą Komitetu Redakcyjnego, osobistości neutralnej w stosunku do każdego z państw, należących do Bloku, i wyznaczonej przez Komitet Studiów.

Konferencja zaleca urzędującemu Przewodniczącemu Stałego Komitetu Studiów Ekonomicznych, wspólnie z innymi członkami Komitetu, którzy będą utrzymywali w tym celu odpowiedni kontakt ze swymi Rządami, ustalenie możliwie szybko wszystkich szczegółów, dotyczących wydawania przeglądu, a w szczególności jego budżetu.

Wymiana kursów uniwersyteckich

Konferencja wskazuje na pożytek organizacji wymiany między państwami, należącymi do grupy krajów rolniczych, kursów uniwersyteckich, poświęconych gospodarce narodowej, a przede wszystkim rolnictwu odnośnym krajów, i zaprasza Stały Komitet Studiów Ekonomicznych, ażeby zajął się realizacją tego projektu.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

HANDEL ZAGRANICZNY W LISTOPADZIE 1931 R. — Zarówno analiza bilansu handlowego za miesiąc poprzednie, jak zwłaszcza wzgląd na zarządzenia restrykcyjne, wprowadzone ostatnio przez szereg państw zagranicznych, każyły przewidywać, iż w listopadzie przywóz utrzyma się na poziomie mało zmienionym, natomiast wywóz ulegnie redukcji, w konsekwencji zaś przypuszczano, że aktywność bilansu handlowego zmniejszy się. Okazało się jednak, że przewidywania te nie sprawdziły się, gdyż wskutek silnego spadku przywozu skompensowane zostało nieznaczne zmniejszenie się wywozu i saldo bilansu handlowego ukształtowało się w listopadzie bardzo wysoko, na poziomie rekordowym dla r. b. Liczby odnośne przedstawiają się następująco:

	Przywóz		Wywóz		Saldo
	tonn	tys. zł	tonn	tys. zł	
Sierpień . . .	259.888	109.102	1.585.008	150.110	+ 41.008
Wrzesień . . .	268.343	113.319	1.753.733	171.488	+ 58.169
Październik . . .	258.983	119.510	1.797.845	158.445	+ 38.935
Listopad . . .	206.781	97.023	1.741.876	156.172	+ 59.149

Przypomnieć należy, że sierpień r. b. był miesiącem wyjątkowo małego przywozu (w lipcu r. b. zł 127,8 miljn.), z drugiej strony jednak zapoczątkował on okres wzrostu importu, objawiającego się, zwłaszcza w dziale surowców i półfabrykatów przemysłowych, w rozmiarach ponadsezonowych. Można więc przypuszczać, że w listopadzie proces ten został zała-

many. Bliższa analiza wykazuje też, że obniżył się przywóz przedewszystkiem surowców i półfabrykatów oraz innych towarów, potrzebnych dla produkcji, a więc tych, które w ubiegłych miesiącach powodowały zwykłą tendencję przywozu; jednocześnie trwał i w pewnych punktach pogłębił się spadek przywozu artykułów konsumpcyjnych — tak, że w rezultacie redukcji uległy wszystkie pozycje importowe, z zupełnie małymi wyjątkami, jak niektóre artykuły spożywcze (głównie śledzie — co jest objawem sezonowym), nasiona oleiste, garbniki i samochody. Tablica poniższa obejmuje towary, których przywóz uległ w listopadzie zmianom najwyraźniejszym (w tys. zł):

	Wrzesień	Październik	Listopad
Produkty spożywcze	19.204	18.649	19.256
w tem:			
ryż	5.258	2.421	122
śledzie	2.525	2.712	3.606
tytoń	1.700	3.476	2.446
Futra surowe	1.763	2.227	1.535
Skóry wyprawione	2.520	2.660	1.615
Rudy żelazne i cynkowe	2.520	2.909	2.368
Opony i dętki	860	706	497
Nawozy sztuczne	1.940	474	170
Oleje rol. techniczne	1.603	2.959	1.615
Metale i wyroby	8.631	10.555	7.443
w tem:			
szmelc żelazny	3.130	4.490	1.989

Maszyny i aparaty, materiały elek- trotechniczne	11.333	12.149	9.470
Samochody	864	1.025	1.384
Surowce dla przem. papierniczego	2.154	1.547	1.011
Juta, bawełna i wełna	14.831	16.466	11.477
Przędza bawełn., wełn. i jedwabna	6.389	5.360	4.155
Tkaniny bawełn., wełn. i jedwabne	6.382	6.281	3.854

Przywóz listopadowy, jeżeli by go traktować jako czynnik, charakteryzujący wewnętrzną sytuację gospodarczą, nosi charakter wybitnie kryzysowy, wskazując zarówno na spadek konsumpcji, jak i na zmniejszone zapotrzebowanie środków produkcji. Jest to jednak przejaw depresyjny o charakterze swoistym, albowiem dostosowanie importu do potrzeb rynku, a zwłaszcza odporność przed wpływem towarów, konkurujących z produktem krajowym, nosi w sobie cechy niewątpliwie dodatnie i to tem więcej, że globalna ilość towarów, jakie produkcja światowa pragnie wyrzucić na rynek światowy wobec zacieśniania się rynków wewnętrznych — stale wzrasta, a rosnące tendencje protekcyjnistyczne utrudniają lokatę tych nadwyżek, zwiększając ciśnienie, wywierane ze strony rynku międzynarodowego na Polskę, będącą jednym z bardzo nielicznych państw świata, które nie weszły dotychczas na drogę ostrego protekcyjizmu. Z drugiej jednak strony należy uwzględnić, że znaczna część ostatnich zagranicznych restrykcji przywozowych w listopadzie nie działała jeszcze w całej pełni, przeciwnie, ich przewidywanie skłaniało eksporterów do szczególnie intensywnego obsyłania rynków, zacieśnianych zarządzeniami protekcyjnymi. Okoliczność ta zasługuje na pilną uwagę, może ona bowiem okazać się jedną z ważnych przyczyn, dla których import do Polski mógł spaść wydatnie, pomimo, iż nie napotykał na utrudnienia formalne, powszechnie stosowane w innych krajach. W tym samym kierunku oddziaływał niewątpliwie znaczny import surowców i półfabrykatów przemysłowych w poprzednich miesiącach.

Fakt, że listopadzie zagraniczne restrykcje przywozowe miały w pewnym stopniu charakter zapowiedzi, a jeszcze nie zarządzenia obowiązującego, wpłynąć musiał dopingująco również na niektóre pozycje wywozu z Polski, utrzymując go na poziomie wprawdzie obniżonym, ale nie tak jeszcze znacznie, jak to zapowiadała rosnąca fala protekcyjizmu. Poważniejsze zmiany zaznaczyły się w listopadzie w następujących pozycjach wywozu (w tys. zł):

	Październik	Listopad
Zboża i mąka	11.393	10.160
Strączkowe	2.768	2.660
Cukier	2.577	8.400
Bekony i wędliny	9.373	13.572
Masło	4.525	2.671
Jaja	8.693	7.654
Trzoda chlewna	3.987	3.614
Skóry surowe	609	1.237
Pierze i puch	1.089	1.441
Drzewo i wyroby	13.383	13.188
w tem:		
meble i forniery	1.527	2.138
Nasiona	2.544	4.064
Węgiel	33.672	29.792
Nawozy sztuczne	2.299	3.671
Wyroby hutnictwa żel.	9.905	5.810
Olów	632	348
Cynk i blacha	3.480	4.407
Przędza wełn. i bawełn.	4.739	3.338
Tkaniny wełn., bawełn. i jedw.	5.552	2.887
Odzież i konfekcja	3.434	4.948

Grupa artykułów spożywczych wykazuje spadek z wyjątkiem przetworów mięsnych i cukru, podobnie: drzewo (oprócz wyrobów fabrycznych z drzewa, które zwykowały), węgiel, wyroby hutnicze — tak, że oprócz cynku sztandarowe artykuły wywozu polskiego zniżkują. To samo się tyczy poważnej pozycji wywozowej, jaką stanowią wyroby włókiennicze. Jeżeli więc liczby globalne wywozu utrzymały się w listopadzie na poziomie względnie pomyslnym, jest to wynikiem procesu, na który uprzednio już zwracaliśmy uwagę, a mianowicie wzrostu znaczenia pozycji, uważanych za „drugorzędne”, w wielkiej ilości wypadków wyrobów gotowych. Okoliczność ta uwydatnia się wyraźnie już w liczbach globalnych, a mianowicie wyroby gotowe (według schematu międzynarodowego) stanowiły w 10 mies. r. b. 24,4% wywozu całkowitego wobec 21,4% w tym samym okresie r. ub., przyczem należy uwzględnić, że klasyfikacja międzynarodowa pozostawia poza grupą wyrobów gotowych szereg towarów, które dla celów handlu międzynarodowego nie mogą być dalej przerobione. Te dodatnie zmiany w strukturze

towarowej są zdobyczą naszego eksportu, uzyskaną w okresie depresji, i one powodują, że w wybitnie niekorzystnej sytuacji na rynku międzynarodowym aktywność bilansu handlowego utrzymuje się.

Rzecz inna, że najbliższa przyszłość może wykazać wzrost przywozu, co wynika z rozważań, przytoczonych na początku, a również wywóz może się znacznie okazać zmniejszonym, gdy z całą siłą zaczną działać restrykcje przywozowe. Dane za listopad r. b. wykazują w szeregu pozycji (np. konfekcja) wzrost chwilowy, temi właśnie restrykcjami wywołany, a stanowiący ujemny horoskop na przyszłość. Należy wreszcie pamiętać, że odbiór należności z tytułu eksportu napotyka na poważne trudności wskutek restrykcji walutowych w krajach importujących. Wnioskiem więc ostatecznym i nie stojącym w sprzeczności z powyższym saldem aktywnym za listopad jest, że bilans handlowy wymaga w obecnej sytuacji na rynkach międzynarodowych szczególnej troski.

W. J.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

— Okres sprawozdawczy (od 14 do 19 grudnia) minął na rynku zbóż chlebowych przy tendencji spokojnej. Pszenica, żyto, jęczmień i owies utrzymały się — z wyjątkiem niewielkiej niżki owsa na giełdzie poznańskiej oraz jęczmienia na giełdzie gdańskiej — na dotychczasowym poziomie. Słabiej nieco kształtowały się ceny przetworów: na giełdzie warszawskiej zniżkowały otręby pszenne i żytnie, na poznańskiej — mąka pszenna i żytnia oraz otręby pszenne, oraz na gdańskiej — otręby żytnie. Różnice w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego są przeważnie niewielkie. Obroty niewielkie.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica dworska 28'00 — 28'50 (28'00 — 28'50), — zbierana 27'00 — 27'50 (27'00 — 27'50), żyto 27'00 — 27'50 (27'00 — 27'50), jęczmień brow. 26'00 — 27'00 (26'00 — 27'00), — przemiałowy 22'50 — 23'00 (22'50 — 23'00), owies jednolity 24'50 — 25'50 (24'50 — 25'50), — zbierany 22'50 — 23'50 (22'50 — 23'00), mąka pszenna luksusowa 48'00 — 55'00 (48'00 — 55'00), — pszenna 4/0 43'00 — 48'00 (43'00 — 48'00), — żytnia pyłkowa 42'00 — 45'00 (42'00 — 45'00), — siłkowa 32'00 — 33'00 (32'00 — 33'00), — razowa 32'00 — 33'00 (32'00 — 33'00), — otręby pszenne szale 16'50 — 17'00 (17'00 — 17'50), — pszenne średnie 15'75 — 16'25 (16'00 — 16'50), — żytnie 15'75 — 16'25 (16'00 — 16'50).

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 24'75 (24'75), żyto 27'25 (27'25), jęczmień brow. 25'50 — 27'00 (25'50 — 27'00), — przemiałowy 64 do 66 kg 20'50 — 21'50 (20'75 — 21'75), — 68 kg 22'25 — 23'25 (22'25 — 23'25), owies 23'50 — 24'00 (24'25 — 24'75), mąka pszenna 65%-owa wraz z workiem 36'75 — 38'75 (37'25 — 39'25), — żytnia 65%-owa wraz z workiem 38'50 — 39'50 (39'50 — 40'50), otręby pszenne grube 15'50 — 16'50 (15'75 — 16'75), — średnie 14'50 — 15'50 (14'75 — 15'75), — żytnie 16'25 — 16'75 (16'25 — 16'75).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 14'25 — 14'75 (14'00 — 16'00), żyto 15'60 (15'60), jęczmień wyborowy 15'00 — 15'50 (15'00 — 15'75), średni 14'00 — 14'75 (14'00 — 14'25), — gorszy 13'00 — 14'00, — pastewny 12'75 — 13'00 (12'75 — 13'00), otręby pszenne 10'00 (10'00), — żytnie 10'00 (10'25 — 10'50).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 14 do 19 grudnia 1931 r.

GIEŁDA WARSZAWSKA

— Okres sprawozdawczy minął na giełdzie warszawskiej przy tendencji niejednolitej, naogół słabszej. Zainteresowanie akcjami było nadal niewielkie, ograniczając się do najpopularniejszych papierów. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego kursy większości akcji kształtowały się zniżkowo.

Zainteresowanie rynkami akcyjnymi na giełdach prowincjonalnych było w okresie sprawozdawczym nadal niewielkie. Notowane były jedynie najpopularniejsze papiery, kursy których w większości wypadków niezbyt odbiegają od ostatnich notowań.

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 19/XII
Bank Polski	zł 100	105.00	105.00	105.00
S. A. Eksploatacji Soli Potasowych	zł 100	95.00	94.00	—

Chodorów	zł 100	108.00	108.00	—
Lilpop	zł 25	14.00	12.50	—
Ostrowiec — serja B I—III em.	zł 50	26.00	26.00	—
Haberbusch i Schiele	zł 100	44.00	44.00	—

CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

CZĘŚCIOWA ZMIANA TARYFY CELNEJ. — Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa wprowadza szereg zmian do taryfy celnej przywózowej — głównie w zakresie artykułów kolonialnych i surowców włóknistych. Rozporządzenie to, które omawia artykuł wstępny nin. zeszytu, wchodzi w życie czternastego dnia po ogłoszeniu, t. j. z dniem 12 stycznia 1932 r. Nowe brzmienie zmienionych rozporządzeniem pozycji taryfy celnej jest następujące:

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Cłó od 100 kg
z 1 z p. 1	Proso	6.—
lit. d	Koński ząb	6.—
z 6 p. 1	Jabłka świeże	300.—
U w a g a 1:	Jabłka świeże sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego	200.—
U w a g a 2:	Jabłka świeże, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego w okresie od 1 listopada do 30 kwietnia wł. — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	30.—
p. 2	Owoce i jagody świeże, solone, moczone oprócz osobno wymienionych	300.—
U w a g a 1:	Banany, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego	200.—
U w a g a 2:	Banany, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	100.—
p. 3	Cytryny	50.—
U w a g a 1:	Cytryny, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego	35.—
U w a g a 2:	Cytryny sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	25.—
p. 4	Pomarańcze i mandarynki	300.—
U w a g a 1:	Pomarańcze i mandarynki, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego	200.—
U w a g a 2:	Pomarańcze i mandarynki, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	100.—
18	Kawa, łupinki kawowe:	
p. 1	surowe	200.—
U w a g a 1:	Kawa, łupinki kawowe: surowe sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego	150.—
U w a g a 2:	Kawa, łupinki kawowe surowe, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	90.—
p. 2	palone niemielone	200.—
p. 3	mielone, wszelkie mieszanki oraz namiastki kawy mielone, również sprasowane, oprócz osobno wymienionych, w opakowaniu wagi:	
a)	powyżej 2 kg	250.—
b)	2 kg i mniej	350.—
p. 4	Towary wymienione w p. 3 z domieszką cukru w opakowaniu wagi:	
a)	powyżej 2 kg	250.—
b)	2 kg i mniej	350.—
p. 5	Ekstrakt kawowy, esencje kawowe, chociażby z cukrem	1.000.—
19	Kakao w ziarnkach i łupinki kakaowe:	
p. 1	kakao w ziarnkach	35.—
p. 2	łupinki kakaowe	35.—
U w a g a:	Kakao w ziarnkach i łupinki kakaowe, sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	25.—
20	Herbata:	
p. 1	wszelka oprócz wymienionej w pp. 2 i 3 w opakowaniu wagi:	
a)	powyżej 2 kg	600.—
U w a g a 1:	Herbata, wymieniona w p. 1 lit. a nin. pozycji, sprowadzana przez porty polskiego obszaru celnego	525.—
U w a g a 2:	Herbata, wymieniona w p. 1 lit. a nin.	

poz., sprowadzana przez porty polskiego obszaru celnego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu	450.—
b) 2 kg i mniej łącznie z wagą bezpośredniego opakowania:	
I) w papierze	650.—
II) w innym opakowaniu	700.—
z 41 p. 2	Mielone kości surowe, fosforyty i żuźle Thomasa:
a) żuźle Thomasa mielone, sprowadzane:	
I) przez porty polskiego obszaru celnego	b. c.
II) inną drogą	3.—
U w a g a do p. 2 a II):	Zuźle Thomasa mielone, sprowadzane za pozwoleniem Min-wa Skarbu:
1) do przerobu fabrycznego	b. c.
2) do innych celów	1.50
b) inne	b. c.
z 87 p. 2	Kauczuk, gutaperka i balata:
a) w formie brył i bryłek	b. c.
b) w płytach, płytkach i arkuszach	3.—
z 87 p. 3	Odpadki z gumy wulkanizowanej
U w a g a:	Odpadki kauczukowe, sprzedawane przez odpowiednie fabryki do regeneracji — za pozwoleniem Min-wa Skarbu
	200.—
179	Materiały włókniste roślinne, surowe:
p. 1	Bawełna surowa, końce tkackie bawełniane; włókna trojęści pospolitej (asklepias); wata torfiowa; odpadki, wyczeski bawełniane oprócz osobno wymienionych
U w a g a:	Towary, wym. w p. 1 nin. poz., sprowadzane za pozwoleniem Min-wa Skarbu:
a) przez porty polskiego obszaru celnego	1.—
b) inną drogą w okresie:	
I) do 31/XI 1932 r.	1.—
II) od 1/I 1933 r. do 31/XI 1933 r.	6.—
III) od 1/I 1934 r.	12.—
p. 2	Juta surowa, wyczeski jutowe, również smołowane
U w a g a 1:	Towary, wymienione w p. 2 nin. poz., sprowadzane przez porty polskiego obszaru celnego
U w a g a 2:	Towary, wymienione w p. 2 nin. poz. — za pozwoleniem Min-wa Skarbu
	10.—
p. 3	Len i konopie czesane i nieczesane, wyczeski lniane i konopne również smołowane, słoma lniana i konopna:
a) czesane	30.—
b) inne	20.—
U w a g a:	Towary, wymienione w p. 3 nin. poz. — za pozwoleniem Min-wa Skarbu
	b. c.
p. 4	Ramia, wełna z igieł sosnowych, włókna pokrzywy
	b. c.
p. 5	Konopie Manilla, len nowozelandzki, sisal, aloes i inne materiały roślinne, zastępujące len lub konopie
U w a g a:	Wełna nieprana, sprowadzana przez porty polskiego obszaru celnego
	20.—
179 p. 6	Bawełna odtłuszczona i bielona do przerobu fabrycznego — za pozwoleniem Min-wa Skarbu
	10.—
z 181	Nieprane i prane, sierść farta, ostrzyżyny, wyczeski, końce i odpadki niebarwione i barwione, również gremplowane — o ile pasmo waty nie jest dłuższe niż 10 cm:
a) wełna nieprana	8.—
U w a g a:	Wełna nieprana, sprowadzana przez porty polskiego obszaru celnego
b) wełna prana	b. c.
U w a g a 1:	Wełna prana, sprowadzana przez porty polskiego obszaru celnego
U w a g a 2:	Wełna nieprana i prana — za pozwoleniem Min-wa Skarbu
c) inne	12.—
	b. c.
	b. c.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

BUDOWA KOLEI KRAKÓW-MIECHÓW.—Od wielu lat, jeszcze na długo przed wojną, zamierzona budowa kolei Kraków-Miechów, dająca znaczne skrócenie odległości pomiędzy Warszawą a Krakowem, wchodzi na drogę urzeczywistnienia. Ustawą z dn. 14/X Rząd został upoważniony do budowy tej kolei długości 52 km z funduszy państwowych, i do planu

finansowo-gospodarczego przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” na okres od 1/IV do 31/XII 1932 r. włączono już na poczet zł 27 miljn., które ma kosztować nowa kolej, kwotę narazie zł 1 miljn. celem rozpoczęcia robót. W dn. 5 b. m. Minister Komunikacji, P. Inż. Kühn, wziął udział w uroczystości poświęcenia kamienia węgielnego budowy linii Kraków-Miechów

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

REFORMA OPŁAT PORTOWYCH W GDYNI.—Od 1924 r., t. zn. od pierwszych chwil istnienia Gdyni jako portu, datuje się dotychczas obowiązujący system opłat portowych. Naturalną jest rzeczą, że opłaty te, powstałe w momencie, gdy port gdyński zaczynał dopiero powstawać, w chwili obecnej, gdy Gdynia — co do obrotu towarowego — jest jednym z najważniejszych portów w Europie, zupełnie już nie odpowiadają potrzebom. Przedewszystkiem są one za niskie, co bynajmniej nie jest usprawiedliwione w tak dobrze zaopatrzonym porcie, jakim jest port gdyński.

W tych warunkach reforma opłat portowych w Gdyni stała się kwestią palącą. Chodziło właściwie o pierwsze skalkulowanie opłat portowych, przyczem pod uwagę wziąć należało zarówno stosunek przewidywanych dochodów do kosztów eksploatacyjnych portu, jak i względy konkurencyjne.

Nowa taryfa opracowana została w Urzędzie Morskim w Gdyni jeszcze w lecie 1931 r., poczem została gruntownie przedyskutowana na posiedzeniach tymczasowej Rady Portowej oraz wyłonionej przez Radę komisji. Uzgodniony ze sferami gospodarczymi projekt był następnie rozpatrywany przez Min. Przemysłu i Handlu; w najbliższym czasie ukazać się ma rozporządzenie Ministrów: Przem. i Handlu oraz Skarbu w sprawie ustalenia wysokości morskich opłat portowych.

Projektowane stawki opłat zadośćuczynią wysuniętych wyżej wymaganiom: rentowności pracy portu i zdolności konkurencyjnej. Bardzo niskie koszty budowy portu i jego eksploatacji umożliwiły skalkulowanie opłat portowych na poziomie, zapewniającym dochody, znacznie wyższe od bieżących kosztów eksploatacyjnych, a jednocześnie niższym od poziomu opłat w którymkolwiek porcie konkurencyjnym. W przeciwieństwie do opłat portowych w Gdyni do opłat gdańskich, najniższych na Bałtyku, zbliżony jest do stosunku złotego do guldena.

W porównaniu do obecnych taryf—taryfy projektowane są więcej zróżniczkowane, lecz jednocześnie ujęte w 5 grupach zamiast dotychczasowych 9 (nie mówimy tu o opłatach specjalnych, jak opłaty za wynajem dźwigów, magazynów i t. d.)

Opłaty za wejście i wyjście będą wynosiły zł 6 od 1 m³ pojemności netto dla statków próżnych lub załadowanych nie więcej niż na $\frac{1}{4}$ ich pojemności netto oraz zł 12 dla wyżej załadowanych. W tej grupie przyznane są liczne ulgi: dla linii regularnych, dla często zawijających do portu tram-pów, dla statków pasażerskich, dla statków, zatrzymujących się na redzie i t. d. Na zniżkach tych szczególnie zyskują linie regularne, gdyż nieraz opłaty dla nich będą niższe od obecnie obowiązujących.

Rozszerzone zostanie stosowanie opłat ryczałtowych — rocznych i jednorazowych, przyczem korzystać z nich będą przede wszystkim statki, stale pracujące w porcie, żegluga małego kabotażu oraz rybacka.

Opłaty pilotowe uległy podwyżce o ok. 50%; stawka zasadnicza wyniesie zł 30 od 1.000 m³ pojemności netto. Ulgi będą stosowane dla linii regularnych, dla statków, przychodzących do remontu, po bunker, dla statków, prowadzonych przez kapitanów, którzy złożą w Kapitanacie Portu egzamin pilotowy.

Opłaty postojowe podwyższono do zł 4 od 1 m³ pojemności netto, przyczem udzielana będzie zniżka 50% dla statków, dla których Gdynia jest portem macierzystym; ulgowe opłaty będą niższe od dotychczasowych.

Opłaty od ładunku, grające największą rolę, zostały mało naogół podwyższone, gdyż zamiast 3 stawek, dotychczas obowiązujących — zł 20, 40 oraz 75 — wprowadzono 4 stawki: zł 25, 50, 75 i 100. Z uwagi na nowe przeszerowanie towarów podwyżka nie będzie zbyt duża, zwłaszcza dla najważniejszych towarów. W tej grupie zastosowano ulgi: dla ładunku bezpośredniego ze statku na statek, w komunikacji z Wisłą i t. d.

Opłaty od pasażerów nie mają poważniejszego znaczenia.

Nowu taryfa opłat portowych wejdzie w życie prawdopodobnie od dn. 1/II 1932 r.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

W SPRAWIE PROWADZENIA PRZEMYSŁU PRZEZ NIEPEŁNOLETNICH.

Do starostw zgłaszają się niejednokrotnie rzemieślnicy małoletni, usamowolnieni na zasadzie art. 468 i 471 Kodeksu Cywilnego, z prośbą o wydanie im kart rzemieślniczych. W jednej z podobnych spraw Sąd Grodzki w Pultusku wyjaśnił na zapytanie władzy przemysłowej II instancji, iż „choćby petent S. W. został usamowolniony, lecz nie ma pełnych lat i bez kuratora w żadnym wypadku sam występować nie może, jakoteż i prowadzić zakładu fryzjerskiego na swoje imię”.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu po porozumieniu się z Min. Sprawiedliwości wyjaśniło w tej kwestji, co następuje:

„Stosownie do art. 479 Kod. Cyw. Pol. z 1825 r. małoletni usamowolniony, upoważniony do czynności handlowych, uważa się za pełnoletniego co do wszystkich działań, dotyczących prowadzonego handlu. Upoważnienie, o jakim mowa w rzeczonym przepisie, oraz sposób jego udzielenia określa w sposób wyraźny art. 2 Kod. Handl. w brzmieniu art. 4 przep. uch. do dekretu o rejestrze handlowym z 1919 r.

Skutkiem tego małoletni usamowolniony, w razie istnienia warunków, przewidzianych w art. 2 Kod. Handl., może nie-

wątpliwie prowadzić handel i ważne dokonywać czynności handlowych.

Zaznaczyć należy, że choć art. 1308 K. N. obok „handlującego”, o jakim mowa w przytoczonych wyżej przepisach, zna nadto pojęcie oddzielne „rękodzielnika” (rzemieślnika), to jednak i rękodzielnik (rzemieślnik) może w poszczególnym przypadku być zaliczony do kategorii handlujących w pojęciu Kod. Handl. Przynależność do tej kategorii stanowi kwestję prawną (por. wyrok Senatu Nr. 35/1890), podlegającą rozpoznaniu przez sąd kasacyjny, i szereg orzeczeń kasacyjnych ustala, kogo należy rozumieć przez handlującego a przez to samo do kogo się stosują przepisy, wymienione na wstępie”.

W konkluzji Ministerstwo stwierdziło, że zdanie 1 art. 5 prawa przemysłowego z dn. 7 czerwca 1927 r. nie stosuje się do małoletnich, o jakich mowa w art. 2 Kod. Handlowego.

W związku z tem wyjaśnieniem Ministerstwa należy nadmienić, że według art. 5 zdanie 1 prawa przemysłowego w przedsiębiorstwach przemysłowych, należących do osób, niezdolnych do działań prawnych, i do małoletnich, muszą być ustanowieni zastępcy, posiadający ustawowe warunki samoistnego prowadzenia przemysłu; przepis ten jednak nie stosuje się do małoletnich, którzy na mocy szczególnych przepisów są zdolni do działań prawnych.

Temi zaś „szczególnymi przepisami” są — w odniesieniu do województw zachodnich postanowienia, zawarte w § 112 niemieckiej ustawy cywilnej, a w odniesieniu do woj. centralnych — w myśl omawianego wyjaśnienia Min. P. i H. — postanowienia art. 2 Kodeksu Handlowego b. Król. Kongr.

W tym stanie rzeczy, skoro ponadto weźmie się pod uwagę, że art. 5 prawa przemysłowego mieści się w „postanowieniach zasadniczych”, mających zastosowanie do przemysłu węgla,

a zatem i do rzemiosła, dalej, iż według art. 632 Kodeksu Handlowego „prawo poczytuje za czynny handlowy . . . wszelkie przedsiębiorstwa rękodzielni” trzeba przyjść do wniosku, że małoletni usamowolniony, w razie istnienia warunków, przewidzianych w art. 2 Kod. Handl., może uzyskać od władzy przemysłowej uprawnienie na prowadzenie nie tylko przemysłu handlowego lecz również i rzemieślniczego.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWA:

Zmiana ustawy z dn. 27/III 1920 r. o kolejach w czasie wojny — ust. z dn. 7/XI 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 109, poz. 844).

KONWENCJA:

Konwencja konsularna między Polską a Jugosławią, podpisana dn. 6 III 1927 r. oraz ośw. rządowe z dn. 2/XII 1931 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 109, poz. 845).

PROTOKÓŁY:

Protokół, dotyczące zmian konwencji urządzającej żeglugę powietrzną z dn. 13/X 1919 r. oraz ośw. rządowe w sprawie złożenia dokumentów ratyfikacyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 108, poz. 837 oraz 838).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Cło na olszę — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 1/XII 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 108, poz. 841).

Uprawnienie robotników sezonowych do korzystania ze świadczeń zabezpieczeniowych w okresie sezonu martwego 1931/32 r. — rozp. Ministra Pracy i Op.

Spół. w porozumieniu z Ministrem Przem. i Handlu z dn. 30/XI 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 108, poz. 842).

Rada Ubezpieczeń Społecznych — rozp. Ministra Pracy i Op. Społ., wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Przem. i Handlu, Rolnictwa i Rob. Publ., z dn. 9/X 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 109, poz. 851).

Częściowa zmiana taryfy telefonicznej, obowiązującej na sieciach, eksploatowanych przez Polską Akcyjną S-kę Telefoniczną — rozp. Ministra Poczty i Tel. z dn. 5/XII 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 109, poz. 853).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

4 stycznia:

— „Herzfeld i Victorius”, S. A. w Grudziądzu — o godz. 11 min. 30 w sali posiedzeń Związku Hut w Warszawie, ul. Mazowiecka 5.

7 stycznia:

— Polskie Zakłady „Siemens”, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Fokska 18.

8 stycznia:

— Towarzystwo Cukrowni i Rafinerji „Klemensów”, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Żabia 4.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

NABYWANIE ŚWIADCTW PRZEMYSŁOWYCH DLA WOLNYCH SKŁADÓW SOLI. — W związku z rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 24/XI 1930 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 30/XII 1924 r. o wprowadzeniu jednolitego monopolu sprzedaży soli na obszarze całej Polski, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 1 XII r. b. L. D. V 10502/4/31 wyjaśniło, że ustanowione na podstawie § 9 wymienionego rozporządzenia wolne składy soli, nie posiadające oddziałów, winny nabywać świadectwa przemysłowe II kategorii przedsiębiorstw handlowych, a to zgodnie z postanowieniami załącznika do art. 23 ustawy o podatku przemysłowym z dn. 15/VII 1925 r.

Jednocześnie Min. Skarbu na podstawie art. 94 ustawy o podatku przemysłowym, zezwoliło na nabywanie bez składania podań świadectw przemysłowych kat. II przedsiębiorstw handlowych dla wolnych składów soli, utrzymujących przewidziane w § 26 rozp. Ministra Skarbu z dn. 24/XI 1930 r. oddziały, z tem jednak, że oddziały winny być również zaopatrzone w świadectwa przemysłowe kat. II przedsiębiorstw handlowych.

Spółdzielnie, prowadzące handel towarowy, w razie uzyskania koncesji na wolny skład soli na podstawie § 9 na wstępie przytoczonego rozporządzenia z dn. 24/XI 1930 r. winny na skład soli nabywać odrębne świadectwa przemysłowe w myśl wyżej wyliczonych zasad.

Zarazem Min. Skarbu podkreśliło, że podlegający opodatkowaniu obrót, osiągnięty przez wyżej wymienione wolne składy soli zarówno ze sprzedaży soli jadalnej (kuchennej), jak i ze sprzedaży przemysłowej oraz bydłowej, winien być ustalany w myśl art. 5 p. 5 ustawy o podatku przemysłowym z dn. 15 VII 1925 r., a to analogicznie do postanowień § 15 rozp. Ministra Skarbu z dn. 8/VIII 1925 r., przyjmując za obrót, podlegający opodatkowaniu, sumę rabatu, przyczem do ustalonego w ten sposób obrotu stosowana będzie 5%-owa stawka podatkowa, przewidziana w art. 7 lit. d ustawy o podatku przemysłowym.

NABYWANIE ŚWIADCTW PRZEMYSŁOWYCH DLA SIACZYJ BENZYNOWYCH I OBSŁUGI. — Naskutek memorjału, złożonego przez Związek Polskich Producentów i Rafinerów Olejów Mineralnych, Min. Skarbu okólnikiem z dn. 1/XII 1931 r. L. D. V 10105/4/31 wyjaśniło, iż na t. zw. stacje benzynowe oraz stacje obsługi winny być nabywane świadectwa przemysłowe III kategorii handlowej — w/g rozdz. I Lit. A cz. II zał. do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dn. 15/VII 1925 r.

NABYWANIE ŚWIADCTW PRZEMYSŁOWYCH DLA KIOSKÓW I AUTOMATÓW S. A. „RUCH”. — Naskutek prośby Polskiego Towarzystwa Księgarni Kolejowych „Ruch”, S. A. w Warszawie, Min. Skarbu na podstawie art. 94 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dn. 15/VII 1925 r. okólnikiem z dn. 1/XII r. b. L. D. V 10548/4/31, zezwoliło na nabywanie na rok 1932 — bez składania podań — świadectw przemysłowych na imię sprzedawców T-wa „Ruch” dla kiosków dworcowych z drobną sprzedażą czasopism, książek, pocztówek, materiałów piśmiennych i wyrobów tytoniowych następujących kategorii przedsiębiorstw handlowych:

IV — dla kiosków z jednym pracownikiem (sprzedawcą); III — dla kiosków, w których pracuje ponad 1 do 5 pracowników; II — dla kiosków, zatrudniających ponad 5 pracowników.

W związku z powyższem nabywane przez sprzedawców świadectwa przemysłowe winny zawierać następującą treść: rodzaj przedsiębiorstwa, drobna sprzedaż czasopism, książek, pocztówek, materiałów piśmiennych i wyrobów tytoniowych; właściciel przedsiębiorstwa (imię i nazwisko sprzedawcy); miejsce wykonywania przedsiębiorstwa: w kiosku Pol. Tow. Księg. Kolejowych „Ruch”, S. A., na stacji i t. d.

Jednocześnie Min. Skarbu na podstawie art. 94 wspomnianej ustawy o podatku przemysłowym, zwolniło od obowiązku nabywania odrębnych świadectw przemysłowych jeden ze znajdujących się w obrębie tego samego budynku stacyjnego co i kiosk automatów ze sprzedażą papeterji, pocztówek oraz cze-

kolady. Pozostałe automaty, jak również automaty, nie odpowiadające wyżej wymienionym warunkom, winny być zaopatrzone w świadectwa przemysłowe kategorii IV przedsiębiorstw handlowych.

KREDYT

KREDYTY KRÓTKOTERMINOWE W PIERWSZYCH 3 KWARTAŁACH 1931 R. — Niezwykle silny wzrost kredytów krótkoterminowych w okresie lat 1927—1928 został już w 1929 r. poważnie osłabiony, a w 1930 r. nastąpiła już tylko nieznaczna zwyżka kredytów. W r. b. kredyty krótkoterminowe zaczynają się kurczyć, przyczem tempo kurczenia ich wzmagają się i suma kredytów krótkoterminowych w instytucjach kredytowych w końcu III kwartału r. b. spada do poziomu niewiele wyższego niż w połowie 1928 r.

Oslabienie tempa wzrostu, a potem spadek kredytów szły w parze przedewszystkiem z kurczeniem się zapotrzebowania kredytowego wskutek depresji koniunktury i zmniejszenia się w związku z tem rozmiarów produkcji i obrotów. Lecz w r. b., a zwłaszcza w II i III kwartale, przyłączyły się tu i inne przyczyny, mianowicie zaburzenia na światowym rynku pieniężnym. Nie oddziałując bezpośrednio, wpływały one przez odpyły lokat zagranicznych oraz nastrojów niepokoju i „płochliwości” wkładców na kurczenie się kapitałów obcych w instytucjach kredytowych, które, zabiegając przedewszystkiem o płynność oraz o pogotowie kasowe, prowadzą politykę restrykcyjną, wywołując ciasnotę gotówkową, ujawniającą się z całą ostrością mimo spadku zapotrzebowania. Zwłaszcza III kwartał przyniósł poważny spadek kredytów, będący oddźwiękiem wypadków czerwcowych i lipcowych na rynkach: niemieckim i austriackim; wpływ spadku funta i innych walut ujawnił się w nieznacznym tylko stopniu w samym końcu kwartału.

Liczbowo ruch kredytów krótkoterminowych przedstawia się następująco: w latach 1927—1928 kredyty te wzrosły z zł 1.383,1 miljn. do zł 2.715,0 miljn., w 1929 r. już słabiej—do zł 3.022,6 miljn., w 1930 r. zaledwie do zł 3.101,9 miljn., w I kwartale r. b. spadły do zł 2.968,3 miljn., w II kwartale — silniej, bo do zł 2.779,8 miljn., w III kwartale — jeszcze poważniej — do zł 2.508,1 miljn.

Zaznaczyć należy, że powyższe ogólne sumy kredytów krótkoterminowych obejmują kredyty wszystkich mogących wchodzić w grę instytucji finansowych, a więc: banku emisyjnego, banków państwowych, banków komunalnych oraz banków prywatnych — z wyjątkiem jedynie kas oszczędności oraz spółdzielni kredytowych. Te dwie kategorie instytucji reprezentują blisko zł 1 miljard. kredytów.

Jeśli dla powyższych, uwzględnionych w obliczeniach Głównego Urzędu Statystycznego, instytucji finansowych ustalimy sumę spadku wkładów, która wyniosła w 3 kwartałach 1931 r. zł 352,7 miljn., to okaże się, że spadek kredytów krótkoterminowych był 1,4 razy większy niż spadek wkładów. Pamiętać jednak należy, że przy spadku wkładów nie uwzględniono lokat skarbowych ani lokat zagranicznych.

W III kwartale r. b. nastąpił spadek kredytów we wszystkich instytucjach czy grupach instytucji kredytowych — z wyjątkiem jedynie banku emisyjnego, gdzie kredyty zwiększyły się o blisko 16%. Był to rezultat nacisku na Bank Polski wzmoczonego sezonowo zapotrzebowania kredytowego, które nie znajdowało zaspokojenia w bankach; prócz tego jest to rezultat większego wykorzystania redyskonta, zwłaszcza przez banki państwowe. Najsilniejszy spadek kredytów wykazują banki akcyjne — o ok. 27%. W Centralnej Kasie Spółek Rolniczych kredyty obniżyły się o blisko 14%, w pozostałych instytucjach spadek był stosunkowo niewielki: w bankach komunalnych przeszło 8%, w Banku Gosp. Krajowego ok. 6%, w Pocztowej Kasie Oszczędności blisko 6%, w Państw. Banku Rolnym przeszło 3%.

Zauważyć należy, że w bankach państwowych: B. G. K. i P. B. R. — kredyty, faktycznie udzielone, nie tylko nie zmalały, ale wzrosły, lecz jednocześnie banki te silnie podniosły redyskonto, stąd uwidocznione przez Gł. Urz. Stat. sumy kredytów dyskontowych po potrąceniu redyskonta wykazują spadek. Natomiast spadek kredytów w bankach prywatnych był większy od wykazanego, bo jednocześnie obniżyły one redyskonto.

Podział kredytów między poszczególne instytucje kredytowe względnie grupy instytucji ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	31/XII 1930	30/VI 1931	30/IX 1931
Ogółem	3.101,9	2.779,8	2.508,1
Banki akcyjne:	1.453,0	1.196,3	868,7
w tem:			
oddziały banków zagr.	194,2	149,6	129,9

Banki państwowe	808,3	859,8	824,1
Bank Gosp. Kraj.	236,4	256,2	238,9
Państwowy Bank Rolny	556,1	581,3	563,2
Poczt. Kasa Oszczędn.	15,8	22,3	22,0
Bank Polski	758,3	637,2	737,3
Banki komunalne	56,7	60,4	55,5
Centr. Kasa Spółek Rolniczych	25,6	26,1	22,5

Rozwój poszczególnych rodzajów kredytu krótkoterminowego przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

	31/XII 1930	30/VI 1931	30/IX 1931
Dyskonto weksli i pożyczki wekslowe	1.336,0	1.137,4	1.045,4
Otwarty kredyt	1.089,4	955,0	741,8
Pożyczki terminowe	212,4	208,7	212,6
Pożyczki, zabezpieczone papierami	95,0	91,6	111,4
Pożyczki towarowe (P. B. R.)	26,5	22,3	24,6
Specjalne kredyty Państw. B-ku Rolnego	342,6	364,8	372,3

Jak widzimy, spadek kredytów w pierwszych 3 kwartałach r. b. dotyczy przedewszystkiem otwartego kredytu, gdzie suma kredytów zmniejszyła się ok. 32%, ale gdzie spadek szczególnie silny był dopiero w III kwartale r. b. Poza tem gwałtownie skurczyły się również w okresie styczeń—wrzesień r. b. kredyty dyskontowe — o blisko 21%. Pozostałe natomiast rodzaje kredytów wykazują albo minimalny tylko spadek (towarowe) albo nawet wzrost; wzrost ujawnił się zwłaszcza w pożyczkach P. B. R. z funduszy administrowanych oraz w pożyczkach zastawowych (zwiększony zastaw w Banku Polskim, zwłaszcza ze strony banków państwowych).

Kredyty dyskontowe stanowiły w końcu września 1931 r. ok. 41% ogólnej sumy kredytów krótkoterminowych, gdy na początku roku jeszcze ok. 43%. W pozycji dyskonta weksli w zestawieniu kredytów na ultimo III kwartału r. b. ok. 61% stanowią kredyty dyskontowe Banku Polskiego, a ok. 27% — kredyty dyskontowe banków akcyjnych; w pozycji otwartego kredytu ok. 75% stanowią kredyty banków akcyjnych; w pozycji pożyczek terminowych ok. 54% stanowią pożyczki Państw. Banku Rolnego; w pozycji pożyczek zastawowych ok. 90% stanowią pożyczki Banku Polskiego.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 14 do 19 grudnia 1931 r.

— Okres sprawozdawczy minął przy tendencji niejednolitej dla walut. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego wyżej cenione były funty szterlingi, franki francuskie i szwajcarskie, belgi oraz guldeny gdańskie, zniżkowo natomiast kształtowały się kursy dolarów, koron czeskosłowackich, lir włoskich oraz florenów holenderskich, przyletem tylko w dwóch ostatnich wypadkach różnice są nieco większe.

Na dolary gotówkowe był w okresie sprawozdawczym średni popyt; kurs ich, po niewielkich wahaniami, zwyżkował o $\frac{1}{2}$ — do poziomu zł 8,91 za $\text{\$}$ 1. Podobnie kształtował się kurs dolara na rynku prywatnym, gdzie w ostatnim dniu okresu osiągnął zł 8,9125 za $\text{\$}$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania, zapewne w związku z bliskim okresem świątecznym, wykazuje w okresie sprawozdawczym pewne zwiększenie.

	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 19/XII
	w zł		
Dolary St. Zjedn.	$\text{\$}$ 1	8,918	8,917
" " " " telegr.	$\text{\$}$ 1	8,924	8,923
Funty szterlingi	£ 1	30,90	30,10
			30,15
			30,10
			30,20
Franki francuskie	100 fr.	35,10	35,02
Franki szwajcarskie	100 fr.	174,05	173,90
Belgi	100 blg.	124,30	124,10

Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'42	26'40½	26'41
Liry włoskie	100 lir.	46'00	45'65	45'65
Floreny holenderskie . .	100 fl.	360'85	358'30	360'00
Guldeny gdańskie	100 guld.	174'05	174'00	—

Dział papierów lokacyjnych państwowych miał w okresie sprawozdawczym tendencję niejednorodną, naogół słabszą; dopiero ostatnie dni tygodnia przyniosły pewną poprawę. Pożyczki premjowe w rezultacie tygodniowym wykazują wyższość: 3% Pożyczka Budowlana zł 150, 4% Pożyczka Inwestycyjna zł 0'50 (serje nie były notowane); poza tem, w związku z poprawą sytuacji na giełdach zagranicznych, wyższość osiągnęły: 6% Pożyczka Dolarowa oraz 7% Pożyczka Stabilizacyjna. Bez zmiany pozostał kurs 4% Pożyczki Dolarowej oraz listów zastawnych i obligacyj banków państwowych, pozostałe natomiast papiery tej grupy, a mianowicie 5% Pożyczka Konwersyjna, 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa oraz 10% Pożyczka Kolejowa, wykazują poważniejsze niższe w porównaniu z ostatnimi notowaniami.

Słaba tendencja, panująca początkowo dla listów zastawnych, ustąpiła w ostatnich dniach okresu sprawozdawczego tendencji mocnej, tak iż w rezultacie tygodniowym większość papierów tej grupy osiągnęła wyższe kursowe, dochodzące w poszczególnych wypadkach do 3¼%. Bardzo nieliczne papiery prowincjonalne, notowane tylko w pierwszych dniach okresu, wykazują niższe w porównaniu z okresem poprzednim. Listami zastawnymi w walucie obcej nie obracano.

Dział obligacyj nadal był mało ożywiony; obligacy miejskich nie notowano, a obracano jedynie 8% Obligacjami Polskiego Banku Komunalnego II, III i IV em. — po kursach bez zmiany.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs w dn. 19/XII
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	31'00	30'00	31'00
4% " Dolarowa	\$ 5	43'75	42'25	43'00 -43'50 -42'50
4% Pożyczka Inwestycyjna	zł w zł. 100	78'00	77'00	78'00
4% " (serje)	zł w zł. 100	—	—	—
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	38'50	36'00	36'50
5% " Konwers. Kol.	zł	37'00	33'00	33'00
6% Pożyczka Dolarowa	\$	57'75	52'00	—
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	\$	54'00	45'00	52'00 -54'00 -52'25
10% " Kolejowa	fr. w zł.	100'00	100'00	100'00
7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. " " "	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8% Obl. Bud. " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	—
8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego II em.	zł	81'50	81'50	—
8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego III em.	zł w zł. 1924	93'00	93'00	—
8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego IV em.	zł w zł. 1927	93'00	93'00	—
4½% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	41'50	38'00	41'50
4½% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	44'00	44'00	—
5% " " " " "	zł	48'00	46'00	—

8% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	65'25	59'00	64'25 -65'25 -64'00
8% " " " " Czeszochowy	zł	56'00	54'75	56'00
8% " " " " Lublina	zł	54'50	54'50	54'50
10% " " " " " "	zł	70'00	70'00	—
8% " " " " Łodzi	zł	62'00	58'00	61'50 -62'00
10% " " " " Radomia	zł	64'50	61'50	64'50

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1931	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
14/XII	57'40—57'51	47'25—47'45	79'46—79'94	—	57'55
15/ "	57'38—57'49	" "	" "	285'00	"
16/ "	57'39—57'51	" "	" "	—	"
17/ "	57'37—57'48	" "	" "	—	57'50
18/ "	" "	" "	" "	—	"
19/ "	" "	" "	" "	—	"
1931	Londyn ²⁾	Praga ¹⁾	New-York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾	
14/XII	31'00	377'00—379'00	11'25	—	—
15/ "	"	377'25—379'25	—	—	—
16/ "	30'50	377'00—379'00	—	—	—
17/ "	30'75	" "	—	—	—
18/ "	30'50	" "	—	—	—
19/ "	31'50	" "	—	—	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	30/XI—5/XII	7—12/XII	14—19/XII
	(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)		
New-York			
6% dolarowa			
1920	58½—52—55 (25.000)	55—50—50 (34.000)	50—45—48½ (28.000)
8% Dillon			
1925	59½—51½—51½ (114.000)	54—48—48 (101.000)	51½—43—51½ (224.000)
7% stabilizac.			
1927	56—49—51 (186.000)	51—47—47 (264.000)	51—43—51 (443.000)
7% Warszawy			
1928	41—37½—38 (46.000)	38—36—36 (49.000)	35½—30½—33¾ (130.000)
7% śląska			
1928	41—39—39 (34.000)	39¾—36¾—37½ (36.000)	35½—33—35 (79.000)
Londyn			
7% stabilizac.			
1927	68'00—60'00 —67'00	67'30—65'30 —66'30	67'80—64'80— —66'80
Zurich			
7% stabilizac.			
1927	54'50—51'50	51'00—50'00	—
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	67'48—62'78	64'60—61'85	62'55—55'50
Medjolan			
7% włoska			
1924	95'20—94'80 —95'00	95'20—94'20 —94'20	94'10—94'00 —94'00

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

REZERWY KRUSZCOWO-DEWIZOWE BANKÓW BILETOWYCH WOBEC KRYZYSU WALUTOWEGO

Zasadniczym objawem rozwijającego się od szeregu miesięcy międzynarodowego kryzysu walutowego były wprost kolosalne, o rozmiarach nieznanymi historii finansów, przegrupowania złota przy jednoczesnym niemal powszechnym kurczeniu się rezerw dewizowych.

Ruch złota w latach powojennych, zatraciwszy wobec trudności w swobodnym obrocie kapitałów swą dotychczasową automatyczność, skierował się do krajów wierzycielskich. W re-

¹⁾ Za zł 100.

²⁾ Za £ 1.

³⁾ Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju.

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

zultacie w jednych krajach zgromadziły się zapasy kruszcu, znacznie przekraczające ich potrzeby walutowe, podczas gdy w innych stale odczuwany brak złota paraliżuje normalny rozwój obrotu pieniężnego. Tak np. gdy we Francji na głowę ludności przypadało w końcu r. ub. zł 460 złota, w Stanach Zjedn. przeszło zł 300 (licząc rezerwy złota banków federalnych łącznie z zapasem złota, posiadanym przez Skarb amerykański), w Szwajcarii — zł 300, w Belgii — zł 215, to w wielu innych krajach zaledwie kilkanaście złotych na głowę, np. w Polsce — zł 18, w Bułgarii — zł 16, w Estonii — zł 14, w Jugosławii — zł 13.

Zasadniczym kierunkiem ruchu złota już w czasie wojny stał się kierunek do Ameryki, dokąd płynęło złoto z dłużniczych wobec niej krajów Europy. W okresie lat 1920 — 24 rezerwy złota w bankach federalnych wzrosły o 66%, w ciągu następnego pięciolecia — o dalsze 30% — tak, że w końcu 1930 r. wynosiły przeszło zł 26 miljard. W sierpniu r. b. zapasy złota banków federalnych osiągnęły najwyższy swój poziom blisko zł 31 miljard., co łącznie z przeszło 10-miljardowym zapasem złota Skarbu amerykańskiego stanowiło przeszło 40% światowych zapasów złota (ściśle zapasu złota 45 najważniejszych krajów świata). Poczynając od 1926 r., rozpoczął się poza tem wzmoczony napływ złota do banków emisyjnych krajów wierzycielskich na kontynencie europejskim, początkowo głównie do Belgii, następnie do Szwajcarii, a od 1928 r. zwłaszcza do Francji, której zapasy z zł 7 miljard. w 1927 r. wzrosły w końcu 1930 r. do blisko zł 19 miljard. Z krajów wierzycielskich jedynie Anglja, wobec swego stanowiska rozdzielnicy kredytów krótkoterminowych, nie wykazywała większych wahań w poziomie swych rezerw złotych i w stosunku do swej roli w świecie finansowym utrzymywała je w rozmiarach skromnych — w granicach ok. zł 6 — 7 miljard.

Spotęgowanie się trudności gospodarczych i politycznych z biegiem 1931 r. przyniosło silne zmiany w natężeniu, a nawet w kierunkach ruchu złota. Zachwianie się zaufania do szeregu instytucji kredytowych w Austrii i w Niemczech, powodując gwałtowne wycofywanie wkładów w Niemczech i ucieczkę od marki niemieckiej, pociągnęło za sobą w czerwcu r. b. silny odpływ złota z Banku Rzeszy. W ciągu tego miesiąca rezerwy złota Niemiec zmniejszyły się o przeszło zł 2 miljard., czyli o 40%. Podjęte przez Niemcy energiczne środki zaradcze oraz uzyskanie moratorium nie zdołały całkowicie powstrzymać odpływu złota — tak, że do końca października zapas złota w Banku Rzeszy zmniejszył się o dalsze zł 600 miljard. do zł 24 miljard.

Wypadki w Niemczech, w Austrii, oraz sąsiednich Węgrzech, a z drugiej strony w Australji i Ameryce Południowej — odbiły się ujemnie na głównym wierzycielu — Anglii, która naskutek gwałtownego wycofywania przez banki francuskie, szwajcarskie i holenderskie lokat krótkoterminowych z rynku londyńskiego straciła do połowy września ok. zł 12 miljard. złota, t. j. prawie 17% posiadanego zapasu, wobec czego zmuszona została do zawieszenia z dniem 21/IX wymiennalności swych banknotów na złoto. Załamanie się funta, a wślad za nim walut państw skandynawskich, skłoniło banki emisyjne do natychmiastowego podjęcia szybkiej likwidacji tak usilnie przedtem przez Anglję propagowanego „gold exchange standardu” i zamiany swych rezerw dewizowych na złoto. Gorączkowa wymiana na kruszec rezerw dewizowych — przeważnie dolarowych — oraz wycofywanie przez kraje, opierające się na walucie złotej, głównie przez Francję, swych wkładów z rynku nowojorskiego stało się powodem ogromnego odpływu złota ze Stanów Zjednoczonych. Jeszcze we wrześniu banki federalne zdążyły utracić blisko zł 3 miljard. złota, a październik przyniósł dalszy jego odpływ w wysokości zł 33 miljard., czyli że w ciągu tych 2 miesięcy (a właściwie 6 tygodni) zapas złota w bankach federalnych zmniejszył się o 20% i w końcu października wynosił zł 246 miljard.

W rezultacie z wymienionych wyżej 3 państw — Stanów Zjedn., Anglii i Niemiec w ciągu zaledwie kilku miesięcy odpłynęło ok. zł 10 miljard. Ponadto ubytek złota zaznaczył się przede wszystkim w Japonji, która od końca czerwca do końca października straciła ok. 600 miljard., następnie w krajach Ameryki Południowej, w Kanadzie, a z państw europejskich — w Austrii, Danji, Hiszpanji, Szwecji i na Węgrzech.

Odpływające z tych państw złoto przypadło w udziale przede wszystkim Francji, następnie Szwajcarii, Belgii i Holandji. Rezerwy złota banku emisyjnego Francji w okresie czwartej października wzrosły o zł 32 miljard. do zł 226 miljard. (o 15%), Szwajcarii — o zł 27 miljard. do zł 38 miljard. (przeszło 2½-krotnie), Belgii — o zł 14 miljard. do zł 32 miljard. (o 80%) i Holandji — o zł 14 miljard. do zł 3 miljard. (o 87%). Poza tem część złota poszła do banków prywatnych Francji, Szwajcarii, Belgii i Holandji oraz do skarbców banków biletowych innych krajów Europy w wyniku zamiany posiadanych przez nie dewiz na złoto. Część swych rezerw dewizowych zamienił na złoto również i Bank Polski, powiększając swoje zapasy kruszcu do zł 594 miljard.

W wyniku swym zatem proces gwałtownych przegrupowań złota wzmocnił ogólny zapas w Europie. Gdy w końcu czerwca r. b. rezerwy złota w 24 bankach biletowych Europy wynosiły zł 477 miljard., to w końcu października osiągnęły zł 539 miljard.

Listopad przyniósł znaczne uspokojenie w ruchu złota, a to naskutek z jednej strony porozumienia między Stanami Zjedn. a Francją co do utrzymania waluty złotej, z drugiej zaś — zakończenia przez szereg banków biletowych europejskich gwałtownej wymiany dewiz na złoto. Do Stanów Zjedn. zaznaczył się nawet przypływ złota, wobec spłaty przez Anglję części kredytu, zaciągniętego w lipcu, oraz interwencyjnych przesyłek kruszcu przez Japonję dla podtrzymania kursu jeny w New-Yorku.

Perturbacje finansowe wybitnie zaznaczyły się również na stanie rezerw walutowo-dewizowych, zaliczonych do pokrycia, w bankach biletowych. Zmniejszanie się tych zapasów, w naturalny sposób związane z kurczeniem się międzynarodowej wymiany towarowej, w ostatnich miesiącach doznało spotęgowania — skutkiem wyeliminowania przez szereg banków emisyjnych z rezerw walutowo-dewizowych, zaliczonych do pokrycia, zapasów dewiz, opiewających na zdeprecjonowane waluty, oraz wymiany rezerw dewizowych na złoto, dokonanej przez wiele banków emisyjnych w ilościach mniej lub więcej poważnych, a przez Bank Belgijski nawet całkowicie. Dlatego też, gdy w I półroczu r. b. ogólny zapas dewiz i walut w 24 bankach biletowych europejskich zmniejszył się o zł 17 miljard., to w ciągu 4 następnych miesięcy o blisko zł 4 miljard.

Co się tyczy stanu zapasów dewiz w poszczególnych instytucjach emisyjnych — to wzrost rezerw dewizowych w II półroczu (do października włącznie) wykazuje tylko 1 bank biletowy — mianowicie hiszpański, wszystkie inne mniejszy lub większy spadek: włoski — o blisko zł 600 miljard. do zł 1.250 miljard., szwajcarski — o przeszło zł 500 miljard. do zł 170 miljard., holenderski — o ok. zł 500 miljard. do zł 360 miljard., francuski — o blisko zł 400 miljard. do zł 88 miljard., niemiecki — o zł 350 miljard. do zł 277 miljard., szwedzki — o zł 290 miljard. do zł 66 miljard., czeskosłowacki — o zł 250 miljard. do zł 256 miljard., polski — o zł 160 miljard. do zł 783 miljard. Odnośnie do Banku Francuskiego zaznaczyć należy, że spadek jego zapasów dewizowych miał miejsce niemal całkowicie tylko we wrześniu (zł 11 miljard.), podczas gdy w październiku zapasy nawet wzrosły (o przeszło zł 800 miljard.), Francja bowiem, posiadając potężne rezerwy walutowo-dewizowe, nie mogła w okresie powszechnej paniki pozbywać się ich natychmiast z obawy przyczynienia rynkowi dłużniczemu nader poważnych trudności, niekorzystnych w konsekwencji dla niej samej.

Łączne rezerwy kruszcowo-walutowe osiągnęły w r. b. wzrost tylko w 6 europejskich bankach biletowych, a po wyeliminowaniu

waniu małego Gdańska i Z. S. R. R., który nie brał prawie udziału w procesie przegrupowań złoto-dewizowych, właściwie tylko 4: francuskim, szwajcarskim, holenderskim i belgijskim.

Równie symptomatyczne, jak przerzucanie się zapasów złota i spadek dewiz, są zmiany, dokonywane się w poziomie natychmiast płatnych zobowiązań banków biletowych, a zwłaszcza w obiegu banknotów. Obecnie w wielu krajach pomimo spadku obrotów gospodarczych i cen wzrost obiegu banknotów postępuje naprzód. Zaznacza się to przedewszystkiem ostatnio w Stanach Zjedn., gdzie obieg banknotów w ciągu samego października powiększył się o zł 2½ milj., a w ciągu 10 miesięcy r. b. o zł 64 milj., czyli o 43%. Znacznie wzmógł się również obieg banknotów we Francji, Szwajcarii i Holandji. Zjawisko to tłumaczy się poleganiem procesu tezauryzacji środków pieniężnych zarówno przez własnych obywateli tych państw, jak i przez zagranicę w wyniku stale rosnącego braku zaufania do banków. Wzrost obiegu w Austrii, Danii, Estonii, Hiszpanii, Rumunii i na Węgrzech nastąpił głównie skutkiem konieczności przyjęcia z pomocą aparatu kredytowego wobec nagłego wycofywania wkładów, względnie Państwu — na pokrycie niedoborów budżetowych.

Co do kształtowania się stanu natychmiast płatnych zobowiązań banków biletowych, to, z nielicznymi tylko wyjątkami w krajach dłużniczych, naskutek wzmożonego zapotrzebowania pieniądza ze strony wkradców prywatnych, jak również kurczenia się rezerw skarbowych, uległy one poważnemu zmniejszeniu. W krajach wierzycielskich natomiast natychmiast płatne zobowiązania naogół znacznie się podniosły, z wyjątkiem krajów, bezpośrednio dotkniętych kryzysem walutowym, jak np. Anglia. Szczególnie duży wzrost tej pozycji notuje Holandia, Szwajcaria i Francja (pierwsza w ciągu 10 miesięcy r. b. — przeszła 7-krotny — do blisko zł 800 milj., druga — prawie 4-krotny — do zł 16 milj.). Kraje te obecnie w okresie powszechnego braku zaufania uważane są za najbezpieczniejsze schronienia dla pieniądza, który przeto napływa do nich ze wszystkich stron.

W rezultacie wyżej omówionego ruchu złota i dewiz oraz kształtowania się poziomu obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań pokrycie kruszcowe oraz kruszcowo-walutowe w poszczególnych bankach uległo mniej lub więcej poważnym zmianom. W krajach, dotkniętych odpływem złota, spadek pokrycia kruszcowego zaznaczył się naogół bardzo poważnie. W ciągu 10 miesięcy r. b. stosunek rezerw złota do obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań najsilniej obniżył się w Niemczech — o 47%, następnie na Węgrzech — o 37%, w Stanach Zjednoczonych — o 30%, Rumunii — o 20%, Hiszpanii — o 17%, Austrii — o 14%. Wzrost pokrycia natomiast w krajach wierzycielskich, do których napłynął kruszec — wobec powstałego tam właśnie zwiększenia się obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań — był niewspółmiernie słabszy od dopływu złota. Z pośród krajów dłużniczych wzrost pokrycia procentowego złotem nastąpił tam, gdzie zamieniano na złoto posiadane rezerwy walutowo-dewizowe. W ciągu r. b. stosunkowo najsilniej wzrosło pokrycie kruszcowe: w Grecji — o 120%, Jugosławii — o 65%, Szwajcarii o 64%, Belgii — o 52%, na Łotwie — o 50%, w Holandji — o 36%, Szwecji — o 17%, Polsce — o 15%.

Pokrycie kruszcowo-walutowe natomiast we wszystkich państwach uległo skurczeniu, z wyjątkiem tylko kilku, w których nie wykazało prawie żadnej zmiany, i Szwajcarii, gdzie silnie się podniosło — z 81% do 94%. Spadek pokrycia kruszcowo-walutowego najsilniej wystąpił w Niemczech — o 51%, następnie w Szwecji — o 43%, na Węgrzech — o 40%, w Finlandii — o 37%, Austrii — o 30%, Czechosłowacji — o 29%, Rumunii — o 19%, Stanach Zjednoczonych — o 17%, na Łotwie — o 15%.

Polska, w której spadek pokrycia kruszcowo-dewizowego wyniósł 14%, pod względem natężenia kurczenia się pokrycia zajmuje w szeregu 24 państw europejskich dopiero dziesiąte miejsce, natomiast co do samego poziomu pokrycia — miejsce dziewiąte, wyprzedzając pod tym względem nie tylko kraje, powstałe po wojnie, lecz szereg przedwojennych, jak Hiszpania, kraje skandynawskie, Grecję i Rumunję.

E. B.

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

ZNIŻKOWY RUCH PLAC. — Przesilenie światowe, którego ujemne oddziaływanie daje się odczuć zarówno w gospodarstwach indywidualnych, jak i w gospodarce publicznej, wywołało konieczność ogólnych kompresyj budżetowych, obniżania kosztów produkcji, jednym słowem oszczędności w wydatkach. Jedną z pozycji, ku której zwrócono się w pierwszym rzędzie i gdzie poczyniono największe oszczędności, są wydatki na personel, na ludzką pracę. Zniżka płac objęła niemal wszystkie centra, dotknięte kryzysem. Świadczy o tem poniższe przykładowe zestawienie.

W Niemczech trzykrotnie obniżono płace urzędników państwowych i kolejowych. Po raz pierwszy z końcem 1930 r. Kanclerz Brüning podpisał dekrety, obniżające o 6% pensje urzędników, a urzędników wyższych — nawet o 20%. Dekretem z dn. 5/VI r. b. obniżone zostały o 4% płace, nie przekraczające RM 3 tys. rocznie, o 5% — płace od RM 3 do 6 tys., o 6% — płace od RM 6 do 12 tys. i o 7% — płace ponad RM 12 tys.; wyższym urzędnikom obniżono po raz wtóry pensje o 8%. Ideniczne zniżki zostały również zastosowane

do personelu kolejowego. Po raz trzeci wreszcie dekretem z dn. 8 b. m. obniżone zostały płace urzędnicze o 9%, poczynawszy od dn. 1/I 1932 r.

Równoległe odbywała się w przemyśle niemieckim zniżka płac robotniczych. Rozpoczęła się ona z końcem 1930 r., kiedy w drodze arbitrażu obniżono płace robotnicze o 6%. We wrześniu r. b. obniżono ponownie płace w przemyśle metalowym Zagłębia Ruhry o 7%, w stoczniach morskich o 10%, w marynarce handlowej o 14%. Nowy dekret z dn. 6/X upoważnił ponadto pracodawców do unieważnienia kontraktów, względnie obniżenia płac, przewidzianych w nich — w wypadku, o ile przekraczają one RM 15 tys. rocznie. Ostatnie w końcu dekrety przynoszą przedewszystkie zniżkę płac robotników zakładów użyteczności publicznej o 10%.

Zauważyć należy, iż w każdym razie zniżka płac w Niemczech była mniej szybka od zniżki cen detalicznych, które spadły w ciągu 1930 r. i w I połroczu 1931 r. o 18-18%. Ostatnie dekrety gładniowe spowodować mają nową zniżkę cen.

Na Węgrzech postanowiono obniżenie płac urzędniczych od 1/XII r. b. „Dodatek specjalny”, przedstawiający ok. 30%

płac miesięcznych, został obniżony przeciętnie o połowę. Zniżka ta obejmuje również funkcjonariuszy kolejowych.

W Belgii obniżono płace urzędnicze przez zmniejszenie t. zw. „dodatku rodzinnego”. Zastosowano tu system progresji, obniżając dodatek ten o coraz większe kwoty, w miarę wzrastania pensji podstawowej. Zniżka ta objęła również personel kolejowy. Ponadto Rząd belgijski zamierza zastąpić system dodatków do płac od dn. 1/I 1932 r. przez dodatek zmienny, zależny od wahań wskaźnika cen detalicznych. Zniżka cen w przemyśle belgijskim wynosi dotychczas przeciętnie 10%.

W W. Brytanji płace funkcjonariuszy od szeregu lat dostosowywały się do zmian wskaźnika kosztów utrzymania. Niezależnie od powyższego Rząd zdecydował obniżenie o 10%, poczynawszy od dn. 1/X, płac niektórych funkcjonariuszy publicznych, jak np. wojskowych, marynarki, członków Rządu i Parlamentu, sędziów i t. p. W kolejnictwie angielskim, jak wiadomo, złożeniem z przedsiębiorstw prywatnych, obniżono płace z dniem 1/IV r. b. o 2½%.

We Włoszech dekretem Rady Ministrów z dn. 18/XI 1930 r. obniżono o 12%

począwszy od dn. 1 XII r. ub., płace i wszelkiego rodzaju uposażenia urzędników, funkcjonariuszy i robotników państwowych, komunalnych, instytucji publicznych, kontrolowanych przez państwo, i organizacji syndykalnych. Rząd chciał przez to dać przykład dostosowania cen do nowej wartości pieniądza, w stosunku 4 do 1 wartości przedwojennej. Zniżyła te objęły kolejnictwo, a ponadto organizacje i instytucje, zależne od Państwa. 3

Dekret z dn. 31 XII 1930 r. obniżył ponadto dodatki rodzinne z 75% do 50% — zależnie od tego, czy liczba ludności w danej miejscowości jest niższa od 50 tys. względnie 20 tys.

W Holandji przeprowadza się obniżenie płac urzędniczych o 5%. W Rumunji i, począwszy od 1/1 r. b., obniżono pensje urzędnicze wyższe od 3 tys. lei miesięcznie. W zagłębiu Saary obniżono płace robotnicze i urzędnicze, począwszy od 1/IV r. b. o 5%.

W Finlandji z dn. 1/I 1932 r. mają być obniżone o 5% uposażenia urzędnicze do Fmk. 15 tys. rocznie, a o 10% — od wszystkich uposażeń wojskowych; zniżka jest tu przeprowadzona mimo spadku waluty i złączonej z tem silnej wyższości cen.

W Stanach Zjedn. płace robotnicze w przemyśle zostały przeciętnie zmniejszone o 10%. Za przykładem tym poszły w lecie r. b. główne kompanie kolejowe, obniżając również płace o 10%. W Japonji obniżono uposażenia wszystkich funkcjonariuszy państwowych oraz kolejowych, których płace wynosiły więcej niż 400 miesięcznie. W Kanadzie oba wielkie towarzystwa kolejowe — Canadian Pacific Railway oraz Canadian National Railway — obniżyły uposażenie personelu o 8%.

Dr. B. Rm.

FRANCJA

WALKA Z KRYZYSEM. — Objawy przesileniowe zaczynają występować we Francji z wznoszącą się miesiąca na miesiąc siłą. Świadczy o tem ciągle zwiększająca się liczba bezrobotnych, która wynosi obecnie około 500 tys. całkowitych bezrobotnych, a bezrobotnych częściowo do 40% całkowitej załogi robotniczej Francji, t. j. 6,8 miljn. ludzi. Również wskaźniki produkcji przemysłowej świadczą o pogłębianiu się przesilenia. Przedstawiają się one następująco (podstawa 1913=100, pierwsza liczba oznacza przeciętny wskaźnik z 1930 r., druga z września r. b., trzecia — z października): wskaźnik ogólny 140 — 119 — 117, przemysł mechaniczny 157 — 132 — 129, — metalurgiczny 125 — 101 — 96, — włókienniczy 85 — 63 — 63, — wydobywczy 123 — 105 — 107, — budowlany 137 — 121 — 121, — skórniczy 110 — 102 — 100, — papierniczy 130 — 107 — 104, — kauczukowy 898 — 893 — 880, — automobilowy 640 — 514 — 492.

Dając do zwalczania przesilenia. Rząd francuski przygotowuje szereg posunięć w dziedzinie polityki gospodarczej, handlowej i finansowej, zarówno wewnętrznej, jak i zagranicznej. Tak więc dla zmniejszenia bezrobocia ma być m. in. realizowany plan ekipunku narodowego, który przy wydatkowaniu z kas państwowych sumy 3 milj. fr. ma dać zatrudnienie 100 tys. robotnikom w ciągu roku.

Cały jednak wysiłek skierowany jest głównie na odcinek handlu zagranicznego, który słusznie uważany jest za przedstawiający pierwszorzędne znaczenie. Wzrastający deficyt bilansu handlowego (defi-

cyt ten wyniesie w ciągu całego r. b. blisko 13 milj. fr.) przy obniżaniu się ogólnych obrotów handlowych z zagranicą (wywóz spada znacznie silniej, niż przywóz) — jest w wysokim stopniu przyczyną kryzysu francuskiego. Sytuacja w tej dziedzinie kształtuje się dla Francji coraz bardziej niepomyślnie, zwłaszcza od chwili wprowadzenia w Anglii t. zw. ceł Runcimana, które hamują wywóz nie tylko głównych eksportowych wyrobów przemysłowych Francji, jak np. wyrobów tekstylnych i luksusowych, ale ponadto i szeregu artykułów rolniczych, jak: win, nowalij, kwiatów i t. p.

Zmuszona przeto do hamowania przywozu Francji broni się, bądź przez znane kontyngentowe importowe, obejmujące takie artykuły, jak: drzewo, węgiel, masło, mięso, meble gięte i t. p. (przyczem surowo przestrzega ich stosowanie w sposób „sprawiedliwy”, t. j. w tym sensie, by ograniczenia te dotyczyły poszczególnych państw ściśle w stosunku do ich dotychczasowego eksportu do Francji), bądź przez wprowadzenie t. zw. nadtakś celnych, bądź przez nowe metody preferencyjne, t. zw. proporcjonalne kontyngenty celne. Posunięcia te są nieraz nie tylko narzędziami presji gospodarczej, ale i politycznej.

Nadtakśy celne nałożyła Francja na przywóz z państw, których waluty zdevaluowały się. Dekret z dn. 9 XII ustalił takśy te na poziomie następującym: W. Brytania, Egipt, Finlandja, Indie, Irlandja, Norwegja, Argentyna i Urugwaj po 15%, Kanada 11% ad valorem. Ponadto wprowadzono nową ogólną stawkę celną przywózową, wynoszącą 2% dla surowców, 4% dla półproduktów, a 6% dla artykułów gotowych, podczas gdy dotychczas stawka ta wynosiła jednolicie 2% bez względu na kategorię przywożonych towarów.

Najciekawiej przedstawia się system t. zw. proporcjonalnych kontyngentów celnych, będący obciążeniem KNU. Polega on na tem, iż w ramach autonomicznej taryfy celnej wprowadza się obok normalnej niższej stawki celnej, jednakże dla ograniczonej ilości towaru, przyczem towar ten odpowiadać musi pewnym specjalnym wymaganiom, np. musi być standaryzowany. Następnie przyznaje się jednemu z państw niskocelny kontyngent przywózowy w wysokości, odpowiadającej dotychczasowemu importowi tego państwa do Francji. Skoro inne państwa zgłaszają się o przyznanie danej koncesji, to po pierwsze odpowiada się im odmownie, o ile dany towar nie odpowiada wymaganej charakterystyce, a ponadto nie przyznaje im się kontyngentu przywózowego w tej samej wysokości, w jakiej przyznano go pierwszemu państwu, a jedynie w wysokości, proporcjonalnej do dotychczasowego udziału danego państwa w imporcie danego towaru do Francji.

Zauważyć należy, że ponieważ Polska nie korzysta jeszcze we Francji z KNU, wobec nieratyfikowania nowego traktatu handlowego, przeto chwilowo kwestja powyższa nie przedstawia dla niej większego znaczenia. Tem niemniej ten nowy sposób obchodzenia KNU jest niesłychanie znamienny dla obecnych prądów handlowo-politycznych w Europie.

Dr. B. Rm.

CHINY

EKSPANSJA JAPOŃSKA W MANDŻURJI. — Mandżurja, mająca blisko

1 miljn. km² powierzchni, jest krajem o glebie bardzo urodzajnej, znacznych obszarach leśnych i dużych zasobach mineralnych, a przytem słabo zaludnionym w stosunku do swych możliwości gospodarczych. Już z racji więc swego charakteru geograficznego Mandżurja oddawna przykuwała uwagę Japonji, która w opowianiu jej widziała drogę do rozwiązania sprawy trapiącego ją przeludnienia oraz możność zdobycia nowych źródeł surowców dla przemysłu japońskiego, nie rozporządzającego na swem terytorjum dostateczną bazą surowcową.

W 1905 r. przejęła Japonja za aprobatą Chin uprawnienia Rosji w południowej Mandżurji. Tem samem Japonja dostała w dzierżawę półwysep Kwantung z Port-Arturem i Dairenem oraz kolej południowo-mandżurską (Czangczun — Mukden — port Dairen), przechodzącą przez ten półwysep; niezależnie od tego na podstawie specjalnej umowy z Chinami uzyskała Japonja zarząd kolei Mukden — Antung. Konferencja waszyngtońska w 1922 r. zatwierdziła w ogólnych zarysach umowę japońsko-chińską z 1915 r., na mocy której Japonja wymogła na Chinach przedłużenie umowy dzierżawnej, wygasającej w/g pierwotnych warunków w okresie 1920 — 1930 — w przybliżeniu do 2000 r. Japonja uzyskała nadto dla swych obywateli w Mandżurji cały szereg przywilejów w zakresie spraw podatkowych i prawnych; dalej Japończykom przyznane zostało prawo dokonywania wierzeń i poszukiwania kopalni w kilku prowincjach oraz prawo pierwszeństwa przed innymi państwami w udzielaniu pożyczek kolejowych. W ten sposób zapewniła sobie Japonja na długi okres czasu dominujące stanowisko w gospodarstwie życia Mandżurji.

Kapitał Japonji, inwestowany dotychczas w tym kraju, wynosi 2 milj. jenów. Znaczna i przytem bardzo rentowna część tych inwestycji przypada na linie kolejowe, mające pierwszorzędne znaczenie dla wywozu Mandżurji przez jej porty. Mandżurja dostarczała Japonji, ubogiej w surowce, poza środkami żywnościowymi, żelaza, węgla oraz niemałych ilości nafty. Natomiast emigracja Japończyków do Mandżurji, na którą tak bardzo liczone, nie powiodła się. Podczas gdy w ciągu ostatnich 30 lat przesiedliło się do Mandżurji 25 miljn. Chińczyków, imigrowało w tym samym czasie tylko 200 tys. Japończyków. Okazało się bowiem, że Japończycy nie mogą się przystosować do surowego klimatu Mandżurji.

Mandżurja była zawsze sferą ścierających się antagonizmów japońsko-chińskich. Szczególnie silnie ujawniły się te przeciwieństwa w dziedzinie budownictwa kolejowego, które na terenie Mandżurji stanowi, jak wspomnieliśmy, przedsiębiorstwo bardzo dochodowe i poza tem może służyć celom militarnym. Japonja wszelkimi siłami starała się nie dopuszczać do przeprowadzenia chińskich linii kolejowych, równoległych do kolei południowo-mandżurskiej, które stanowiłyby dla tej ostatniej konkurencję. Należy przypuszczać, że sfery wojskowe Japonji, mające duży wpływ na bieg wypadków państwowych i będące bezpośrednio odpowiedzialne za wywołanie konfliktu chińsko-japońskiego, działały nie bez porozumienia z koncernami japońskimi, zainteresowanymi w kolejach mandżurskich. Koncerny te widziały się być może szczególnie zagrożone możliwością uruchomienia konkurencyjnej chińskiej linii kolejowej Mukden — port Huludao,

ktoła miałyby przewagę nad linią południowo-mandżurską, stanowiąc krótsze połączenie centrum Mandżurji z morzem.

A. St.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

ANGLJA. — Trzecia lista celna. — Na mocy uprawnień, udzielonych Rządowi, ogłoszona została trzecia lista wyrobów przemysłowych, których import obciążony jest od dn. 19/XII dodatkowym cłem w wysokości 50% ad valorem. Lista obejmuje następujące towary: wyroby szklane dla celów oświetleniowych, oprócz cylindrów do lamp olejnych i górniczych; aparaty fotograficzne i ich części; papiery, klisze i filmy fotograficzne nieekspozowane, oprócz filmów kinematograficznych; lampy radiowe i ich części; żarówki elektryczne na prąd powyżej 20 volt i ich części; urządzenia i części urządzeń do oświetlenia elektrycznego, a mianowicie lampy ścienne, wiszące, reflektory, klosze, bezpieczniki i ich części, tablice i skrzynki do bezpieczników, latarnie, podstawy do lamp, kontakty i t. p.; kosiarki i ich części; wyroby częściowo lub całkowicie bawełniane, a mianowicie tkaniny w sztukach, choraągwie, chustki do nosa, szale, bielizna domowa, łącznie z bielizną stołową, pościelową i ręcznikami; sznury i sznurki z włókien roślinnych, oprócz przeznaczonych do opakowywania; ubrania całkowite lub ich części dla mężczyzn, kobiet i dzieci, oprócz bielizny oraz ubrań dzianych, lecz łącznie z pończochami i skarpetkami; kwas cytrynowy i winny; alun siarczany, amonowy, potasowy i natronowy; chloran amonu; litopon; tkaniny impregnowane gumą w sztukach; naboje i gilzy do broni sportowej oraz broń myśliwska.

ESTONJA. — Monopol importu. — Parlament estoński uchwalił ustawę, upoważniającą Rząd do zmonopolizowania importu towarów. Monopol ten będzie mógł być wykonywany bezpośrednio przez Rząd lub też oddany osobom prywatnym lub firmom. Na podstawie tych uchwał Parlamentu Rząd wydał rozporządzenie, na podstawie którego wprowadzony został system zezwoleń przywozu na cały szereg artykułów. Każdy importer estoński musi złożyć podanie o zezwolenie przywozu do Min. Gospodarki z dokładnym zaznaczeniem rodzaju towaru, kraju pochodzenia i t. d. Podania te badane są z punktu widzenia konieczności przywozu danych towarów oraz biorąc pod uwagę, czy ilość przywiezionych towarów nie przewyższy zapotrzebowania. Dotychczas w rozporządzeniu objęte zostały monopolem importu następujące artykuły: tkaniny bawełniane, jedwabne i sztuczno-jedwabne, gaza, włóczka jedwabna, materiały aksamitne i pluszowe, towary wełniane, artykuły trykotażowe i dziane, konfekcja wszelkiego rodzaju, galanterja jedwabna, bielizna, galanterja, artykuły toaletowe i zabawki.

Wydanie tego rozporządzenia wywołało niezwykle ostrą przeciwną reakcję związków kupieckich, nad którą jednak Rząd przeszedł do porządku. Ilość podań o zezwolenie przywozu wymienionych artykułów przekracza znacznie kontyngenty, ustalo-

ne poufnie dla poszczególnych artykułów, tembardziej że prawo przywozu artykułów reglamentowanych przyznane zostało na podstawie wydanego w ostatnich dniach rozporządzenia dodatkowego tylko tym przedsiębiorstwom, które wykupują patenty I kategorii. Min. Gospodarki postanowiło odrzucać wszelkie podania na prawo przywozu do Estonji perfum i materiałów jedwabnych oraz pończoch.

LITWA. — Nowe cła. — Bilans handlowy Litwy wykazał w okresie 9 mies. r. b. saldo pasywne w wysokości 10 miljn. litów. W związku z tem w połowie października r. b. wprowadzone zostały w życie znaczne podwyżki stawek celnych, obejmujące około 15% całego importu litewskiego, a wynoszące średnio 20—30% stawek dotychczasowych, choć w niektórych wypadkach dochodzą one do 300%. Z towarów polskich podwyżki te dotknąć mogą tylko paru pozycji eksportowych, a mianowicie: wyrobów fajansowych, szklanych, naczyń emaljowanych i tkanin.

Cło na wyroby fajansowe podniesiono z 0'20 lit. za 1 kg do 0'40 lit. przy wyrobach zwykłych i z 0'50 lit. do 1'00 lit. przy wyrobach ceramicznych i majolikowych. Całkowity przywóz wyrobów fajansowych do Litwy wyniósł za 8 mies. r. b. równowartość 248 tys. lit., w czem 8'9 tys. lit. z Polski. Cło na wyroby szklane podniesiono również o 100%. Import wyniósł w 8 mies. r. b. 1.941 tys. lit., w czem 97 tys. z Polski. Podwyżka cła na naczynia emaljowane wynosi 100%, na wyroby włókiennicze 30—50%, zależnie od gatunku. We wszystkich grupach powyższych cła bojowe, zwrócone przeciw Polsce, nie są stosowane, z wyjątkiem wyrobów włókienniczych, których import z Polski jest zatem nieznaczny i wynosi za 8 mies. r. b. dla wyrobów bawełnianych 57'6 tys. lit. wobec 6.067 tys. lit. importu całkowitego i dla wyrobów wełnianych 13 tys. lit. wobec 9.853 tys. lit. Podwyższone też zostało z 0'60 lit. za 1 kg do 0'70 lit. cło na cukier, co ma charakter ochronny, ostatnio bowiem powstała na Litwie cukrownia. Polski zarządzenie to nie dotyka, albowiem naskutek ceł bojowych, cukier polski od dłuższego już czasu nie jest eksportowany na Litwę.

UNJA POŁUDNIOWO-AFRYKAŃSKA. — Ochrona przed dumpingiem walutowym. — Rząd Unji Południowo-Afrykańskiej postanowił wprowadzić w życie kompensacyjną taksę importową w stosunku do towarów, pochodzących z krajów o zdeprecjonowanej walucie. Zarządzenie to dotyczy importu z Anglii, Irlandji, N. Zelandji, Australji, Kanady, Argentyny, Norwegji, Szwecji, Danji i Mozambiku. Jest to najbardziej charakterystyczny dowód, iż Afryka Południowa zamierza prowadzić zupełnie samodzielną politykę gospodarczą, decydując się na utrudnianie stosunków z metropolją i krajami imperjalnemi.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

MASŁO

— Zagraniczne rynki maślarskie w listopadzie cechowała tendencja słaba

przy dowozach dużych, a przy zapotrzebowaniu mniejszem ze strony konsumentów.

Na rynku niemieckim zapotrzebowanie na masło znacznie spadło.

Na rynku angielskim dowozy masła znaczne przy zapotrzebowaniu niezłym, jednakże pomimo spadku funta ceny w dalszym ciągu znacznie zniżkowały, zwłaszcza na masło wyborowych gatunków i kolonialne.

Wobec niskich cen i małej w tym czasie produkcji, masła z krajów bałtyckich i Polski na rynek londyński nie dowieziono. Spadek cen na rynku spowodowany został znacznymi dowozami masła przy małym zapotrzebowaniu. Poprzednio importerzy francuscy robili znaczne zakupy masła do Francji na rynku angielskim, które obecnie ustały wobec wyczerpania kontyngentu do końca r. b.

Na innych rynkach odbiorczych również sytuacja nie przedstawia się pomyślnie dla importu masła, obiegają bowiem pogłoski o zamiarze podwyższenia cła na przywóz masła w Szwajcarii (obecnie obowiązuje fr. szw. 120 od 100 kg) oraz wprowadzenia cła w Belgji.

Berlin. — Notowano w dn. 21/XI loco Berlin — w RM za 50 kg: I gat. 110, II gat. 100, III gat. 90.

Londyn. — Notowano — w sh za 1 cwt loco Londyn w dn. 30 XI: nowozelandzkie najlepsze 104—108, — niesol. 114—118, australijskie najlepsze 102—105, duńskie 128—130, holenderskie niesolone 134—136.

METALE

ŻELAZO. — Ogólne położenie na międzynarodowym rynku żelaznym w okresie od 30 listopada do 11 grudnia wykazywało oznaki dalszego pogorszenia. W związku z niepewnością ogólnego położenia niezdecydowane jest stanowisko Międzynarodowego Kartelu Stalowego. Obecnie istnienie jego znów jest przedłużone w terażniejszej formie do lutego, t. j. do czasu, kiedy ma się zebrać Komitet Dyrekcyjny.

Na rynku starego żelastwa sytuacja przedstawia się w dalszym ciągu bardzo niepomyślnie. Położenie w poszczególnych krajach przedstawiało się w następujący sposób:

W Niemczech dominującym wydarzeniem jest wydanie nowych zarządzeń rządowych w dziedzinie gospodarczej, które m. in. przewidują obniżkę cen wytworów hutniczych. W rezultacie tego zauważać się dało znaczne ograniczenie zapotrzebowania. Interesy wywozowe zatrzymały się zupełnie, gdyż ceny notowane na giełdzie brukselskiej — £ 2.15 — 2.16 — okazują się już tak znacznie poniżej kosztów własnych hut, że Stahlwerksverband zawiesił zupełnie wywóz zagranicę. Jako minimalna cena wywozowa, przy której trusty mogą jeszcze iść na eksport, podawana jest cena £ 3.2.

Rynek starego żelastwa przedstawiał się zupełnie martwo.

We Francji położenie stale się pogarsza. Zamówienia wewnętrzne, na których huty głównie się opierają, spadają w szybkim tempie. Walcownie pracują przeważnie po 20 dniówek na miesiąc, stalownie zaś w wielu hutach ograniczają się do półmiesięcznej pracy. Interesy eksportowe jeszcze w październiku rozwijały się dosyć pomyślnie, w listopadzie

jednak wywóz zaczął się kurczyć bardzo. Ceny wewnętrzne wytworów skartelizowanych zatrzymały się bez zmiany przy zasadniczej cenie żelaza sztabowego 500 fr. Wytwory jednak nieskartelizowane wykazywały tendencję zniżkową.

W Belgii panuje kompletna dezorganizacja. Cena £ 2.15 nawet dla zakładów belgijskich jest nie do przyjęcia, to też huty zaczynają kompletnie zatrzymywać swoją produkcję. W ostatnich dniach rząd kolei belgijskich wydał zamówienie na 35.000 t szyn po cenie fr. belg. 112. Jest to jednak ilość tak nieznaczna, że na ogólne położenie hut wpłynąć nie może. Wywóz do Anglii ustał zupełnie z powodu spadku funta.

W Anglii rozpęd, jaki się zaznaczył po spadku funta, osłabł w znacznym stopniu, do czego w dużej mierze przyczynia się konjunktura sezonowa. Pomimo to jednak trwa nastrój optymistyczny. Cena surówki hematytowej wynosiła Cleveland sh 58/6 za Nr. 3. W dziale walcówni interesy nie rozwijają się tak, jak oczekiwano. Ceny wynosiły: żelazo sztabowe £ 6.17.6, żelazo kształtowe £ 8.15, blacha czarna 24 g. £ 8.5—9.5, bednarka £ 9.10.

Ceny wywozowe żelaza z większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji— w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 10 grudnia 1931 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2.5-3.0% Si)	—	2. 1.0	2. 1.0
tomasowska	—	2. 0.0	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	2.12.6	2.12.0
platyny	—	2.13.6	2.13.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	2.15.6	2.16.0
belki	—	2.14.6	2.14.6
kątowniki	—	2.15.6	2.15.6
blacha okrętowa, rezerwoarowa i t. p.	—	—	—
szyny stalowe	—	6.10.0	6.10.0
bednarka	—	3.17.6	3.17.0
drut-walcówka	—	5. 2.0	5. 2.0
blacha tomasowska	—	3.11.6	3.11.0

blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynkow.	—	6. 0.0	6. 0.0
gwoździe druc.	—	5.10.0	5.10.0

METALE NIEŻELAZNE. — Ogólne położenie na londyńskim rynku metali było w okresie od 30 listopada do 11 grudnia dosyć niezdecydowane, głównie z powodu niewyjaśnionego położenia na rynku miedzi, który w dalszym ciągu odgrywa dominującą rolę. Ogólne zapotrzebowanie na rynku metali obraca się ciągle w niewielkich granicach, usposobienie jednak w ostatnich paru tygodniach było bardziej optymistyczne.

Na rynku miedzi i panował dosyć duży optymizm co do wyniku pertraktacji, prowadzonych w łonie firm skartelizowanych co do obniżenia produkcji, któreby wyniosła 82 tys. t miesięcznie, oraz co do utrzymania kartelu. W ciągu okresu sprawozdawczego ogólna tendencja cen była zwykła. Cena kartelowa utrzymywana była na niezmiennym poziomie 7 cts. za lb. Zapotrzebowanie było bardzo umiarkowane.

Rynek cyny wykazywał dosyć znaczne wahania. I na tym rynku również nie brak jest optymizmu, choć trudności wewnętrzne kartelu są duże. Ograniczenie produkcji postępuje; z drugiej jednak strony statystyka za listopad wykazuje wzrost znanych zapasów o 135 t, t. j. do 50.114 t. Zapotrzebowanie było mierne.

Na rynku ołowiu interesy rozwijały się słabo. Spadek funta stanowi znowu poważną premję dla ołowiu australijskiego i z Burmy. Zapotrzebowanie było naogół nieznaczne.

Na rynku cynkowym dało się zauważyć lekkie ożywienie, co pozwoliło na pewne ustabilizowanie się stosunków. Wytwórczość światowa wykazuje nieznaczne stopniowe zmniejszanie się, choć z pewnymi wahaniami. Zapotrzebowanie było względnie niezłe.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się w okresie sprawozdawczym następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga terminowe): Miedź standard zyskała £ 3 i 3¹/₁₆; miedź elektrolityczna i rafinowana wykazały zysk pierwsza o £ 2¹/₈ i truga o 3¹/₈. Cyna wykazała stratę £ 1¹/₁₆ oraz zysk £ 3¹/₈. Ołów wzrósł w cenie o £ 3¹/₁₆ i 1¹/₁₆. Cynk również zyskał £ 5¹/₁₆ i 9¹/₁₆. Glin pozostawał bez zmiany, Nikiel zyskał £ 25 przy sprzedaży krajowej, natomiast w sprzedaży za-

granicznej pozostał bez zmiany. Blacha biała zyskała sh 1¹/₈ na skrzynce. Platyna wykazała zysk £ 1.5.6 na uncji. Srebro zyskało d 1⁵/₁₆ na uncji przy obu rodzajach tranzakcji. Złoto zyskało sh 9 na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję):

Metal	Poprzed. Okres sprawozdawczy:			
	okres ultimo	maksimum	minimum	ultimo
Miedź:				
standard:				
kasa	34 ¹ / ₂ -5 ¹ / ₈	38 ⁵ / ₈	36 ¹ / ₈	37 ¹ / ₂ -9 ¹ / ₁₆
term.	35-1 ¹ / ₈	39 ³ / ₁₆	36 ³ / ₈	38 ¹ / ₈ -3 ¹ / ₁₆
elektrol.	41-44	47	42	44-46
rafinow.	35 ³ / ₄ -37	40 ¹ / ₄	38	38 ³ / ₄ -40
Cyna:				
kasa	137-4	138 ³ / ₈	136 ¹ / ₂	137-1 ¹ / ₈
term.	139 ¹ / ₈ -3	141 ¹ / ₄	139	140-1 ¹ / ₈
Ołów:				
kasa	14 ³ / ₄	15 ¹ / ₈	15 ¹ / ₁₆	14 ¹⁵ / ₁₆
term.	14 ¹ / ₂	15 ¹ / ₁₆	15 ³ / ₁₆	15 ³ / ₁₆
Cynk:				
kasa	13 ⁷ / ₈	14 ¹ / ₂	14	14 ³ / ₁₆
term.	14 ¹ / ₈	15	14 ³ / ₈	14 ¹¹ / ₁₆
Glin:				
dla kraju	95	95	95	95
" za gr.	—	—	—	—
Blacha biała:				
dla kraju	13 ¹ / ₂ -14	14 ¹ / ₄	13 ¹ / ₄	14- ¹ / ₂
Nikiel:				
dla kraju	225	250	230	250
" za gr.	\$ 37	\$ 37	\$ 37	\$ 37
Platyna				
"Spong"	10.8.0	11.13.6	10.0.0	10.13.6
Srebro:				
kasa	19 ¹ / ₈	20 ¹¹ / ₁₆	18 ¹³ / ₁₆	20 ⁷ / ₁₆
term.	19 ⁵ / ₁₆	20 ⁷ / ₈	19	20 ⁵ / ₈
Złoto	115.0	126.7	117.11	126.6

Na rynku starych metali położenie w dalszym ciągu było słabe. Bardzo nieznaczne zapotrzebowanie i względnie dobra dostawa spowodowały tendencję zniżkową, która ujawniła się w spadku prawie wszystkich cen. Ceny hurtowe loco Berlin w dn. 11/XII wynosiły (w RM): miedź 53—56, bronz 41—48, mosiądz 37—38, cynk 13—14, ołów miękki 19—21. We Francji loco Paryż dn. 4/XII analogiczne ceny wynosiły (we fr. fr.): 260, 210, 150, 65 i 105.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
ELEKTORALNA 2 (parter)

TELEFONY: 412-66 (Red.), 412-73 i 335-35 (Adm.), 412-68 (Druk.). Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.
KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie—zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ w zeszytach zwykłych: IV str. okładki—zł 1 200; II i III str. okł.—zł 900; 1/2 str. okł.—zł 500; str. zwyczaj.: 1 str.—zł 600, 1/2 str.—zł 350, 1/4 str.—zł 200, 1/8 str.—zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petiłowich oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WAĆLAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Lubońska Fabryka Drożdży dawn. G. Sinner, S. A. w Luboniu

Bilans na dz. 30 września 1931 r.

	zł	zł		zł	zł
Nieruchomości:			Kapitał akcyjny		4.000.000'00
grunty	144.750'00		Fundusz rezerwowy		745.425'00
budynki mieszkalne	187.699'47		" rezerwy zwyczajnej		50.000'00
budynki fabryczne	1.197.819'78	1.530.269'25	" pensyjny im. Dr. Korytowskiego		40.000'00
Maszyny i urządzenia fabryczne	3.344.455'15		" wątpliwych pretensyj		36.927'45
przychód w 1930/31 r.	24.399'88		" amortyzacji: nieruchomości	273.366'00	
	3.368.855'03		" ruchomości	1.719.856'00	1.993.232'00
ubytek	3.000'00	3.365.855'03	Niepobrana dywidenda		7.910'86
Urządzenie biura		6.395'00	Wierzyciele: różni	282.589'55	
Środki lokomocji		71.900'05	banki	—	282.589'55
Kasa		16.304'84	Rachunek strat i zysków:		
Weksle		76.233'16	saldo z 1929/30 r.	1.576'92	
Pocztowa Kasa Oszczędności		54.495'49	zysk z 1930/31 r.	612.475'47	614.052'39
Papiery wartościowe		517.698'90			
Dłużnicy: różni	834.985'30				
banki	536.552'32	1.371.537'62			
Sumy przechodnie		1.805'59			
Zapas towarów		757.632'32			
		7.770.127'25			7.770.127'25
Awale dłużnicy		468.068'61	Awale wierzyciele		468.068'61

Rachunek strat i zysków na dz. 30 września 1931 r.

	zł		zł
Koszty fabrykacji	1.804.540'48	Saldo z 1929/30 r.	1.576'92
Koszty handlowe	432.267'38	Zysk brutto	5.371.845'20
Podatki	427.557'03		
Banderole od drożdży	1.616.160'00		
Ubezpieczenia rzeczowe	19.918'93		
Ubezpieczenia socjalne	57.449'72		
Straty na dłużnikach	26.110'86		
Cele dobroczynne	3.920'00		
Papiery wartościowe	7.469'33		
Odpisy na ruchomości	zł 312.310'00		
" na nieruchomości	zł 51.666'00		
Czysty zysk	614.052'39		
	5.373.422'12		5.373.422'12

Powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków zbadaliśmy i stwierdziliśmy zgodność z księgami handlowymi S. A. Lubońska Fabryka Drożdży, dawn. G. Sinner w Luboniu.

Poznań, dn. 19 listopada 1931 r.

„POWIERNIK” Spółka Rew.-Powiernicza Thiel & Marciniak
(—) Thiel

dypłom. i przysięgły rewizor ksiąg

Walne Zebranie z dn. 15 grudnia 1931 r. uchwaliło następujący podział zysku: 8% do ustawowego funduszu rezerwowego zł 49.125'00, 5% na dywid. dla akcjonariuszy zł 200.000'00, na tantiemę dla Rady Nadzorczej zł 40.150'00, 8% na superdywidendę zł 320.000'00, do przeniesienia na rok następny zł 4.777'39, Razem zł 614.502'39.

Dywidendę wypłacać będzie od 7 stycznia 1932 r. począwszy Bank Kwilecki, Potocki i S-ka w Poznaniu, al. Marcinkowskiego 11 i Kasa Spółki w Luboniu.

Zarząd: (—) Dr. Wellmer, (—) Inż. Sztark

Zarząd Warszawskiej Warrantowej S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w piątek dnia 15 stycznia 1932 r. o godz. 12 w poł. odbędzie się w siedzibie Spółki, Bracka 18

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym: 1) Sprawozdanie

Zarządu; 2) Powzięcie uchwały likwidacji Spółki; 3) Wybór Komisji Likwidacyjnej. PP. Akcjonariusze, chcący brać udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, powinni — zgodnie ze statutem — złożyć na 7 dni przed terminem Zgromadzenia akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki, Bracka 18.

Z A R Z A D

S. A. Zjednoczone Fabryki Portland Cementu
„FIRLEY“

zawiadamia, w myśl § 145 Prawa o spółkach akcyjnych,

O ZAMIARZE ZŁĄCZENIA MAJĄTKU

S. A. Fabryka Portland-Cementu „WEJHEROWO“ ze
S. A. Zjednoczone Fabryki Portland-Cementu „FIRLEY“,
jako Spółkę przejmującą.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Towarzystwo Cukrowni i Rafinerji „Klemensów“

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że — zgodnie
z § 9 Statutu Spółki — w dn. 8 stycznia 1932 r. o godz. 17,
w biurze Zarządu Spółki przy ul. Żabiej 4 odbędzie się
doroczne

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów Towarzystwa Cukrowni i Rafinerji „Klemensów“. Spółka Akcyjna, z następującym porządkiem
obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku
Strat i Zysków za rok 1930/31 oraz udzielenie Za-
rządowi absolutorjum za tenże okres;
- 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków;
- 5) Powiększenie kapitału akcyjnego (zakładowego)
o zł 75.000, drogą przelewu na ten cel z zysków
za 1930/31 r. odpowiedniej sumy i przestemplowania
dotychczasowych akcji w ten sposób, że każda
akcja będzie opiewała zamiast na zł 250 na zł 325;
- 6) Rozpatrzenie i zatwierdzenie preliminarza na rok
1931/32;
- 7) Określenie wynagrodzenia członkom Zarządu i Ko-
misji Rewizyjnej;
- 8) Wybór jednego członka Zarządu wzmianian ustępu-
jącego — przez losowanie — oraz Komisji Rewizyjnej;
- 9) Zmiany § § 5, 9, 48 i 49 Statutu Spółki, a mianowicie:
a) nadanie brzmienia § 5: „Kapitał Zakładowy wynosi
zł 325.000 (trzysta dwadzieścia pięć tysięcy), podzie-
lonych na 1.000 (tysiąc) akcji po zł 325 (trzysta
dwadzieścia pięć) nominalnej wartości każda;
- b) w treści § 9: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie po-
winno się odbyć w ciągu czterech miesięcy po
upływie roku obrotowego etc...” zastąpić wyraz
„czterech” przez wyraz „pięciu”;
- c) w treści § 48: „Zarząd Spółki obowiązany jest
w ciągu dwóch miesięcy od upływu roku obrotowego
sporządzić i złożyć Komisji Rewizyjnej do zbadania
bilans na ostatni dzień roku obrotowego etc...”
zastąpić wyraz „dwóch” przez wyraz „trzech” — oraz
d) ustępowi § 49, który teraz opiewa: „O użyciu ka-
pitału zapasowego i rezerwowych rozstrzyga Walne Zgromadzenie;
jednak części kapitału akcyjnego można użyć jedynie na pokrycie strat bilansowych...
nadać następujące brzmienie: „O użyciu kapitału
zapasowego i rezerwowych rozstrzyga Walne Zgromadzenie;
jednak części kapitału zapasowego w wy-
sokości jednej trzeciej części kapitału akcyjnego
można użyć jedynie na pokrycie strat bilansowych...”
- 10) Wnioski Zarządu.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Ogólnem
Zebraniu, zechcą — stosownie do § 7 statutu Spółki —
przedstawić swoje akcje lub świadectwa depozytowe
najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgroma-
dzenia w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Żabia 4.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

pod firmą

Zjednoczone Fabryki Portland - Cementu
„FIRLEY“, S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że stosownie do
§ § 13 i 15 Statutu Spółki zwołuje się w Warszawie, w gmachu
Stow. Techników przy ulicy Czackiego 3/5 na dz. 16 stycznia
1932 roku, w sobotę, o godz. 6 po poł.

NADZWYCZAJNE ZGROMADZENIE WALNE

Porządek dzienny:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
  - 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz
rachunku zysków i strat za okres czasu od 1 stycznia 1931 r.
do 15 listopada 1931 r. i zatwierdzenie wniosku w przedmiocie
pokrycia strat;
  - 3) Zatwierdzenie wniosku Komisji Rewizyjnej o udzielenie
ustępującym władzom Spółki absolutorjum za czas do 15 listo-
pada 1931 r.;
  - 4) Fuzja S. A. Fabryka Portland-Cementu „Wejherowo“, jako
Spółki przejętej, ze Spółką Akcyjną Zjednoczone Fabryki Port-
land Cementu „Firley“, jako Spółką przejmującą, na podstawie
bilansów obu Spółek na dz. 15/XI 1931 r. i ustalenie szczegó-
łowych warunków fuzji;
  - 5) Umożnienie w wyniku fuzji 140.000 sztuk akcji S. A. „Fir-
ley“ na sumę nominalną zł 7.000.000;
  - 6) Obniżenie pozostałego kapitału akcyjnego S. A. „Firley“
w wysokości nom. zł 13.000.000 o dalsze nom. zł 8.000.000, czyli
do nom. zł 5.000.000, w drodze zmniejszenia nominalnej wartości
akcji;
  - 7) Złączenie akcji celem przystosowania ich wartości nomi-
nalnej do wymagań art. 30 Prawa o spółkach akcyjnych, to
jest wymiana dotychczasowych akcji na stuzłotowe;
  - 8) Podwyższenie obniżonego do nom. zł 5.000.000 kapitału
akcyjnego Spółki Akcyjnej „Firley“ o nom. zł 15.000.000, czyli
przywrócenie go do pierwotnej wysokości nom. zł 20.000.000,
w drodze nowej emisji 150.000 sztuk akcji na okaziciela, nom.
wartości zł 100, każda i ustalenie ceny emisyjnej tych akcji
oraz szczegółowych warunków emisji;
  - 9) Uchylenie prawa poboru akcji nowej emisji dla dotych-
czasowych akcjonariuszów i przydzielenie całej tej emisji oso-
bom trzecim z tym jednak warunkiem, iż w ciągu miesiąca od
daty ogłoszenia subskrypcji nowej emisji każdy z dawnych
akcjonariuszów będzie miał prawo nabyć od grupy subskry-
bentów odpowiednią ilość akcji nowej emisji po cenie emisyjnej,
a to w stosunku 3 nowych akcji wartości nom. zł 100 na każdą
dawną akcję stuzłotową, stosownie do punktu 7 niniejszego
ogłoszenia;
  - 10) Wybory nowych władz Spółki na miejsce ustępujących:
Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
  - 11) Wnioski Pp. Akcjonariuszy, zgłoszone w myśl art. 54
Prawa o spółkach akcyjnych, a które w myśl art. 57 będą
podane do wiadomości w drugim ogłoszeniu.
- W myśl § 19 Statutu PP. Akcjonariusze, pragnący uczestni-
czyć w Zgromadzeniu Walnem, winni conajmniej na siedem
dni przed terminem tego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie
(ul. Czackiego 14, m. 7) w godzinach od 11 do 1, swoje akcje
lub świadectwa tymczasowe, względnie świadectwa zastawowe
lub depozytowe polskich instytucyj kredytowych lub prywat-
nych, działających na mocy statutów, przez Rząd zatwierdzo-
nych, lub Banque des Colonies, Bruksela, 52, rue Royale.
W świadectwach tych winny być wymienione: ogólna suma
nominalnej wartości i numery akcji, względnie świadectw
tymczasowych, oraz wyraźnie zaznaczone, że akcje te, wzglę-
dnie świadectwa tymczasowe, nie będą wydane właścicielom,
ani też sprzedane przed ukończeniem Zgromadzenia Walnego.

Z A R Z A D

Widzewskiej Manufaktury w Łodzi

podaje niniejszem do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 15 stycznia 1932 r. o godz. 4 popoł. odbędzie się w biurach Widzewskiej Manufaktury, S. A. w Łodzi, ul. Śródmiejska 13,

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego Zebrania; 2) Sprawozdanie Zarządu za 1930 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1930 r. i absolutorjum dla Zarządu; 5) Określenie poborów członków Zarządu za 1930 r. oraz za pierwsze 8 miesięcy 1931 r.; 6) Wybory uzupełniające do Rady Nadzorczej; 7) Sprawozdanie Rady Nadzorczej w sprawie sprzedaży obligacji, dokonanych w celu zastawienia tychże obligacji u wierzycieli Widzewskiej Manufaktury, S. A., stosownie do protokołu Walnego Zgromadzenia z dn. 3 września 1931 r.; 8) Wniosek w przedmiocie przepisania na rzecz Spółki nieruchomości Nr. rep. 3968 Nr. hip. 258 oraz Nr. rep. 711 Nr. hip. 272; 9) Wniosek w sprawie zrezygnowania przez Zarząd z części poborów, przyznanych Zarządowi na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 20 września 1929 r.

Zarząd zwraca uwagę PP. Akcjonariuszy na możliwość zgłoszenia dodatkowych spraw na porządek dzienny, które winny być zamieszczone w drugim ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia.

Zarząd

Widzewskiej Manufaktury, S. A.

Galicyjska Fabryka Papieru, S. A.
przedtem Bracia Fiałkowscy

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY

Kasa Zarządu zł 1.432-96; Kasa Czaniec zł 37-61; Powszechny Bank Kredytowy, Rk. inkasowy zł 3.571-00; Pocztowa Kasa Oszczędności zł 81-14; Weksle zł 2.260-40; Protestowane weksle zł 24.498-67; Inwentarz zł 74.681-12; Budynki zł 342.822-54; Grunty zł 37.840-00; Napęd wodny zł 189.200-00; Maszyny zł 129.000-00; Dłużnicy zł 31.300-96; Wierzyciele zł 256-91; Sumy przejściowe zł 2.113-00; Strata zł 45.783-00. Ogółem zł 884.879-35.

STAN BIERNY

Bank Dyskontowy Warszawski zł 47-00; Powszechny Bank Kredytowy, Rk. bieżący zł 473-50; Dłużnicy zł 215-93; Wierzyciele zł 33.577-47; Pożyczki zł 25.910-33; Sumy przejściowe zł 3.526-64; Kapitał zakładowy zł 300.000-00; Kapitał zapasowy zł 67.217-53; Amortyzacja zł 141.900-00; Rezerwa specjalna zł 49.530-56; Kapitał z nadwyżki z przerachowania zł 262.480-39. Ogółem zł 884.879-35.

Rachunek Strat i Zysków

STRATY

Koszty handlowe zł 14.798-57; Podatki zł 5.432-36; Kasa Chorych zł 3.137-40; Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zł 909-12; Asekuracja zł 2.691-38; Zakład Ubezpieczeń od Wypadków zł 946-25; Fundusz Bezrobocia zł 692-58; Przewóz zł 8.505-65; Pensje zł 15.450-00; Opłaty stemplowe zł 386-33; Procenty zł 3.638-83; Bonifikaty zł 1.877-11; Strata za 1929 r. zł 18.571-92; Prowizje zł 1.816-78; Deprecjacja urządzeń zł 32.705-19. Ogółem zł 111.559-47.

ZYSKI

Dzierżawa zł 311-65; Zysk brutto na produkcji zł 65.464-78; Strata za 1929 r. zł 18.571-92; Strata za 1930 r. zł 27.211-12. Ogółem zł 111.559-47.

S. A. Przemysłu Elektrycznego „CZECHOWICE“
Fabryka Wyrobu Materiałów Elektro-Instalacyjnych

AKTYWA	zł
Grunt	107.027-00
Budynki	423.112-00
Maszyny	234.710-00
Inwentarz	72.821-00
Surowce	395.087-47
Towary	771.064-68
Materiał ruchu	103.820-39
Narzędzia	12.596-40
Dłużnicy	327.764-93
Rymesy	21.681-68
Banki	1.523-61
Kasa	10.659-18
Straty za rok 30 31	20.089-16
	<hr/>
	2,501.957 57

PASYWA	zł
Kapitał akcyjny	280.000-00
Kapitał rezerwowo	28.000-00
Spec. fund. rezerw	197.318-90
Wierzyciele	1.934.655-45
Amortyzacja	61.983-22
	<hr/>
	2,501.957 57

Rachunek strat i zysków po 30 czerwiec 1931 r.

WINIEN	zł
Konto fabrykacyjne	728.039-00
Podatki	44.857-49
Świadczenia socjalne	55.463-81
Asekuracje	4.825-25
Amortyzacja	21.754-12
	<hr/>
	854.939-67

MA	zł
Towary	834.850-51
Straty 30/31	20.089-16
	<hr/>
	854.939-67

Czechowice, dn. 30 czerwca 1931 r.

Komisja Rewizyjna:

Podpisany: Jan Bartelmuss mp., Artur Hauke mp.
Adolf Erben m. p.

Z A R Z A D

T-wa Budowy i Eksploatacji Teatrów

S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że stosownie do art. 50 Ust. o sp. akc. w dn. 18 stycznia 1932 r. o godz. 17 w gmachu Towarzystwa przy ul. Słowackiego Nr. 2 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór Przewodniczącego Zebrania; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku zysków i strat za 1930/31 r., projektu podziału zysków, oraz budżetu na 1931/32 r.; 3) Sprawa dzierżawy i dalszej eksploatacji gmachu; 4) Wybory członków Zarządu na miejsce ustępujących i Komisji Rewizyjnej; 5) Wolne wnioski

PP. Akcjonariusze, którzy pragną uczestniczyć w tem zebraniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej na dni 7 przed terminem Walnego Zgromadzenia, t. j. do dn. 11 stycznia 1932 r., do depozytu Zarządu w gmachu Teatru Polskiego, ul. Słowackiego Nr. 2, codziennie od godz. 13 do 14.

Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasion, S. A. W ANTONINACH

Bilans za czas od dn. 1 lipca 1930 r.
do dn. 30 czerwca 1931 r.

AKTYWA	zł	zł
Gotówka w kasie	11.632-28	
" w bankach	80.600-73	92.233-01
Papiery wartościowe	8.500-00	
Weksle w portfelu	173.456-50	
Dłużnicy	181.853-92	
Remanent magazynu	1.316.391-32	
" przechodnie	567-00	1.687.848-44
Sumy hipoteczne	7.079-70	
Wartość Antonin	801.843-92	
Magazyn w Ostrowcu	24.348-06	
Nowe urządzenia	37.779-63	
Plac budowlany w Kutnie	30.000-00	893.971-60
Wartość materiału budowlanego		166 383-91
Strata		132.598-40
		<u>2.973.035-36</u>
PASYWA	zł	zł
Kapitał zakładowy	480.000-00	
Akcje nowej emisji	78.500-00	
Kapitał amortyzacyjny	81.601-23	640.101-23
Sumy przechodnie		170-00
Akcepty własne		954-00
Pożyczki długoterminowe		404 235-36
Pożyczki członków Rady		1.536.599-10
Zaliczki na nasiona		50.000-00
Wierzytelności		340.975-67
		<u>2.973.035-36</u>

Rachunek strat i zysków

STRATY	zł
Koszty prowadzenia przedsiębiorstwa	550.326-25
Podatki	130.177-60
Amortyzacja	6.722-65
	<u>687.226-50</u>
ZYSKI	zł
Zysk zeszloroczny — saldo na 1.7.30 r.	108-09
Z rachunku Funduszu rezerwowego	29.941-82
Zysk z przedsiębiorstwa	524.578-19
Strata	132.598-40
	<u>687.226-50</u>

DRUGIE OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Polskie Zakłady Siemens“

S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 7 stycznia 1932 r. o godz. 12 w po-
łudnie w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Foksal
Nr. 18 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego i Sekretarza;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1930/31;
- 3) Powzięcie uchwały o pokryciu strat;
- 4) Pokwitowanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej z czynności;
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Upoważnienie Rady Nadzorczej do upoważniania ze swej strony Zarządu do korzystania w razie potrzeby z kredytów;
- 8) Upoważnienie Zarządu do nabywania i sprzedaży wszelkiego rodzaju nieruchomości;
- 9) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

Pp. Akcjonariusze, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub też zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w:

Banku Handlowym w Warszawie,
Powszechnym Banku Kredytowym w Warszawie lub
innej odpowiedniej instytucji kredytowej krajowej,
Zentraleuropäische Länderbank w Wiedniu,
Wiener Bankverein w Wiedniu,
Schweizerische Kreditanstalt w Zurychu,
Deutsche Bank u. Diskonto-Gesellschaft w Berlinie
zarówno w centralach, jak i filjach tychże banków.

W zaświadczeniu należy wymienić ilość oraz numery akcji, jak również stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów Sp. Akc. Herzfeld & Victorius w Grudziądzu

odbędzie się w poniedziałek 4 stycznia 1932 r. o godz.
11 min. 30 przed poł. na sali posiedzeń Związku Hut
w Warszawie, ul. Mazowiecka 5.

Porządek obrad:

1. Zmiana uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 28 maja 1931 r. w przedmiocie wypłaty dywidendy za rok obrachunkowy 1929/30;
2. Uzupełnienie składu Rady Nadzorczej;
3. Wolne wnioski, zgłoszone w sposób prawem przewidziany: a) uchwała, dotycząca obniżenia kapitału akcyjnego o zł 500.000 drogą umorzenia akcji, znajdujących się w posiadaniu Spółki i odnośna zmiana § 3 statutu Spółki, b) udzielenie pokwitowania Zarządowi na 1930/31 r.

Grudziądz, dn. 21 grudnia 1931 r.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Akcje na okaziciela dają prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożone zostaną w biurze Spółki w Grudziądzu i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia (kwity depozytowe) na dowód złożenia akcji w Banku Związku Spółek Zarobkowych (Centrali w Poznaniu i oddziałach) albo też u notariusza polskiego. W zaświadczeniach (kwitach depozytowych) należy wymienić liczbę, numery oraz rodzaj akcji i stwierdzić, że akcje nie będą z depozytu wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

HERZFELD & VICTORIUS, S. A.
Zarząd

Ogłoszenie pierwsze

Zaproszenie do subskrypcji

Rada Zawiadowcza

Spółki Akcyjnej „AZOT” W JAWORZNI

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów Spółki, że na WALNEM ZGROMADZENIU AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI w dn. 29 września 1931 r. zapadła UCHWAŁA SPISANIA DOTYCHCZASOWEGO KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO SPÓŁKI, na częściowe pokrycie strat za 1930 r. oraz

UTWORZENIE NOWEGO KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO SPÓŁKI,

w wysokości zł 2.000.000, drogą nowej emisji 20.000 sztuk nowych akcji na okaziciela nominalnej wartości zł 100 każda, na następujących warunkach:

- 1) Pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji służy właścicielom akcji emisji poprzednich, w stosunku 1 akcji nowej emisji na 20 sztuk akcji okazicielskich lub imiennych dawnych emisji;
- 2) Dla wykonania prawa poboru dla dawnych Akcjonariuszów określa się termin 4 tygodniowy od ostatniego ogłoszenia w „Monitorze Polskim”;
- 3) Akcjonariusze, którzy nie wykonają tego prawa poboru nowych akcji w czasokresie 4 tygodni od ostatniego z trzech wezwań, ogłoszonych w „Monitorze Polskim” i conajmniej jednym z pism codziennych, według wyboru Walnego Zgromadzenia, tracą to prawo, a w ich prawa

wchodzą przedewszystkiem inni Akcjonariusze choćby oni prawo wyboru na podstawie swych dawnych akcji wykonali. Repartycji tych akcji, na które dotychczasowi Akcjonariusze z tytułu posiadania prawa pierwszeństwa się nie zapiszą, dokona Rada Zawiadowcza, według swego uznania;

- 4) Cena emisyjna akcji nowej emisji określa się na zł 102, z których zł 100 przeznaczają się na kapitał zakładowy, resztę zaś — po pokryciu kosztów, z emisją nowych akcji związanych — na kapitał zapasowy;
- 5) Przy wykonaniu prawa poboru nowych akcji, dawne akcje zostają wycofane, zaś akcje, niezgłoszone celem wykonania prawa poboru w terminie wyżej podanym, tracą automatycznie z powyższym dniem swe prawa;
- 6) Subskrybenci, którzy zgłosili swe prawa poboru, lecz je nie wykonali, obowiązani są mimo to do wpłacenia 40% kwoty imiennej akcyjnej, chociaż z powodu zwłoki z uiszczaniem wpłaty utracili swe prawa do poboru nowych akcji;
- 7) Całkowita wpłata kapitału zakładowego oraz zapasowego winna być uskuteczniiona do dn. 31 grudnia 1931 r.;
- 8) Zgłoszenia przyjmuje Bank Gospodarstwa Krajowego w Krakowie.

„MONITOR POLSKI“ Nr. 289 z dn. 16 grudnia 1931 r.

POSTANOWIENIE

Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w sprawie ustalenia kapitału zakładowego Spółki Akcyjnej p. f. „AZOT”, Spółka Akcyjna, na złotych 2.000.000.—

Na zasadzie art. 1 Ustawy z dn. 29 kwietnia 1919 r., o zatwierdzeniu i zmianie statutów Spółek Akcyjnych, art. 170 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, z dn. 22 marca 1928 r., o prawie o Spółkach Akcyjnych (Dz. Ust. 39/1928, poz. 383) zezwala się Spółce Akcyjnej pod firmą: „AZOT”, Spółka Akcyjna”, z siedzibą w Jaworznie:

I na ustalenie kapitału zakładowego Spółki na zł 2.000.000.—, zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki, z dnia 29. września 1931 r., drogą spisania dotychczasowego kapitału zakładowego Spółki na częściowe pokrycie strat za rok 1930 oraz drogą nowej emisji 20.000 sztuk nowych akcji na okaziciela, nominalnej wartości zł 100.— każda, na następujących warunkach:

a) pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji służy właścicielom akcji emisji poprzednich, w stosunku do ilości posiadanych akcji;

b) dla wykonania prawa poboru dla dawnych akcjonariuszów (p. „a”) winien być określony termin czterotygodniowy od dnia ogłoszenia subskrypcji na akcje nowej emisji w „Monitorze Polskim”;

c) repartycji tych akcji, na które dotychczasowi akcjonariusze, z tytułu posiadania prawa pierwszeństwa, nie zapiszą się, do-

Warszawa, dn. 2 grudnia 1931 r.

kona Rada Zawiadowcza według swego uznania;

d) cena emisyjna akcji nowej emisji określa się na zł 102, z których zł 100 przeznaczają się na kapitał zakładowy, reszta zaś po pokryciu kosztów z emisją nowych akcji związanych, na kapitał zapasowy;

e) całkowita wpłata kapitału zakładowego oraz zapasowego winna być uskuteczniiona do dnia 31. grudnia 1931 r.;

f) w terminie miesięcznym od dnia zamknięcia subskrypcji szczegółowe sprawozdanie wraz z planem podziału i wykazem sprzedanych akcji winno być złożone do Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Dopiero po złożeniu takiego sprawozdania. Spółka będzie mogła zarejestrować dokonane powiększenie kapitału zakładowego;

g) w ogłoszeniach o subskrypcji winno być w całości publikowane postanowienie, zezwalające na przeprowadzenie nowej emisji akcji.

II. Na zmianę § 7 Statutu, który po przeprowadzeniu nowej emisji uzupełnia się ustępem treści następującej:

„Na podstawie uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki, z dnia 29. września 1931 r., kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 2.000.000, podzielonych na 20.000 sztuk akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda”.

Za Ministra Przemysłu i Handlu:

(—) J. Kozuchowski Podsekretarz Stanu

Za Ministra Skarbu:

(—) Wł. Baczyński Kierownik Departamentu

FABRYKA
Odlewów Żeliwnych i Emaljowanych „Słowianin”
S. A. W KONSKICH

Bilans na dz. 30 czerwca 1931 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	zł
Grunty	32.730'00		
Budynki mieszkalne	52.259'00		
Budynki fabryczne	700.910'75	785.899'75	
Maszyny, piece i urząd. fabr.	622.993'27		
Modele, skrzynie form. i narzęd. w warszt.	315.469'50		
Bocznica kolejowa	36.830'52		
Tabor przewozowy	31.520'00		
Ruchomości	54.944'86	1.061.758'15	1.847.657'90
Kasa, waluty obce i weksle w portfelu	10.158'51		
Odbiorcy, dostawcy, różni	351.307'01		
Banki	7.712'49	369.178'01	
Wyroby gotowe i półgotowe	286.084'32		
Surowce i mat. w magaz.	99.013'17	385.097'49	
Sumy przechodnie			8.509'17
Koszty organ. S. A.			93.023'94
Strata	63.586'54		
Zysk z 1929/30 r.	405'09	63.181'45	
		2.766.647'96	
Różni za kaucje i wpisy hipoteczne		1.768.706'56	
Depozyty		10.0'0'00	
Oblig. z żyra wexsli		126.508'00	
		4.671.862'52	

STAN BIERNY	zł	zł
Kapitał akcyjny	650.000'00	
kapitał amortyzacyjny	234.229'90	884.229'90
Odbiorcy, dostawcy, różni	551.123'96	
Banki	10.444'45	561.568'41
Akcepty		240.250'04
Długi poprz. fabryki „Słowianin”		662.215'65
Sumy przechodnie		68.383'96
Pożyczka średnio-term.		350.000'00
Kaucje i wpisy hipoteczne		1.768.706'56
Różni za depozyty		10.000'00
Weksle żyrowane w obiegu		126.508'00
		4.671.862'52

Rachunek strat i zysków

STRATY	zł
Koszty handl. pensji i wynagr. Zarządu i person. a min. i handl.	283.351'15
Robocizna, pensje i wynagr. person. techn.	310.609'07
Świadczenia socjalne	34.725'17
Podatki	38.437'75
Procenty, prow. bank. dysk.	156.649'91
Straty na dłużnikach	91.534'44
Straty na sprzed. samoch. i maszynach	7.429'06
Utrzymanie domów mieszk. budynk. fabr. i remonty	1.343'56
Utrzymanie taboru przewozowego	15.749'12
Renty i zapomogi	220'16
Ubezpieczenie od ognia	13.758'42
1/5 amort. koszt. org. S. A.	31.007'98
Amortyzacja	117.975'22
	1.102.791'01
ZYSKI	zł
Zysk przen. z 1929/30 r.	405'09
Zysk brutto	1.034.165'30
Należności odzyskane	5.039'17
Strata	63.181'45
	1.102.791'01

ZARZĄD

S. A. Zjednoczonych Ślusarzy Chrześcijan

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 stycznia 1932 r. o godz. 6 wieczorem w lokalu Cechu Ślusarzy Chrześcijan w Warszawie, przy ul. Kopernika 28. odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Uchwalenie podwyższenia imiennej wartości akcji z zł 10 do zł 100, a tem samem zmniejszenia ogólnej ilości akcji kapitału zakładowego Spółki do 1.000 szt. akcji, skutkiem czego nastąpi wydanie Akcjonariuszom 1 akcji imiennej wart. zł 100 za każde 10 szt. dotychczasowych akcji, im. wart. po zł 10, a za mniejszą, niż nominalną ilość akcji — świadectw ułamkowych;
- 3) Uchwalenie nowego statutu Spółki, uzgodnionego z prawem o Spółkach Akcyjnych i nowelą do tegoż (Rozp. Prez. Rzeczp. z dn. 22 marca 1928 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 93 poz. 383, z dn. 3 grudnia 1930 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 86 poz. 664);
- 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną wziąć udział w Zgromadzeniu Walnem, winni najmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem złożyć Zarządowi Spółki Pl. Grzybowski 3/5 swe akcje lub świadectwa depozytowe krajowych instytucji kredytowych, działających na mocy statutu przez władze właściwe zatwierdzonych, albo też instytucji kredytowych zagranicznych, przez Rząd zaaprobowanych.

Najkrótsze drogi w Polsce

W dwie godziny możemy być

z Warszawy: w Bydgoszczy
Gdańsku
Katowicach
Krakowie
Lwowie
Poznaniu

Informacje: Warszawa, telefon 547-60
lub większe biura podróży.

„POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ul. Szpitalna 1

TELEFONY: 2-48, 3-28

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

W DROHOBYCZU — TELEFON 105

ul. Szkolna 2,

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company —

Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGATUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW POWIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH. OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATOROWE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MASZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH. SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZELINĘ TECHNICZNA. — BENZYNY: EKSTRAKCYJNA, LOTNICZA, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. — NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNA. OLEJE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARAFINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DROHOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA, KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN. LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁÓDŹ, ŁÓDŹ, MIEDZYZRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM, RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW, SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO, WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

BANK KRAJOWEGO GOSPODARSTWA

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
U L. K R Ó L E W S K A 5

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY zł 150,000.000. REZERWY zł 64,216.730

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO, PRZEDWZYSTKIEM
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE.

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,
ZAOPATRZONE SĄ W GRARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA
ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA